

Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi'nin
Hayatını ve Hatıralarını
Anlatan Fırsız Bir Fiser...

Gönüller Sultanı

Gönüllere Hizmet Eden
Gönüller Sultanı'nın
Sohbetleri, Veda Sözcüğü...

Gül Neslinin
Gül Güzelliğindeki
Hayatından Kesitler...

Gül Kokusu

Norman Üstünyayla
Bu Kitabın Kapsakları Aramızda...

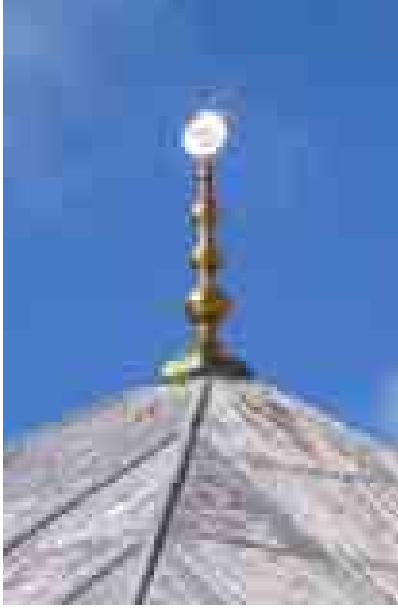

Somuncu Baba
Temmuz/2005

57

Gülşenin
Solmayan
Gülü

Fiyatı: 5 YTL (5.000.000 TL)

7 İslâm ve
Evrensellik

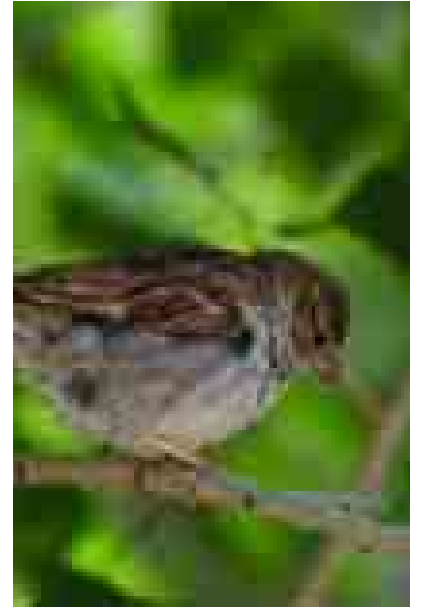
içindekiler

Din Duygusu
Doğal Bir
İhtiyaçtır 9

Ruh Sağlığı
ve Dini
İnanç

12

Somuncu Baba

Aylık - Kültür - Edebiyat ve Araştırma Dergisi

Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı'nın
Yayın Organıdır.

Yayın Süreli

ISSN:1302-0803

YIL:12 SAYI:57

Temmuz 2005

Basım Tarihi: 01 Temmuz 2005

Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı Adına
İmtiyaz Sahibi
A.Şemsettin ATEŞ

Genel Yayın Yönetmeni
İsmail PALAKOĞLU

Yazı İşlerinden Sorumlu Müdür
Ahmet DEMİR

Yayın Ve Tanıtımdan Sorumlu Müdür
Melek ATALAY

Aboneden Sorumlu Müdür
Adem ÖZYILMAZ

Halkla İlişkiler

Bekir SARI
Şükrü ŞAHİN
Ali KARABACAK

Reklam

Ahmet KARACA
Mustafa KÖSEOĞLU

Kapak Tasarım

Serkan ÖZTÜRK

22 "Kadere
İnanan
Kederden
Emîn Olur!..."

Türk Tezhib
Sanatı
ve
Süsleme

42

Sultan II.
Abdulhamid'in
Hayır
Hizmetlerine
Kısa Bir Bakış

58

Teknik Hazırlık

Koordinatör: Musa TEKTAŞ

Grafik / Tasarım: Serkan ÖZTÜRK

Dizgi: Muharrem AKIN

Tashih: İbrahim ŞAHİN

Arşiv: Mehmet GÜNDÜZALP

Basım-Yayım-Dağıtım-Pazarlama

VİSAN İktisadi İşletmesi

Zaviye Mah. Hacı Hulûsi Efendi Cad. No:71

44700 Darende / MALATYA

Tel:(422) 615 15 00 Fax:(422) 615 28 79

www.somuncubaba.net o bilgi@somuncubaba.net

Dağıtım

DPP

Renk Ayırım - Film Çıkış

Bizim Repro: (312) 231 26 72

Baskı

Büyük Sanayi Cad. Alibey İşhanı No: 99/1

İskitler/ANKARA

Poyraz Ofset (312) 384 19 42

Dergide Yayınlanan Yazılardan Yazarları

Mesuldür Kaynak Gösterilerek İktibas Edilebilir.

İrtibat Telefonları

ADANA (322) 457 66 54

AMASYA (358) 218 20 28

ANKARA (312) 324 40 75

BURSA (224) 254 53 26

ÇAYCUMA (372) 615 19 21

G.ANTEP (342) 234 21 45

GÖLCÜK (532) 579 74 03

GEREDE (533) 385 66 01

İSTANBUL (216) 472 08 92

İZMİR (535) 616 95 93

İSKENDERUN (326) 615 73 56

KAYSERİ (352) 221 00 26

K.MARAS (344) 221 98 99

ELBİSTAN (532) 572 50 47

KARABÜK (542) 240 67 63

KONYA (535) 597 53 05

MALATYA (536) 437 58 50

MERSİN (324) 320 06 11

OSMANIYE (328) 812 78 21

SAKARYA (264) 274 34 38

SAMSUN (362) 431 40 99

SİVAS (346) 224 53 08

TOKAT (356) 212 24 63

TURHAL (356) 275 80 07

İçindekiler

Şeyh Hamid-i Veli Minberinden Hutbeler İslâm Dini ve Birlik (43.Hutbe)	6
İslâm ve Evrensellik Prof. Dr. İdris ŞENGÜL	7
Din Duygusu Doğal Bir İhtiyaçtır Prof. Dr. Şevki SAKA	9
Ruh Sağlığı ve Dini İnanç Yrd.Doç.Dr.M.Doğan KARACOŞKUN	12
Gönüldeki Tecellî Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ	14
Davranışın Güzelliği İsmail PALAKOĞLU	16
Osman Hulûsi Efendi'nin Eserlerinde Şeyh Hamid-i Veli Musa TEKTAŞ	18
"Kadere İnanan Kederden Emîn Olur!..." Prof. Dr. M. Zeki Duman	22
Denizlerin Sırnı Ahmet Süreyya DURNA	25
Karar Vedat Ali TOK	25
Maraşlı Sünbülzâde Vehbî'nin Hikmetli Sözleri Dr.Necmettin YURTSEVEN	26
İstanbul Benim Canım... Özcan ÜNLÜ	29
"Fakr, Tüm Aşıkların ve Ermişlerin Yoludur" Sadık Yalsızcanlar	32
Kâinat Ağacının Meyvesi Doç.Dr. Kadir ÖZKÖSE	36
Nasreddin Hoca'nın Tasavvufî Yönü Alim YILDIZ	38
Yalsızcanlar'dan Bir Sufi Romanı: Gezin Ender Yılmaz	41
Türk Tezhib Sanatı ve Süsleme Dr. Hatice Aksu	42
İslam Bilginlerinin Bilim Dünyasından Kesitler Doç. Dr. Bayram Ali ÇETİNKAYA	44
I. Murat'ın Şehadeti ve I. Kosova Savaşı Resul KESENCELİ	46
Sivâsli Mustafa Tâki Efendi (k.s) Necmettin SARIOĞLU	48
Kendine Güven ve Kendine Saygı Mustafa AKYOL	50
Atari ve Bilgisayar Oyunları Doç Dr. Sefa SAYGILI	52
Amellerin En Makbulü: Allah İçin Sevmek İbrahim ŞAHİN	53
Taşit Edebiyatı Yrd. Doç. Dr. Cemil GÜLSEREN	54
Abdurrahman bin Avf (r.a) Muhammed HALICI	56
Sultan II. Abdulhamid'in Hayır Hizmetlerine Kısa Bir Bakış Aydın TALAY	58
Ömer Hoca Raziye SAĞLAM	60
Alış - Verişe Dair Nuran ÖZDEN	62
İyiki Varsın Arkadaşım Kevsir BAKI	64
Çocuklar İçin	66
Ne Güzel Uymuş Bekir OĞUZBAŞARAN	67
Kanserden Korunmada Beslenme Tarzı Akn DİNDAR	68
Mutfaktan Sıdika & Mesude SARI	69

Yayıncıdan

Sevgili Somuncu Baba Dostları;

İnsanlar arasında kardeşliğin ve gönül birliğinin yaygınlaşması için çaba harcamak akıl ve idrak sahibi tüm insanların sorumluluğudur. Hayra çağırarak, iyiliği tavsiye etmek ve kötülükten sakınmak inancımızın gereğidir. Her insan elindeki imkânlar ölçüsünde, insanlara faydalı olmaya, bütün varlığa hizmet etmeye ve ihtiyaç sahiplerine destek olmaya çalışmalıdır.

Öncelikle hizmet için yürek gerekli, gönül gerekli ve sevgi gereklidir. Sevgi hayatımızın bütün evrelerini kaplayan, kuşatan aktif bir hayat düsturudur. Niyetin güzelliği sevgi ile vücut bulur, düşüncenin gerçekliği sevgi ile kâmil olur, davranışların olgunluğu sevgi ile şekil alır. Sevğiden bahsetmek dil ile değil fil ile olunca güzeldir. Çünkü sevgi yaşadıkça paylaştıkça herkes tarafından hissedilir. Sevgi ilahi duyguların ezelde sineye nakşedilmesiyle bugün varolmuştur. Bu duyguları yoğun yaşayabilenler bütün varlığa hizmet için seferber olmuştur.

Sevgi bir gülüş bir bakış
Sevgi gönül kumaşında bir nakış,
Sevgi gözbebeğimizdeki ışıltı
Sevgi yürekteki panlıdır...

Sevgi toprağı anber
Dikeni gül eden kuvvet
Sevgi içimizdeki hazineyi
Dışımıza yansıtan gülücük
Sevgi tükenmeyen servettir...

Kimi sevgisini, yüreğini paylaşır böylece hizmet eder, kimi maddi imkânları yeterli olduğu için böylece hizmete koşturur. Kimileri, bedeniyle, beyniyle vücuduyla, zamaniyle insanlığın emrindedir. Bunların hepsi kutsi birer haslettir.

Her insanın hatta her kurumun imkânları ölçüsünde mutlaka yapabileceği bir şeyler vardır. İlim ve irfan içerikli bir yayının bastırılıp insanlara dağıtılması, tarihimizi, edebiyatımızı tanıtıcı belgesellerin üretilmesi; hatta günümüzde teknolojinin gelişmesiyle, güzelliklerimizi millî-manevi değerlerimizi tanıtıcı web sitelerinin hazırlanması sevginin eseri, hizmetin gereğidir. Ayrıca güzel olan, yararlı olan her türlü hizmetin yaygınlaştırılması için azami gayret göstermek de bir insanlık borcudur.

2 Haziran 2005 tarihinde İstanbul'da aylık olarak yayınlanmaya başlayan derгимizi ulusal basına ve edebiyat çevrelerine tanıtmak maksadıyla bir gece düzenledik. Çok şükür gayet başarılı geçti...

Ayrıca 25 Haziran 2005 Cumartesi günü; "5. Darendede Somuncu Baba ve Hulûsi Efendi Etkinliklerimizi" Tanım ve Köyşleri Bakanımız Mehdi EKER, Milletvekillerimiz, Valimiz ve binlerce gönül dostumuzun katılımıyla gerçekleştirdik...

Bütün amacımız Vakıf kurucumuz Osman Hulûsi Efendi'nin açtığı sevgi ve hizmet yolunda, Vakıf Genel Başkanımız H. Hamidettin Ateş Beyefendi'nin önderliğinde yürümeaktır. Yeni bir sayıda, bir ay sonra tekrar buluşmak dileğiyle sizleri dergimizle baş başa bırakıyorum. Selâm ile...

palakoglu@hotmail.com

Ş. Palakoğlu

Başyazı

Manevî ve Zihnî Gelişim İçin

Akil sahiplerini hayırlı işlere götüren ilahi kanunlar bütününe kısaca din denir. Din; vahye iman ve ilâhi ahittir, din; özdeki tevhiddir. Yaratılış itibariyle insan dini inanca meyyaldir. İnsanlığın vazgeçilmez gerçeği bu olgunun, toplum hayatına şekil verdiği bir hakikattir. İnsan zamanla, doğuştan kendinde varolan duyguyla ve şuurla buluşur. İnsanlık, hizmet manasında manevî ve zihnî olarak ancak din ile gelişir.

Yüce kudrete sığınan, her zaman ve her yerde O'na güvenen ve O'ndan yardım dileyen insan, manevî varlığının devamını ruhî ihtiyaç olan din ile karşılar. Kâinatın yaratıcısı olan Yüce Allah (c.c) kendisine yönelinecek en mükemmel varlıktır. Mevla'ya iman bağı ile bağlanma insanı yüceltir, inançsızlık ise insanı alçaltır.

Din; insanı içten kuşatan, kişiyi yönlendiren disiplindir. Ulvi gayeler etrafında ancak dîni duygusu olanlar birleşir, toplumlar bu mukaddes iman esasıyla dirlik sağlar ve sesler bu kuvvetli sadâ ile gürleşir.

Yalnızlığın çaresi iman, çaresizliğin devası dua, üzüntü ve felâketlerin teselsili, ruhlara ışık; İslâm nuru olmuştur. Allah katında din; dosdoğru bir inanç sistemi, hak ve hakikatler manzumesi, ilahi kaynaklı, vahiy merkezli teslimiyet noktasıdır. Hz. Adem (a.s)'in Allah'a tâbi olması, Hz. Nuh (a.s)'un sâlimen kurtulması, Hz. İbrahim (a.s)'in, teslim olmasıdır. Hz. Musa (a.s) ve Hz. İsa (a.s)'nın indirilen kitaptaki mânâ ile dolmasıdır.

İnsanların ve peygamberlerin en üstünü, Hz. Muhammed (s.a.v)'in tebliği olarak görevlendirildiği, hidayete erdirici ve gönül açıcı tek yol İslâm'dır. Âlemlerin Efendisi ile bütün insanlığa hitabeden ve evrensel bir mesaj getiren son tevhid dini, en mükemmel düzeye ulaşmış, tamamlanmış nimet ve seçilmiş son halkadır.

İslâm sevgidir, içtenlik ve samimiyettir. İslâm mutluluk ve huzurdur. İlahî mutluluğu yakalamak; Allahu Teâlâ'yı bilmek ve O'na kulluk etmekle ve O'nu sevmekle mümkün olur. Her şeyini sevdiğine bağışlayacak derecede iman sahibi olanlar, gerçek muhabbet ehlidir. Muhabbetle perdeler yırtılır, sırlar ortaya çıkar. Özdeki ilahî sevginin ezeli ve kadîm olduğunu fark edenler, siddik ve âriflerdir. Sevginin zuhuruyla olan her şeyin sebebini de sevmek yine imânî bir gâyedir.

İnanan ve seven kimse kulluk eder, görevlerini eksiksiz yerine getirmeye çalışır. İman erdemi dünyevî planda her türlü tutum ve davranışa yansiyarak "güzel ahlâk" olarak kendini gösterir. Dini inancın hakikati olan İslâm; imanımızı akıl ve bilgi ile beslerken, ibadetlerle kulluğumuzu kuvvetlendirmekte, ahlâkımızı gönül merkezli ve duygu kaynaklı olarak desteklemektedir.

İnanmak, ibadet etmek ve en önemlisi Allah'ı görüyormuşçasına kulluk etmek, teslim olmak, insanlığın erdem zirvesidir. İslâm; barış ve hürriyet sâyesidir. Manevî ve zihnî gelişimin en yüce pâyesidir. Vesselâm...

A. Şemsettin ATEŞ

İslâm Dini ve Birlik

Muhterem Cema'at-i Müslimîn!

Din; beşeriyetin zaruri bir ihtiyacıdır. İnsanlar arasında bu duyguyu hissetmeyen hiçbir ferd yoktur. Hazreti Âdem'den beri devam edegelen hakiki ve yegâne din ise müslümanlıktır. Nitekim Cenab-ı Hakk Kuran-ı Kerim'in bir ayetinde: "Allah indinde makbul din ancak Müslümanlıktır" (Al-i İmran/19) buyuruyor. Bununla beraber İslâmiyetin diğer dinlere uyanlara karşı müsamahalı ve hatta lütfkâr kaldığı ilmî ve tarihî bir gerçektir. İslâm gerçek dinin adıdır. Sonradan uydurulmuş bir kelime değildir. Biraz ewel tercümesi geçen ayet-i kerimeden anlaşılacağı vechle; bu dine Kuran-ı Kerim, İslâm adını vermiştir. Çünkü İslâm kelimesinin lafız manasıyla tazammun ettiği muhtevai hakikatte bu dinin ruhunu ifade etmektedir. Şöyle ki: İslâm müsaletmet eder. Ya'ni müslüman Allah ile insanlarla ve ba husus içinde yaşadığı cemiyet fertleri ile tam bir barış ve iyi niyet üzere bulunan ve bu esasa hayatta devam

eden kimsedir. Nitekim Peygamberimiz, müslümanı "Başkalarına eli ile, dili ile zarar vermeyen kimsedir" diye tarif eder. Anlaşıyor ki müslümanlık ictima' ve ahlâkî bir dindir. Bu dinin gayesi ferdi, cemiyete faydalı olarak yetiştirmektir. İlk bakışta yalnız ferd ile ilgili olduğu zannolunan ibadetlerimizde bile ahlâkî ve ictima' çok hikmetler vardır. Yeter ki basiretle görüp dikkatle tatbik edelim.

Aziz Din Kardeşlerim!

İslâm dininin diğer bir adı da "Tevhid Dini"dir. O ki, Allah'ın birliği esasına dayanır. Bu isim aynı zamanda cemiyetin hayat ve saâdet kaynağı olan birlik ve beraberlik kaidesi ve bunun önemine işaret eder. İslâm'ın temel taşı olan tevhid, böyle bir mânâ taşı ki bozulması cemiyet için felaket olur. Bunun içindir ki, büyük Peygamberimiz "Birlik rahmet, tefrika afettir" buyuruyor. Bu hususta hazreti Kur'an, müslümanları parçaları birbirine kenetlenen yekpâre bir binaya benzetiyor. Şu halde birbirimizi koruyup esirge-

mekte sevip saymakta, bir vücudun uzuvları mesabesinde bulunduğumuzu asla hatırdan çıkarmamalıyız. Birbirimize karşı iyi niyetle ve faydalı olmağa çalışmalıyız, birbirimizi incitmemek dinimizin emri ve icabı olmakla beraber aynı zamanda insanlık şîâridir.

Siyer kitaplarını mütalâa ile Peygamberimizin ashâbı arasındaki içtima' birliği görenlerin bu âhenk ve resanete hayran olmaları mümkün değildir.

Aziz Cema'at!

Hûlâsa olarak arz ve tekrar ederim ki dinimiz bir vücud gibi olmamızı ve birbirimize karşı hürmetkâr bulunmamızı emreder. Binâenaleyh; tam birlik ve beraberlik içerisinde millet ve memleketimizin yükselmesi için çalışmak hem millî ve hem de dini borcumuzdur. Her karış toprağı aziz şehitlerimizin mukaddes kanları ile sulanmış bulunan bu cennet vatan bizden bunu bekler.

Prof. Dr. İdris ŞENGÜL*

İslâm ve Evrensellik

“Kur’ân’ı Kerîm, bütün insanlığa gönderilen mutlak dinin “İslâm” olduğunu her vesile ile muhataplarına açıklarken daireyi daha da genişleterek İslâm’ın daha geniş çaptaki evrensellik boyutuna işaret etmektedir.”

“İslâm” kelimesi sözlükte; barış, anlaşma, boyun eğme, ihlâs, samimiyet v.b. anlamları ihtiva etmektedir. Kur’ân ıstılahında ise genel olarak; Allah’a boyun eğmeyi, O’na teslim olmayı ifade eden, ilk peygamber Hz. Âdem’le başlayıp, Hz. Nûh’la devam eden, Hz. İbrâhim’le belli bir olgunluğa ulaşarak “Hanîflık” adı verilen dindir. Daha sonra Hz. Mûsa’ya ve Hz. İsa’ya da aynı din verilmiştir. Nihayet Hz. Peygamber’le kemale ererek noktalanmıştır. Bunun içindir ki, Hz. Peygamber (s.a.v) bir hadislerinde meâlen; “Biz Peygamberler topluluğu aynı dine sahip bir neslin çocuklarıyız” buyurmuşlardır. Elbetteki, farklı devirlerde ve farklı peygamberler tarafından tebliğ edilen İslâm; özde aynı olmakla birlikte teferruatta; zaman ve zemine uygun olarak farklılıklar da göstermiştir. Ancak bu tarihî gerçeği insanlık âlemindeki; varlığı hiçbir akıl sahibi tarafından inkârı mümkün olmayan gelişmeye paralel dini bir gelişme olarak değerlendirmek gerekir.

İslâm’ın insanlığa tebliğ edildiği ilahî kitaplar zincirinin en son halkasını teşkil eden Kur’ân-ı Kerîm de; Peygamber-

lik, vahiy ve din birliğine iman, Müslüman’ın temel iman esaslarından birisi hatta imanın temel rükünlerinden en önemli olanıdır.

Kur’ân-ı Kerîm dikkatle okunup incelendiğinde bütün peygamberlerin, onlara tabi olanların ve bir Allah’a inanan tüm Tevhid dini mensuplarının Müslüman oldukları ifade edilmektedir. Kısacası Kur’ân’a göre İslâm, beşeriyet tarihi boyunca bütün peygamberlerin ve onlara tabi olanların dillerinde dönen genel ve ortak bir “Parola”dır.

Önemle şu gerçeğin altını çizmek gerekir ki; İslâm Dini, hakikat ve Tevhid dini oluşu bakımından, daima var olan bu âlem ve onun Yaratıcısı var oldukça da varlığı devam eden ezelf ve ebedî bir dindir. İnsanlar onu tanısalar da, tanımazlar da yok olmayan bir gerçektir.

İslâm gerçeği Kur’ân’da çarpıcı bir örnekle ifade edildiği gibi kökü yerde sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaç gibidir. O ağaç Allah’ın izniyle her zaman, mevsimler tazelenikçe yemişini verdiği gibi (14/ İbrahim: 24-25) İslâm

* Ankara Ü. İlahiyat Fakültesi
Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

ağacı da insanlık tarihinin her döneminde- insanlar kabul etsin veya etmesin sarsılmadan ayakta kalmıştır. İlk insan ve ilk Peygamber Âdem (a.s)'den son Peygamber Hz. Muhammed (s.a.v)'e kadar her peygamberin asil ve sabit olan ağaca canlılık kazandırmasıyla o ağaç meyvesini vermiştir. Hz. Peygamber'den sonra kıyamete kadarki süre içinde de -zaman zaman kuruyor gibi görünse de- aynı özelliği devam ettirerek peygamberlerin varisleri olan âlimler tarafından Allah'ın izniyle canlandırılarak meyvesini vermiş, sonuna kadar da verecektir. Çünkü meyve verme kabiliyetine her zaman sahiptir.

Kur'an'ı Kerim, bütün insanlığa gönderilen mutlak dinin "İslâm" olduğunu her vesile ile muhataplarına açıklarken daireyi daha da genişleterek İslâm'ın daha geniş çaptaki evrensellik boyutuna işaret etmektedir. Bu da en kapsamlı anlamıyla göklerde ve yeryü-

zünde var olan bütün varlıkların da dininin İslâm olduğu gerçeğidir. Çünkü varlık âleminde her şey belli kanun ve nizamlara göre cereyan etmektedir. Bu kanunu ve nizamı koyan da şüphesiz Allah Teâlâ'dır. Bütün varlıkların bu kanun ve nizama itaat etmeleri, İslâm Dini'ni yaşamaları, Allah'a itaat edip boyun eğmeleri demektir. O halde Cenâb-ı Hakk'a ve kanunlarına boyun eğmek suretiyle itaatte bulunan kâinat-taki her şey müslümandır. Her şey kendisini yaratan Rabbini bilmekte ve O'na kendi kabiliyetine uygun bir tarzda ibadet etmektedir. Zira tek bir Allah'a inanma, O'na teslim olup boyun eğme, Allah'ın insanı ve bütün mahlûkatı üzerinde yaratmış olduğu fitrat dini, tabii dindir. Bu gerçeği Kur'an: "Göklerde ve yeryüzünde bulunanların ister istemez teslim oldukları Allah'ın dininden başkasını mı arıyorlar." (Al-i İmran 3/83). Ve yine:

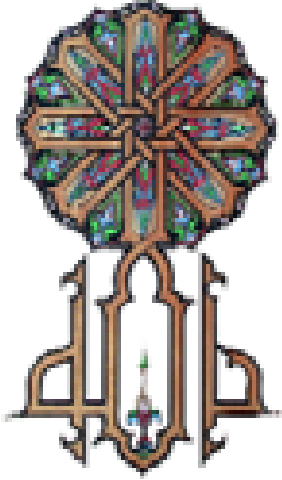
"Sen yüzünü tek bir Allah'a inanarak (Hanîf olarak) insanları üzerine yaratmış olduğu fitrat dinine (Allah'ın Dinine) doğru çevir." (30/30) mealindeki ayetlerle açıkça ilan etmektedir. Hz. Peygamber de bu konuyla ilgili olarak; "Her çocuk, fitrat dini (İslâm) üzerine doğar. Ancak anne ve babası onu ya yahûdileştirir, ya hıristiyan ya da mecusisi yapar..." buyurmuşlardır.

Söz konusu gerçeklere göre İslâm'ın tarihi çok eskidir. Çünkü insan yokken de âlem Allah'a teslim olup boyun eğmişti. O halde İslâm'ın tarihi insandan önce başlamaktadır. Başlangıcı varlığın, evrenin yaratılmasıyla beraberdir. Ancak iradeye bağlı olarak şuur-lu bir biçimde yaşanması Hz.Âdem'in yaratılmasıyla gerçekleşmiştir.

Fotoğraf: Aslan Tektaş

"İslâm Dini'ni yaşama-ları, Allah'a itaat edip boyun eğmeleri demektir. O halde Cenâb-ı Hakk'a ve kanunlarına boyun eğmek suretiyle itaatte bulunan kâinattaki her şey müslümandır. Her şey kendisini yaratan Rabbini bilmekte ve O'na kendi kabiliyetine uygun bir tarzda ibadet etmektedir."

Din Duygusu Doğal Bir İhtiyaçtır

“İnsan, tehlikelerin büyüyüp ümitlerin tükendiği son anda Allah’ın varlığını fitratında hissetmekte ve içinde bulunduğu zor durumdan kurtulması için de tek çare olarak yalnız Allah’tan yardım istemektedir. Diğer bir ifadeyle ölüm korkusu insanı sarıp perdeler açılmaya başlayınca, içten gelen samimi bir yakarıyla insan Allah’a koşmakta ve kurtuluşu yalnız O’nda aramaktadır. Korku şiddetlenince, Allah’tan başka sanal ve arızı varlıklar hafızadan silinmekte, insanın doğal yapısı devreye girmektedir. İşte fitri olan din duygusu, bütün çarelerin ve ümitlerin tükendiği en nazik bir anda öne geçmekte ve insanı Allah’a yaklaştırmaktadır.”

* Ankara Ü.İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

İnsan yaşamının vazgeçilmez unsurlarından biri de hiç şüphesiz ki dindir. Din duygusu birey için olduğu kadar aile ve toplum için de zorunlu bir ihtiyaçtır. Hava , su ve gıda insan yaşamı için ne kadar önemli ise, din de en az o kadar önemlidir. Zira insan biyolojik fonksiyonlarını yerine getirirken, gerekli olan besin maddelerini almak zorundadır. Aksi takdirde hayati faaliyetlerini yerine getiremez. Tıpkı bunun gibi, ruhi yapısını manevi gıdalarla beslemeyen insan da bunalıma sürüklenir, huzurlu ve mutlu bir hayat süremez. Ruhı yaşatan, onu huzurlu ve mutlu kılan en verimli gıdanın da “din duygusu” olduğu bir gerçektir.

O halde din nedir? Din; insanları hem dünyada hem de ahirette mutlu etmek için Yüce Allah tarafından gönderilen ilahi prensiplerin tümüdür. Din; insanlık için bir rahmet, aydınlık ve en büyük bir nimettir. Din; insana var oluş gayesini öğretir, yaşamın nedenini ve niçinini hatırlatır. Din; insanın ufkunu açar, insana derinlik ve boyut kazandırarak, küçücük bir çekirdekte meyvelerle yüklü kocaman bir ağacın

kodlandığını bildirir. Din; insana “kendini bilmeyen Rabb’ını bilemez, Rabb’ını bilmeyen ise, hayatı anlamlandıramaz ve sevemez” gerçeğini öğretir.

Din; bireyleri mukaddes duygular ve güzel alışkanlıklar etrafında birleştirerek, insanlar arasında sıcak ve samimi ilişkilerin kurulmasını sağlar. Din; başın, sevgi ve saygının, kardeşlik ve dostluğun, yardımlaşma ve dayanışmanın ilkelerini anlatır. Din; adalet, eşitlik, özgürlük, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve çevre sorumluluğu gibi kavramları gündeme taşıyarak, yaşamın olmazsa olmaz prensiplerini açıklar. Kısacası din; iyiliklerin yaygınlaşmasını ve kötülüklerin engellenmesini öngören, fert ve toplum arasındaki ilişkileri düzenleyen en etkili kurumdur.

Öte yandan dinsizlik ise, başboşluk, anarşi ve huzursuzluk demektir. Dinsizlik, insanı manevi boşluğa, bunalıma sürükleyen ve ruhi sıkıntılara, depresyonlara sebep olan bir hastalıktır. Daha özlü anlamıyla dinsizlik, büyük bir felaket ve büyük bir musibet-

tir. Bunun için Yüce Allah şu ayetle insan fıtratında var olan din duygusunu harekete geçirerek, bu felaketi önlemek istemektedir.

“O halde yüzünü Allah'ı birleyici olarak dine çevir, Allah'ın dinine ki, insanları o din üzerine yaratmıştır. Allah'ın yaratması değiştirilemez. İşte doğru din budur.”¹

Bu ayette geçen “fıtrat” kelimesi, sözcük bakımından “hilkat” yani yaratılış anlamına gelmektedir.² İnsan yaratılışının söz konusu olduğu ayetlerde ise “fıtrat” kelimesi, Rabbini bilmek üzere

yaratılmış olan insanın öz yapısını ifade etmektedir. Bundan dolayı Kur'an'da geçen “fıtratallah” ifadesine müfessirler genellikle “dinallah” şeklinde mana vermişlerdir.³ Bu görüşe katılanlardan Kurtubi: “Fıtrat, din olarak isimlendirilmiştir. Çünkü insanlar din için yaratılmışlardır.”⁴ demek suretiyle bu anlamı vurgulamıştır.

Burada dikkat edilmesi gereken noktalardan biri de din ile insan fıtratının aynı kaynaklı olması ve insanın dini güzellikleri özümseyecek bir nitelikte yaratılmasıdır. Bundan dolayı dinin yüce prensipleriyle, insanın akıl ve man-

tiği arasında herhangi bir uyumsuzluk söz konusu değildir.

İnsanla başlamış ve insanla devam edecek olan din duygusu hakkında Gressy Morisson'un şu sözlerinin altı çizilecek değerdedir: “İnsanın yaratıldığı günden bu ana kadar her mekanda kendisinden daha üstün, daha kuvvetli ve daha büyük bir kimseden yardım isteme ihtiyacı, din duygusunun insan- da fitri olarak var olduğunu göstermektedir.”⁵ Nitekim bu hususu Kur'an şöyle gündeme getirmektedir:

“Denizde size bir sıkıntı (boğulma

korkusu) geldiği zaman Allah'tan başka bütün yalvardıklarınız kaybolur. (O zaman Allah'tan başka kimseden yardım istemezsiniz. Çünkü O'ndan başka sizi kurtaracak olan kimse yoktur.) Fakat O sizi kurtarıp karaya çıkarınca, yine Allah'ı tanımaktan yüz çevirirsiniz. Gerçekten insan nankördür."⁶

Görüldüğü üzere insan, tehlikelelerin büyüyüp ümitlerin tükendiği son anda Allah'ın varlığını fitratında hissetmekte ve içinde bulunduğu zor durumdan kurtulması için de tek çare olarak yalnız Allah'tan yardım istemektedir. Diğer bir ifadeyle ölüm korkusu insanı sarıp perdeler açılmaya başlayınca, içten gelen samimi bir yakarıyla insan Allah'a koşmakta ve kurtuluşu yalnız O'nda aramaktadır. Korku şiddetlenince, Allah'tan başka sanal ve arızı varlıklar hafızadan silinmekte, insanın doğal yapısı devreye girmektedir. İşte fitri olan din duygusu, bütün çarelerin ve ümitlerin tükendiği en nazik bir anda öne geçmekte ve insanı Allah'a yaklaştırmaktadır. Çünkü Yüce Allah insanı bu özde ve bu hassas nitelikte yaratmıştır.

Din duygusu, benliğinin derinliklerine kök salmış bulunan insanın, Allah'a ibadet etmek için yaratılmış olduğunu belirleyen ayetlerden biri de şudur: "Ben insanları ve cinleri ancak bana ibadet etsinler diye yarattım."⁷ anlamındaki ayeti kerime bu gerçeği net bir şekilde ortaya koymaktadır. İnsanın yaratılış gayesi Allah'a ibadet etmek olunca, din duygusunun fitri bir duygu ve din ihtiyacının da doğal bir ihtiyaç olduğu gerçeği tartışılmayacak kadar açıktır.

Nitekim dinler tarihi araştırmacılarından Max Müller (1823-1900) esaslı bir araştırma sonunda "dinin" insan ruhunun fitri bir özelliği olduğunu ifade etmiş ve insanın bu özelliği sayesinde değişik isimler ve sembollerle fizik ötesi alemi algılayabilme kabiliyeti kazandığını iddia etmiştir.⁸

Aynı dalda isim yapmış bilim adamlarından Benyamin Konstant'ın şu sözleri ise dikkate değer bir gerçeği ifade etmektedir. "Din, insanlık tarihine en çok hakim olmuş bir amildir. Dini hayat, doğamızın ezeli bir vasfı ve ondan asla ayrılmayan bir özelliğidir. İnsanın mahiyeti düşünülünce, zihne derhal din fikrinin gelmemesi mümkün değildir."⁹

Hz. Peygamber(s.a.v.) de bu hususu bir hadis-i şeriflerinde şöyle açıklamıştır: "Doğan her çocuk temiz fitrat (yani İslâm fitratı) üzere doğar. Sonra onu anne-babası (iyi eğitmediklerinden dolayı) Yahudi, Hıristiyan veya Mecusi yapar."¹⁰

Bu demektir ki insanın temiz ve selim yaratılışının özünde yaratana tanımak, O'nu sevip saymak ve O'ndan başkasına ibadet etmemek duygusu ve düşüncesi vardır. Eğer bu duygu ve düşünce, ilahi insiyatif doğrultusunda tatmin edilirse insan yücelir ve kâmil bir varlık haline gelir. Aksi taktirde ise, insanda sapma yozlaşma ve bunalım kaçınılmaz olur. Buna da şu ayeti kerimenin açıkça işaret ettiğini görmekteyiz:

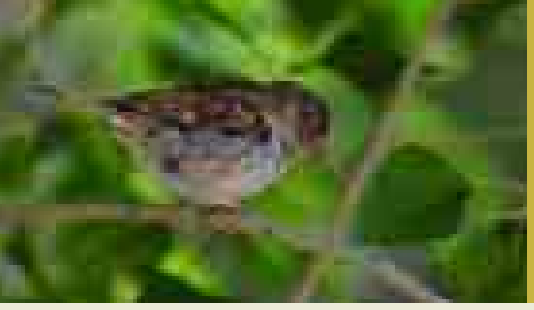
"İnanan insanın kalbi Allah'ı anmakla huzur bulur. Dikkat edin, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzura kavuşur."¹¹

İşte bozulmamış fitratın huzur ve sükununu sağlayacak olan gıda, Allah'ı anmaktır. İnsana hayatı anlamlandıran ve hayatı güzelleştirip sevdiren bu inançtır. Bu güzellikleri gerçekleştirmek üzere yaratılmış olan insanın evrendeki tabii durumu ve doğal konumu bu şekilde özetlenmektedir. Ne kadar olumsuz çaba sarf edilirse edilsin, bu doğal konum asla değiştirilemez. Daha açıkçası, ne insan kul olma gerçeğini değiştirebilir, ne de Allah'tan başka kendisine gerçek bir ilah bulabilir. Bu, Yüce Kudret'in değişmez bir kanunudur.

Sonuç olarak, bilimsel veriler ve teknolojik gelişmeler hangi noktaya ulaşırsa ulaşsın, Hz. Adem'le başlamış olan din, insanlığın asla vazgeçemeyeceği kutsal bir kurum olarak en son güne kadar yaşayacaktır.

Dipnotlar:

- 1- Rum, 30 / 30
- 2- Rağib el-İsfahani, el-Müfredat fi Garibil-Kur'an, s. 575; Zamahşeri, el-Keşşaf, III. 222
- 3- Bkz. Ebu'l-Fereç el-Cevzi, Zadu'l-Mesîr fi İlmit-Tefsir, VI. 300
- 4- Kurtubi, Ahkâmü'l-Kur'an, XIV. 24
- 5- Gressy Morisson'un, el-İnsanu La Yekumu Vahde, adlı kitabından naklen, Afif Abdu'l-Fettah Tabbare, Ruhü'd-Din'l-İslamî, s. 82
- 6- İsrâ, 17/67
- 7- Zariyat, 51/56
- 8- Bkz. Şemsettin Günaltay, Tarih-u Edyan, s. 40
- 9- Bkz. a. y.
- 10- Müslim, Sahih, IV.2047-2048 (Kitabu'l-Kader)
- 11- Ra'd, 13/18

Yrd.Doç. Dr. M.Doğan KARACOŞKUN*

Ruh Sağlığı ve Dini İnanç

“İmana ermiş olan ve zulüm işleyerek imanlarını karartmayanlar, işte onlar güven içinde olacak olanlardır, çünkü doğru yolu bulanlar onlardır.”

“Allah (c.c.)’ın ve Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.)’in emir ve yasaklarına uygun yaşayan inançlı bir insan, ruh sağlığı yerinde bir insandır. Çünkü böyle bir insan, hayatın riskleri karşısında, olumlu davranabilme gücünü, inancından alır. İnanan bir insan için bu dünya, her şeyden önce bir imtihan yeridir.”

* Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Ruh sağlığı psikolojide genellikle şöyle tanımlanır: Duyusal ve sosyal olgunluk, bireyin kendisi ve çevresiyle barışık olması, hayatın sorumluluklarına dayanma gücü, karşılaştığı sorunları çözebilme, kişinin hayat gerçeğini kabul etmesi, razı olma ve mutluluk hissi duyabilmesidir. Ruh sağlığı yerinde olan bir birey ise, özetle şu özelliklere sahiptir:

- Kendine ve başkalarına karşı dürüştür.
- Doğru gördüğü şeyi dile getirecek kadar cesurdur.
- Yapması gereken işi en güzel şekilde yapabilir.
- Kim olduğunu, kim olmak istediğini bilir.
- Yaşadıklarını, uzun boylu savunma mekanizmalarına başvurmadan kabullenir.
- Kendi varlığını kabullenip, bir birey olarak değerini hisseder, gücünü kav-

rar, kapasitesini bilir ve başkalarını tanıyıp, onlarla kendisi arasındaki farkları kabullenir.

-Başkalarıyla ilişkilerinde iyi ve doyurucu olur ve olgun bir kişiliğe sahiptir.

Yüce dinimiz, bütün bu özellikleri geliştirmeyi teşvik etmiş, olumlu ve olgun bireyler oluşturmayı hedeflemiştir. Allah (c.c.)’ın ve Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.)’in emir ve yasaklarına uygun yaşayan inançlı bir insan, ruh sağlığı yerinde bir insandır. Çünkü böyle bir insan, hayatın riskleri karşısında, olumlu davranabilme gücünü, inancından alır. İnanan bir insan için bu dünya, her şeyden önce bir imtihan yeridir. Çeşitli acılara ve sıkıntılara sabretmek, öldükten sonra karşılıksız bırakılmayacak ve ödüllendirilecektir. Ayrıca İslam’ın herkes için sevgi, hoşgörü ve ahlak üzere temellendirilmiş bir dünya oluşturma çabası da, hem bu dünya-

da, hem de âhirette insanın huzur ve mutluluğuna katkı sağlar. Böylece Allah'a inanan bir insan, hem kendisi, hem de diğer insanların mutluluğu için canla başla çalışır. Karşılaştığı zorluklar karşısında Allah'ın gözetim ve korumasında olduğunu bilir. Nitekim Allah-ü Teâlâ:

“İmana ermiş olan ve zulüm işleyerek imanlarını karartmayanlar, işte onlardır güven içinde olacak olanlardır, çünkü doğru yolu bulanlar onlardır” buyurarak, inananlara manevi dinamizm katar. Kur'an bu dinamizmi takva kavramıyla açıklar. Takva, insanın, Allah'ın emrettiklerini yapıp, yasaklarından kaçınarak kendini kötü davranışlardan korumasıdır. Takva sahibi bir mü'min, yaptığı işlerde, doğruluk ve adâlete uyar. İnsanlarla iyi ilişkiler kurar. Düşmanlık ve haksızlık yapmaktan kaçınır. Çünkü o, yaptığı bütün işlerde Yüce Allah'a yönelmekte, onun hoşnutluğunu arzulamaktadır. Bu yüzden de takva, insanı iyi ve güzel davranışlar yapmaya götürür. Olumlu ve kâmil bir kişilik geliştirmeyi sağlar. Dolayısıyla Allah, bizlerden takva sahibi olmamızı isterken, ruhen sağlıklı ve mutlu olmanızın yolunu da göstermektedir.

Ruh sağlığını koruyan bir diğer konu da ibadetlerdir. Namaz, oruç, hac, zekat gibi ibadetler, insanın olumlu ve olgun olmasını destekleyen, hayatın sorumluluklarına karşı insana güç veren diğer dinamiklerdir. İbadetlerini yapan insanlar, hayatın güçlüklerine katlanmayı, kötü isteklerini kontrol etmeyi, insanları sevme ve onlara iyilik etmenin mutluluğunu yaşarlar. Namaz, oruç, hac, zekat gibi ibadetler, insanların sosyal birliktelik, yardımlaşma ve dayanışma duygularını artırır. Bu da olumlu sosyal duygular geliştirmenin önemli bir yoludur. Namaz kılmak için camide bir araya gelerek yakınlaş-

mak, oruç tutarak fakir ve aç kimsele-
rin halini anlayarak, onlara daha fazla yardımcı olmak, zekat vererek “veren el, alan elden daima üstündür” hadisi gereğince sahip olunan maldan, hiçbir rahatsızlık duymadan ve istekle vermek, hac ederek tüm müminlerle kaynaşmak, olumlu sosyal duygular geliştirebilmenin mükemmel yollarıdır. Sosyal bir varlık olarak, diğer insanlarla böylesine doyurucu ve güzel ilişkiler kurabilmemiz, ruh sağlığımızı korur ve bizi mutlu eder.

Sonuç olarak, güçlü dini inancı olan bir insan, kendini güven içinde hisseden, kendi güç ve kabiliyetlerine güvenen, cesaretli, girişimci, gözü tok ve sabırlı kimsedir. Sevgili Peygamberimizin ifadesiyle hiç ölmeyecekmiş gibi yaşama bağlı, ama aynı zamanda yarın ölecekmiş gibi âhiretini unutmuyandır. Yani dengeli, kendisi ve çevresiyle barışık ve kâmil bir kişiliktir. Kısaca bilinçli bir mümin, ruh sağlığı yerinde bir insan demektir.

Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ*

Gönüldeki Tecellî

“Bir kudsî hadiste şöyle buyrulmaktadır: "Ben yere göğe sığmam. Fakat hakîkî mü'min kulumun kalbinde tecellî ederim." Bunun için beyitte de sevgilinin ok gibi olan bir nazarı gönlü nasıl delip geçtiğinden bahsedilerek gönüldeki tecellî hatırlanmakta ancak kimsenin sînedeki bu hâlin keyfiyetini ve o ilâhî matkabın nice olduğunu bilmediğinden söz edilmektedir.”

Osman Hulûsî Efendi (ks):

“Gözüm gün yüz ile rûşen özüm hicre leb-â-lebdir
Elimde bâde-i gül-gûn dilimde zikr-i gabgabdır”

beytiyle başlayan gazelinde Allah Teâlâ'nın kâinattaki tezâhüründen ve kulunun gönlündeki tecellîsinden bahsetmektedir. Cenâb-ı Hakk'ın kuluna verdiği sayısız nimetleri ve her yerde, her zaman hâzır ve nâzır olduğu hâlde kulun gaflet içinde olup, yâr-ı hakîkî olan Rabb'ini yeterince tanıyamamasından söz etmektedir. Şiirdeki anlatımda da görüleceği üzere tasavvuf edebiyatımızda mecâzî anlatımlar, dünyevî aşk ile ilâhî aşk anlatımlarında aynı kelime ve tabirler kullanılmaktadır. Hulûsî Efendi'nin de bu geleneğe uyduğunu Prof. Dr. Mustafa Tahrallı onun divânını değerlendirirken şöyle belirtmektedir:

"Tekke şiirinde "ilâhî aşk" anlatılırken bir yandan "mecâzî aşk"ın, yani erkek-kadın arasındaki sevginin ifadesi olan isimler ve kelimeler kullanılmış, diğer taraftan bu aşkın verdiği mestlik dile getirilmek için "şarap, kadeh, sâkî" gibi umûmî şiir dilinin kelimelerine de geniş bir yer verilmiştir."

"Aşkı dile getiren böyle birkaç manada anlaşılabilmesi, bir taraftan eski şiir dilimizde "sevgili" karşılığında kullanılan "habîb, mahbûb, dost, yâr, sultan, şâh, pâdişâh ve efendi" gibi kelimelerin hem mecâzî sevgide, hem de Allah, Rasûlullah ve mürşid muhabbetinde kullanılmasından, diğer taraftan da tasavvuf ehlinin tevhid anlayışından ileri gelmektedir diyebiliriz."

Bu sayıda ele alacağımız gazel aruz vezninde olup Mefâilün/ Mefâilün/ Mefâilün/ Mefâilün kalıbıyla yazılmıştır. Bu genel esaslar çerçevesinde gazelin manası bugünkü ifâdelerle şöyle olabilir:

1. Gözüm gün yüz ile rûşen özüm hicre leb-â-lebdir
Elimde bâde-i gül-gûn dilimde zikr-i gabgabdir

2. Beni vaslıyla yek-dem kıldı yârim bilmedim aslâ
Dönen devrân ne devrândır geçen şebler nice şebdir

3. Varıp ders-i sebak kıldım okutdu hatt-ı hâl ü zülf
Bu hâce nice bir hâce o mekteb nice mektebdir

4. Kapısında durup yârin visâlin istedim dedi
Bu tâlip nice bir tâlip o matlab nice matlabdır

5. Buyurmuştur kitâbında " ve nahnu akrabu ileyh"
Bu gurber nice bir gurbet o akreb nice akrebdir

6. Nice kez deldi tîg-ı çeşmi bağrım bilmedi kimse
Bu sîne nice bir sîne o matkab nice matkabdır

7. Hulûsî nice kez doğdum geleli iş bu ekvâna
Bilinmez nice evlâdım o ebler kim nice ebdir

1. Gözüm, Cenâb-ı Hakk'ın kâinâtta ki sayısız tezâhür-leriyle gün gibi aydınlandığı hâlde, gönlümü baştan başa ayrılık kaplamıştır. Elimde gül renkli şarab olduğu hâlde dilim o sevgilinin yüzünü anmaktadır.

2. Sevgilim bir anda bana kavuşunca (gönlüme tecellî edince) dönen bu dünyayı da, gelip geçen geceleri de fark edemez oldum.

3. Bana yârin zülfünü ve yüzündeki benleri okuttuğu zaman (tasavvufta ilk dersleri okuttuğu zaman) bu hocanın nasıl bir hoca olduğunu ve bu manevî okulun nasıl bir okul olduğunu bilmedim.

4. Buna rağmen sevgilinin kapısında (Cenâb-ı Hakk'ın dîvânında) durup ona kavuşmak isteyince bana şöyle denildi: Bu nasıl bir tâliptir, bunun istediği nedir?

5. Cenâb-ı Hak Kaf Sûresi 16. âyette "Andolsun insanı biz yarattık ve nefsinin ona verdiği vesveseyi de biz biliriz. Çünkü biz ona şah damarından daha yakınız."; Vâkıa Sûresi 56 âyette de "Biz ise ona sizden daha yakınız. Fakat siz göremezsiniz." dediği hâlde Allah Teâlâ'dan ayrı olmak, O'nun bize yakın olması nasıl bir şeydir!

6. Bir kudsî hadiste şöyle buyrulmaktadır: "Ben yere göğe sığmam. Fakat hakîkî mü'min kulumun kalbinde tecellî ederim." Bunun için beyitte de sevgilinin ok gibi olan bir nazarı gönlü nasıl delip geçtiğinden bahsedilerek gönüldeki tecellî hatırlanmaktadır ancak kimsenin sînedeki bu hâlin keyfiyetini ve o ilâhî matkabın nice olduğunu bilmediğinden söz edilmektedir.

7. Hulûsî Efendi bu beyitte de, nice kez böyle ilâhî tecellîlerle âdetâ yeniden doğmuş gibi olduğunu, kendisinin ma'nen yeniden dünyaya gelmesini sağlayan ma'na âleminin hocaları, manevî baba durumundaki şeyhlerin nasıl zâtlar olduğunu ifâde etmektedir.

* Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi
1 "Osman Hulûsî Efendi'nin Divânında Bir Gezinti", Somuncu ve es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi Sempozyumu Tebliğleri, Ankara 1997, s.53-54.

İsmail PALAKOĞLU

Davranışın Güzelliği

“İnancımızın bize öğrettiği en yüce değer; saf iman ve akideye, yüce ve cihanşümul bir çağrıya sahip ümmet olmamızdır. Allah’ı samimi bir tevhid ile birleyen ve Rasulullah (s.a.s.)’a mutlak olarak uyan bir ümmet olmamızdır. Bu, üzerine asâletlerin ve medeniyetlerin bina edildiği yüce esastır. Daha da ötesi; onunla beklentiler ve zaferler gerçekleşir.”

Nezâket, insanların birbirlerine karşı terbiyeli, hoşgörülü, yumuşak, hâlden anlar davranması, onların şahsiyetlerine hürmet etmesi demektir. Nâzik olan insan, hemcinslerini kırmadan, üzmeden davranan ve konuşmalarında onları mes’ut eden kimse demektir.

Nezaket

Hayatın gayesi, sevgiyle-saygıyla yaşamanın çaresini bulmaktır. Bu misâlimizi nazara alınca eskilerin “Edep Yâhû!” sözündeki derin mânâyı daha rahat anlıyoruz: “Edep yâhû, edep! Edepten ayrılmayınız..” Yine atasözleri arasındaki, “terbiyeyi, terbiyesizden öğren”, “tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır” gibi sözler asırların içinden Türk düşüncesinin süzüp getirdiği güzel sözlerdir.¹

Bir arkadaş anlatıyor: Osman Hulûsi Efendi Konya’ya gitmişti. Biz de bir arkadaşla ziyaretine gittik. Akşam vardığımız da Osman Hulûsi Efendi bir arkadaşla davete gitmişti. Biz misafir kaldığı eve gittik. Bir müddet sonra Osman Hulûsi Efendi’nin geldiğini söylediler. İstirahate çekilmeden, gö-

rüşelim diye huzuruna vardık. Sonra Osman Hulûsi Efendi bizi çağırarak, yanına girdik. Elini öptük, “oturun” dedi, biz de yanına oturduk. Buyurdular ki: “İkinci sonu istirahat ediyorduk, o davet eden adam geldi. Efendim gidelim mi dedi, biz de kalktık gittik. Öyle bir hâl içindeydik ki, iki cihanı verseler vermezdik,” diye buyurdu. Ev sahibi üzülerek dedi ki: “Efendim kapıya nöbetçi de koymuştuk, fakat nasıl içeri girdi biz de anlayamadık,” dedi. Osman Hulûsi Efendi “Gürün’de de Hz. Pir Efendimize aynısını yaptılar. Kapıya nöbetçi koyduğumuz hâlde Pir Efendimizi de rahatsız etmişlerdi. İrfansızlık işte” diye buyurdular. Konya’da o günlerdeki bir sohbette Osman Hulûsi Efendi bir beyit yazmıştı. Yazdıktan sonra okudular:

Yok olup varlığından geç
özün koy darlığından geç
Kamu ağıyarlığından geç
bu irfâne çıkar yoldur.²

Sohbetten sonra ev sahibi şöyle anlattı: “O gün mutfakta hizmet eden arkadaş, demliği yıkarken demlikteki çayı lavaboya dökmüştü. Çayın çöple-

ri lavaboyu tıkaınca su mutfağa taşmaya başladı. Ben de o arkadaşına niçin böyle yaptın, çöp kovasına dökmedin, dedim. O arkadaş da üzüldü. Özür dedi. Ben salonun kapısından geçerken Osman Hulûsi Efendi'nin bana değişik bir şekilde baktığını, sonra da cebinden kalemini çıkarıp, bir şeyler yazdığını gördüm. Yazdığı kağıdı sonra amcama vermişti. Anladım ki o yazdığı beyiti benim o hareketimden dolayı yazmıştı.¹³

Osman Hulûsi Efendi herkese karşı hoşgörülü ve nazik davranırdı. Bir defasında gecenin bir yarısında sarhoş hâlde kapısına gelen bir esnafı içeriye alıp kahve ikram eder. Sabah olduğunda o şahıs utancından ve görmüş olduğu nazik davranıştan dolayı içkiyi bırakır, tövbe eder.

Sevdiğimin Sevdiği

İnancımızın bize öğrettiği en yüce değer; saf iman ve akideye, yüce ve cihanşümül bir çağrıya sahip ümmet olmamızdır. Allah'ı samimi bir tevhid ile birleyen ve Rasulullah (s.a.s.)'a mutlak olarak uyan bir ümmet olma-

mızdır. Bu, üzerine asâletlerin ve medeniyetlerin bina edildiği yüce esastır. Daha da ötesi; onunla beklentiler ve zaferler gerçekleşir. Müslümanların özen gösterdiği ve islahatçıların konuştuğu en hayırlı konu iman inancı, Hz. Muhammed (s.a.s.)'in sünneti ve hayat tarzıdır. Bunlar, yeni nesiller için en hayırlı eğitimidir. Ümmet için en iyi öğreticidir. Kişi için sevdiği hakkında konuşmaktan daha hoş bir şey yoktur. Nasıl olmasın; sevilen kişi, âlemlerin Rabbi Allah'ın sevdiği, gelmiş ve gelecek bütün insanların Efendisidir. O, Allah'ın beşeriyete bir lütfu ve insanlığa bir rahmeti, İslâm ümmetine bir nime-tidir. Önce Allah (c.c.)'in izniyle, sonra da Peygamberimiz (s.a.s.)'in gayretiyle bir şeriat oluşmuş ve bir devlet kurulmuştur. Bir medeniyet ortaya çıkmış ve tevhid üzerine bina edilmiş bir hidayet ümmeti tesis edilmiştir. Bu, hikmet ve akıl sahibi insanların haykırdığı bir gerçektir. Hz. Muhammed (s.a.s.)'in ulaştığı sevgi ve takdire ulaşan bir beşer daha yoktur. Milyonlarca dil O'nun adını anmakta ve milyonlarca kalp O'nun zikri ile titremektedir. Fakat

önemli olan; bu sevginin, Rasulullah (s.a.s.)'in getirdiği bütün şeylere en ince ayrıntısına kadar uymaya dönüşmesidir. Allahu Teâlâ, doğru sevginin ölçüsünü açıklayarak şöyle buyurur: "De ki: "Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah çokça bağışlayan, çokça merhamet edendir."¹⁴

Allah'a dost olan yüce şahsiyetleri sevmek Resûlullah (s.a.s.)'i ve Allah (c.c.)'i sevmektir. Yine Allah dostlarının sevdiği de sevmeye layık insanlardır.

Bir arkadaşımızdan şöyle bir hatıra dinledik.

"Bir gün Devlethanede idim. Üç kişi Osman Hulûsi Efendi'yi ziyarete geldiler. Osman Hulûsi Efendi misafirlerle görüştüler. Onlara çay ikram ettik, sonra da kütüphaneyi gezmek istediler. Osman Hulûsi Efendi ile beraber kütüphaneye girdiler. Kütüphaneyi gezerlerken birisi sigara yaktı. Osman Hulûsi Efendi'nin yanında bir şey diyemedim, fakat gittim pencereleri açtım. Baktım sigarasının külü dökülmek üzereydi, içeriden çay tabağı aldım geldim. Adam baktı sigara tabağı değil, burada sigara içilmediğini anladı. Hemen sigarasını söndürdü. Kütüphaneyi gezdiler, Osman Hulûsi Efendi'den izin istediler. Osman Hulûsi Efendi'nin elini öperek dışarı çıktılar. İçimden de sigara içen adama buğz ediyordum. Osman Hulûsi Efendi: 'Pencereler biraz açık kalsın' buyurdu ve yüzüme baktı: 'Oğul bunlara bir şey demiyessin haa, bunlar bizim sevdiğimiz sevdiğimiz' dedi. Ben de 'Bir şey demem Efendim' dedim. O zaman: 'Oğul bizim sevdiğimiz seversiniz, sevmediklerimizi de sevmezsiniz,' diye buyurdular."¹⁵

Dipnotlar:

- 1- Bolak, Ahmet Aydın, Hayatın İçinden, s. 341.
- 2- Ateş, Mektubât, s. 251.
- 3- Somuncu Baba Araştırma Kültür Merkezi Arşivi, Röportajlar Dosyası, nr. 9/48.
- 4- Âl-i İmrân, 31.
- 5- S.B.A.K.M. Arşivi, Röportajlar Dosyası, nr. 9/44.

Osman Hulûsi Efendi'nin Eserlerinde Şeyh Hamid-i Veli

“Amel defteri kapanmayanlar sayılırken; hayırlı bir evlat, hayırlı bir eser ve devamlı istifade edilen sadaka-i cariyeye bırakanlardan bahsedilir. Bu üç kısım insan hayata gözlerini kapasa da ardından devam eden hayırlarıyla ve isminin güzel bir şekilde anılmasıyla yüzyıllar boyu, hatta kıyamete kadar yaşamış, yaşatılmış olur.”

“Güzelliği tarif ederken verilebilecek en müstesna örnek ‘Cennet bahçesidir.’ Çünkü Yüce kitabımızda cennetin vasıflarından sıkça bahsedilmiş, mü’minlere vadedilmiştir. Dünyada iken de nerede güzel bir bahçe örneği gösterilse bu benzetmeden faydalanılmıştır.”

Dünya varlıkları içinde en değerli şey insan hayatıdır. Vazifeler içinde en değerli vazife insana, hayata hizmettir. Hayata hizmet içerisinde en değerli olanı ise fani hayatın bâki hayata dönüşmesi için çalışmaktır. Dünya hayatının değeri de ebedî ve bakî olan ahiret hayatına çekirdek ve başlangıç olması yönüyledir.

Hayatın bu derece kıymetli olmasındandır ki yüce Allah Kur’ân-ı Kerim’de buyurur: “Bir insana hayat vermek ve diriltmek bütün insanları diriltmek gibidir”¹ Hayata hizmetin ne derece önemli olduğunu bu ayeti kerime açıkça beyan etmektedir.

Hayatın varlığı ve gerçekliği kadar ölümün varlığı da insan için mukadderdir. Bu dünyaya gözünü açan her canın, her insanın ömür sayfasından bir yaprağı fanilik rüzgarına kapılarak

uçup gider ama hizmeti ve hayırlı eserleriyle iz bırakan insanların ismi asla unutulmaz. Amel defteri kapanmayanlar sayılırken; hayırlı bir evlat, hayırlı bir eser ve devamlı istifade edilen sadaka-i cariyeye bırakanlardan bahsedilir. Bu üç kısım insan hayata gözlerini kapasa da ardından devam eden hayırlarıyla ve isminin güzel bir şekilde anılmasıyla yüzyıllar boyu, hatta kıyamete kadar yaşamış, yaşatılmış olur.

Zaten insan olarak önemli olan da, şu dünya semasında devreden sesler içinde bir hoş seda bırakmak değil midir? Onun için Bâkî'nin şu kelâmı tam manasıyla konuya tercüman oluyor; “Bu gök kubbede bâki kalan hoş bir sedâdır.”

“Bir insanın anısını yaşatmak o insanı yaşatmak gibidir.” sözünü mütenasip, Şeyh Hamid-i Veli (Somuncu Baba) Hazretlerinin isminin, anısının yaşa-

tilması hususunda Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi (k.s)nin çok büyük emeğinin olduğuna işaret için bu satırlar kaleme alınmıştır.

14. yy'da yaşamış olan Somuncu Baba'nın 12. kuşaktan evladı olan Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi, bütün hayatı boyunca mübarek ecdadının geleneğine uygun bir şekilde yaşamış ve kaleme aldığı eserlerinde onun hatıralarını diri tutmuştur. 1945 yılında imam-hatip olarak Şeyh Hamid-i Veli Camii'nde görev yapmaya başlamasıyla büyük bir hamle ile onarım faaliyetlerini yürütmüş ve muvaffak olmuştur. İşte o günlerde bir dostuna yazdığı mektubunda hem Şeyh Hamid-i Veli'yi anlatmakta, hem de hizmetin öneminden bahsetmektedir;

Kim ki hayr üzere olur hayrı sever
Hayr işi işlemeğe dâim ever

Cedd-i pâkim o veliy-yi ekrem
Yâni Şeyh Hâmîd-i gavs-ı a'zâm

Himmeti âleme gün gibi âyân
Kadr-i menziletine yok pâyân

Nice erbâb-ı kerem sa'y ü belîğ
Ederek kadrini kıldı terfi

Yine bugün de vefâ ehli tamam
Ettiler halli halınca ikram

Ne güzel her yanı ta'mîr oldu
Benzeyüp cennete tenvîr oldu²

Güzelliği tarif ederken verilebilecek en müstesna örnek "Cennet bahçesidir." Çünkü Yüce kitabımızda cennetin vasıflarından sıkça bahsedilmiş, mü'minlere vadedilmiştir. Dünyada iken de nerede güzel bir bahçe örneği gösterilse bu benzetmeden faydalanılmıştır. Osman Hulûsi Efendi'de Somuncu Baba'nın bakımlı bahçesi için "nurlu cennet bahçesi gibi oldu" der.

Allah'a inanıp iyi işler yapan mü'minlere İslâm'ın vadettiği cennet, Huld, Me'va, Nâim, Aliye, Adn, Firdevs, Dar'ü-Selâm ve Hayevan adlarını taşıyan, birbirinin içine girmiş ve birbirini kuşatmış sekiz cennetten meydana gelir. Kur'an-ı Kerîm'in çeşitli surelerinde, eşsiz güzelliklerin toplandığı bir mekân, daha doğrusu bir bahçe olarak (cennet kelimesi de bahçe anlamına gelmektedir) tasvir edilen cennette, altın ve gümüşten, inci ve ipekten, birbirinin üstünde, gerektiğinde içinden dışı, dışından içi görünebilen evler, köşkler, kasırlar; geniş gölgeli, çeşit çeşit meyvelerle bezenmiş, çok güzel kokulu, bazılarının budakları kıymetli maden ve taşlardan, dünyada benzerleri bulunmayan ağaçlar; lezzetli, güzel kokulu, canı çekenlerin neredeyse ağzına kadar uzanan meyveler; zeminlerinden ırmaklar akan ve pınarlar fışkıran bağ, bahçe ve bostanlar; her çeşidinden tükenmeyecek bollukta yiyecekler, şerbet gibi içecekler, ayrıca tertemiz huriler ve gilmanlar vardır.³

Kapısının üzerinde Sevgili Peygamberimizin adı yazılı olan ve Allah'ın cemâlinin görüleceği yer olan cennetin en güzel çiçeği güldür.

Bir başka beyitte de bu vurguyu görmek mümkün;
Gözönüne gelicek Şeyh Hamîd-i gavs-ı vahîd
Gâlibâ her yanı bir ravza-i rıdvân görünüür⁴

Şeyh Hamid-i Veli'nin bulunduğu mekânı göz önüne getirince, buranın cennet güzelliğinde bir yer olduğunu ifade eder. Ayrıca, yukarıda cennetin cemâlullahın görüldüğü yer olduğunu belirtmiştik. Şeyh Hamid-i Veli'nin ve kabrinin bulunduğu mekân Allah'ın lütuf ve rahmetinin tecelli ettiği yer olarak tarif edilmektedir.

Âlemlerin Efendisi (s.a.v) Efendimiz bir Hadisi Şerif'lerinde şöyle buyuruyor: "Minberimle evim arası Cennet bahçe-

lerinden bir bahçedir.”⁵ Bu Hadisi Şerif’in şerhinde de bura-ya zikir ve namaz için Meleklerin adeta hücum ettikleri ve zikir halkaları da öyle olduğundan “Cennet Bahçesi” sayılmıştır.

Huzurlu bir namazın edâ edildiği, meleklerin bile iştirak ettiği, Peygamberimizin Mescidi’nde hissedilen gönül huzuru ve huşunun inanan gönüller tarafından hissedildiği bir yerin de Darende Şeyh Hamid-i Veli Camii olduğunu Osman Hulûsi Efendi mektubunda arkadaşına hitaben şöyle yazıyor:

“Haremeyn müâdil bir, “Ravzatun min riyâzi'l-cennet” olan makâm-ı mukaddesin füyûzât ve rahmet haymasının altında salâtı makbûl-i indallah olan namazlarınızı kılmak şerefinden bilmem ki sizleri hangi âmaliniz dür ve mehcûr tutmaktadır. Ol kerem ü vefâ-kânı nutk-ı dürer-bârlarıyla mükerreren şân-ı âlilerini izah idüp dünyada dördüncü derecede menbâ-ı füyûzât ve rahmetle mâlidedir diye buyurdularını hepiniz duydunuz ve şahit oldunuz. Sâir günler de Cum'a günleri edâ-yı salât-ı Cum'ayı Şeyh Hâmid-i Veli Hazretlerinin camiinde edâ edilecek, Cum'a namazından daha mukaddes bir âmâl hangi amelinizdir ki anı tercihan

sa'yinizden taksîr ediyorsunuz.”⁶

Camiler müslümanların bir araya geldiği, omuz omuza, diz dize, gönül gönüle kaynaştıkları mekânlardır. Dua ve ibadetlerin topluca yapıldığı, secdelerin birleştiği, üzüntü ve sevinçlerin paylaşıldığı mübarek yerlerdir. Dini ve sosyal hayatımızda müstesna yeri olan huzur evlerimizdir. Bilmediklerimizi öğrendiğimiz irfan yuvalarıdır. Dargınların barıştığı, dağlanların toplandığı, milli birliğimizin ve bütünlüğümüzün temel taşlarıdır. Camiler, Kabe-i Muazzama'nın şubeleridir. Mekke'deki Mescid-i Haram ve Medine'deki Mescid-i Nebevi gibi iki büyük mukaddes mescidde kılınan namazların fazileti diğerlerinden daha fazladır. Onun içinde huşû ile kılınan diğer mescitlerdeki namazların fazileti, huzuru miktarında Haremeyn'e muadil olur. Haremeyn'de kılınan namazlara dahil edilir. Zaten Hulûsi Efendi'de buna işaret etmektedir. Mektubu biraz günümüz diline çevirecek olursak şunları anlarız;

“Peygamberimizin Mescidini kuşatan rahmet ve füyuzatın huzmelerin düştüğü o feyiz kaynağının muhabbetinin ışıttığı, makbul namazların kılındığı bu mübarek yerden sizi hangi ameliniz alıkoymuştur, mahrum etmiştir. Keremler

bahşeden, dilinden inci-mercan gibi sözler dökülen İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi(k.s.)nin birkaç kez sohbette; “Şeyh Hamid-i Veli Camii, dünyadaki dördüncü makamdır. Feyiz ve rahmet açısından Mekke, Medine ve Kudüs'ten sonra gelen maneviyat merkezidir.” buyurduğunu hepiniz duydunuz, bu sözüne şahit oldunuz. Cuma namazını Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin Camiinde kılmaktan sizi hangi iş engellemiştir. O ne kadar önemli (!) bir iştir ki, onu tercih ederek bu güzel ameli yapmaktan kusur ediyorsunuz, geri duruyorsunuz.”

Burada ciddi bir uyarı vardır. Bu mektup aslında sadece bir kişiye hitap etmiyor, bu civarda yaşayan herkesi hayra, camiye, cemiyete, rahmete, teşvik ediyor.

Darende'de yaşayan bir kimse için, gerçekten Şeyh Hamid-i Veli civarında bulunmak, oradan nefeslenmek, manevi gıda almak, büyüklerin maneviyat şemsiyesi altında bulunmak çok önemli bir nimet ve lütuftur. Bunun kıymetini belki içinde bulunanlardan takdir edemeyenler zaman zaman çıkmıştır.

Şair ne güzel söylemiş; “Ol mahiler derya içredir, deryayı bilmezler” sözü bu durumu çok güzel ifade ediyor. Balık suyun kıymetini ancak ondan uzak kalınca anlar. İşte Zaviye Mahallesinde ikamet etmekte iken, bir başka şehre göçen bir komşusuna Hulûsi Efendi'nin hitabı;

“Koyup gidilecek sevdânın peşinde yelen ahmak değil de âkil mı sayılır. Sermâyesi bâki bir nefes, bu âlem-i fânînin değmez hayâtına verilmez. Şeyh Hamîd-i Veli hazretleri Cami-i Şerîfine gidip, safâ-yı hâtırla mabûd-ı kâdimîne durup hâlisâne kıldığın iki rek'at namaz, yetmiş sene ömürden daha hayırlı değil midir? Eğer gönünü ve ihtiyârını ana tafviz etmiş olsa idin, Rezzâk-ı âlem olan Allah seni burada da merzuk etmeye kâdirdir.”⁷

Her kim, bazı hikmet taşıyan işleri düşünür, tefekkür ederse, yaptığı bu tefekkür bir yıllık ibadete bedel olur. Her kim, yaptığı ibadeti düşünür ve onların hikmetine karşı ırfan duygusu taşırsa, bu tefekkürü yetmiş yıllık ibadete bedel olur. Her kim, ilahî marifeti düşünür; Allah-ü Teala'ya karşı tam ırfan duygusuna sahip olmayı dilerse, bunun yaptığı tefekkür de bin yıllık ibadete bedel olur. Asıl ırfan ilmi budur, ırfan ilmi demekle tevhid hali kastedilmektedir. Arif kişi iştiyak duyduğu zata, mahubuna bununla erer. Bu halin neticesi ise, ruhanî bir halle; tam yakınlık âlemine uçup gitmek olur... İki rekâtlik bir namazda hissedilecek tevhid hali ve samimiyet başka yerde, boşuna geçirilen yetmiş yıllık ömürden hayırlı görülmüştür. Ayrıca rızık konusunda Allah'a tevekkül etmenin önemine işaret edilmiştir. Çünkü rızık kefilî Allah'tır.

Osman Hulûsi Efendi'nin kaleme aldığı manzum silsile de şu ifadeler geçiyor;

Veliyullahı ekmel Şeyh Hamid Veli babası ânın ey yar
Hakikat dürrüne sarraf olup tecrid ile üryan

Hakk edip pâyesin âli kemalından kemal verip
Ana ta'zimi tekrim eyledi insü melek hayvan

Nesep silsilesini sayarken de, cedit Halil Taybi'nin babası olan Şeyh Hamid-i Veli'nin zamanın, yerlerin ve göklerin kutbu, Hacı Bayram-ı Veli'nin müşşidi ve Rasulullah'ın vârisi, Hazreti Ali (r.a) Efendimizin soyundan olduğunu işaret etmektedir:

Şeyh Halil Taybi-i Mükerrerem
Pederdir ana ol şânı muazzam

Anın da pederi ol gavs-ı a'zam
Zeminü âsmanın kutb-u efham

Hacı Bayram-ı Veli'yi eden irşad
Somuncu Baba diye çıkaran ad

Veliyullah-ı âhir zamandır
Ana muhib olan ehl-i imandır

Ki Seyyid Şeyh Hacı Hamid Veli'dir
Rasulün vârisi sulbü Ali'dir⁸

Osman Hulûsi Efendi 1960 yılında dünyaya gelen erkek evladının adını “Hamid Hamideddin” koymuştur. Yıllar sonra bir sohbet esnasında; “Ecdâdımız Şeyh Hamîd Veli Hazretlerine ve ihvana hizmet etmek üzere Hamid'imın yetişmesi için çalışıyoruz, ikinci Hamid'i yetiştiriyoruz inşaallah... Çünkü birinci Hamid “Şeyh Hamid-i Veli”dir, O'nun da asıl ismi Hamid Hamideddin'dir.” buyurlurlar.⁹

Zaman Osman Hulûsi Efendi'nin şahididir. Onun sözleri yıllar sonra tahakkuk eder. Osman Hulûsi Efendi'nin vefatından sonra (14 Haziran 1990) Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı Genel Başkanlığı görevini yürüten Hamid Hamiddettin Ateş Efendi, Şeyh Hamid-i Veli Camii başta olmak üzere bir çok imar, ihya ve yayın faaliyetlerini gerçekleştirir. Vakıf yayınları arasında “Somuncu Baba ve Neseb-i Âlisi” adlı eser yayınlanır. “Somuncu Baba” dergisi neşredilir. Bir külliye halini alan camii ve civarı günümüzde, her yıl yüz binlerce yerli-yabancı ziyaretçinin uğrak yeridir. Somuncu Baba Araştırma ve Kültür Merkezinin yayınladığı kitapları, dergileri yine onbinlerce okur takip etmektedir. Adına sempozyumlar, kültür etkinlikleri düzenlenmekte manevî şahsiyeti anlatılmakta, eserleri incelenmektedir. Hazretin bir beyiti bütün bu saydığımız noktaya işaret etmektedir. Şeyh Hamid-i Veli (Somuncu Baba) ismi her ilde anılan, her dilde bilinen, her gönülde duyulan bir sevgi ışığı olarak yayılmakta ve onun şanına, büyüklüğüne uygun bir biçimde hatırlanmakta, yaşatılmaktadır... Elhamdülillah... Söz Osman Hulûsi Efendi'nin sözü;

Her ellerde anılsa her dillerde anılsa
Lâyıktır o büyüklük şânına Şeyh Hamîd'in¹⁰

Dipnotlar:

- 1- Maide, 32
- 2- Ateş, Osman Hulûsi, Mektubât-ı Hulûsi Darende'vi, II. Mektup, (Haz. Mehmet Akkuş), Ankara, 1996, s. 31.
- 3- Ayvazoğlu Beşir, Güller Kitabı Türk Çiçek Kültürü Üzerine Bir Deneme, Ötüken Yay., İst. 1997, s. 59.
- 4- Ateş, Mektubât, s. 103.
- 5- Ahmed b. Hanbel, II, 236.
- 6- Ateş, Mektubât, s. 103.
- 7 - Ateş, Mektubât, s.161.
- 8- Ateş Osman Hulûsi, Divan-ı Hulûsi-i Darende'vi, (Haz:M. Muhsin Kalkışım, Lütfi Alıcı, Ahmet Yenikale), Ank 1997, c. 2, s.143.
- 9- Palakoğlu, İsmail, Gönüller Sultanı Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi, Somuncu Baba Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 2004, s. 59.
- 10 -Ateş, Mektubât, s.240.

"Kadere İnanan Kederden Emîn Olur!..."

"İçinizden Allah'a
ve ahiret gününe
inanın, bir gün
karşılaşacağını uman
ve Allah'ı çok zikre-
den kimseler için
Allah'ın elçisi güzel
bir örnektir." (Ahzab, 33/21)

Hiç şüphesiz korkusuz insan olmaz. Zira korku insanî bir duygudur; sıkıntı verici bir heyecan türüdür. Ancak, korkunun kabul edilmez olanı, aşırıdır. İnsana, özgürlüğün ve imanın cesaretini yaşamasını engelleyeceğinden dolayı böylesi bir korku, bilhassa mü'mine asla yakışmaz. Zira yersiz korku korunması gerekenleri koruma-ya ve hakları savunmaya mani olur, şahsiyeti yıpratır, mü'min kişiliği zayıflatır; Allah'la bağların kopmasına sebep olur; neticede insanı, korktuğu şeylere kul, köle; korkmadığı şeylere karşı da zâlim olmaya sevk eder. İşte bundan dolayı Rasulüallah (s.a.v.), "Allah'ım! Korkaklıktan, tembellikten ve cimrilikten sana sığınırım" duâsını, peygamberlik hayatı boyunca dilinden hiç düşürmemiştir.

Allah'a inanan kişi, tedbiri elden bırakmayıp üzerine düşen görevleri eksiksiz, hatta kusursuz olarak yaptıktan sonra gerisini Allah'a bırakmalı; artık Rabb'ine güvenip dayanmalı /tevekkül etmelidir.

"Kadere inanan kişi, kederden emîn olur." Hadis-i şerifinde de belirtil-diği üzere mü'min bilir ki: "Rabb'inin

yazdığından /kaderden başkası başına gelmeyecektir." Şâyet, Rabb'i onun için bir zarar takdir etmişse, bu da mutlaka imtihan amacılıdır; artık O'nu engelleyecek hiçbir güç yoktur. Böyle bir durumda yapılması gereken en güzel şey, "İnna lillah ve inna ileyhi raciun" / "Biz Allah'a âtitiz; neticede yine O'na döndürüleceğiz..." diyerek Allah'a iltica etmek ve sabretmektir.

Bu yazımızı Sevgili Peygamberimi-
zin örnek alınması gereken bir özelliği-
ni tanıtmaya tahsis ettik. O'nun şahsın-
da Allah'a güven duygusunun, bütün
korkuları nasıl yok edip paniği önledi-
ğini; Allah'ın da, kendisine güvenen ve
tevekkül eden kimseyi nasıl koruduğu-
nu örnekleriyle açıklamaya çalışacağız.

Söz gelişi, Rasulüallah (s.a.v.)'ın en-
dişe verici bir durumla karşılaştığı za-
man yaptığı şu duâ, bizim de her za-
man için başvuracağımız güzel bir sığı-
nak olabilir:

"Allahümme! Eslemtü nefsi ileyke;
ve veccehtü vechî ileyke, ve fevzattü
emrî ileyke ve elce'tü zahrî ileyke... Lâ
melcee velâ mencâ minke illa ileyke...
âmentü bi kitabikellezî enzelte ve bi
nebiyyikellezî erselte."

* Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Meali:

"Allah'ım! Çekinerek ve umarak nefsimi sana teslim ettim; yüzümü sana döndürdüm;; işimi sana havale ettim; sırtımı yalnız sana dayadım... Senden gelecek olana karşı bile, senden başka bir sığınağım ve dayanağım yoktur. Senin indirdiğin kitabına ve gönderdiğin elçine iman ettim."

Rasulullah'ın peygamberlik hayatı, doğrudan doğruya canına yönelik tehlikeler ve bâdirelerle dolu bir hayattır. Fakat, ne kadar korkunç olursa olsun, yaşadığı tehlikeli anların hiçbirisi O'nu çekingeniğe itmedi; günlük işlerini yapmasına engel olamadı, risâlet görevini amacına ulaştırmasına mani olmadı; daha da önemlisi, bu tehlikelerin hiçbirisi onu, Rabb'inden başkasına sığınma duygusuna dahi sevk etmedi; edemezdi de... Aksi halde günde beş vakit namazda Rabb'inin divanına durup da nasil: "İyyake nabadü ve iyyake neste'in" / "Yalnız sana kulluk ediyoruz ve yalnız senden yardım diliyoruz" diyebilirdi ki!?

İnanan her insanın olması gerektiği gibi, onun yegâne sığınağı Allah idi. Mesela o, amcası Ebu Talib'e gelerek: Eğer yeğenin bu davasından vazgeçmeyecek olursa, onu öldüreceğiz, tehdidini açıkça savurmakta bir beis görmeyen Kureyş'in önderlerine: "Siz benim cesedimi çiğnemediğiniz sürece, yeğenime bir fiske dahi vuramazsınız!" cevabını veren hâmesi ölmüş; müşriklerin baskısı bir kat daha artmış olduğu bir dönemde Taife gitmişti. Şâyet izin ve güvence verilerse tebliğ görevini orada sürdürmek istiyordu. Fakat Taif halkından beklediği ilgiyi görmedi. Tam aksine ummadığı biçimde bir şiddet ve saldırıya maruz bırakıldı; Rasulullah'ın geçeceği yolun iki tarafına dizilen halk onu taş yağmuruna tutmuştu. Eli, yüzü kan ve yara içerisinde bir hurma bahçesine sığınmak zorunda kaldı. Biraz gölgelenmek ve dinlenmek maksadıyla gölgesine otur-

duğu hurma ağacının altında başını semaya doğru kaldırdı ve: "Allah'ım! Kuvvetimin azlığını, insanların aşağılıklarını sana şikâyet ediyorum. Ey merhametlilerin en merhametlisi! Zayıf görülerek ezilenlerin Rabbi sensin. Benim Rabbim de sen... O halde sen beni kime emanet edeceksin? Bana surat asmakta olan uzağa mı, yoksa bütün işlerimi eline tevdi ettiğin düşmanlarıma mı? Fakat ne olursa olsun... Ben hepsine razıyım; yeter ki sen de

benden razı ol, bana gazap etme! (...)
Ben senden başka bir güç ve senden başka bir kuvvet tanımıyorum!...

Mekke'de, şirki terk edip tevhid üzere yaşamak ve yalnız Allah'a kulluk etmek imkânsız hâle gelmişti... Sahabe ikişer, üçer... gruplar halinde Medine'ye hicret etmek üzere yola koyulmuştu... Bu durumu gören Kureyş telâşa kapıldı; Muhammed'i elimizden kaçırsak, bir daha onu engellememiz

mümkün olmaz... O nedenle acele edip, Mekke'den çıkmadan onu öldürmeliyiz, dediler. Darunnedve'de aldıkları karar gereği her kabileden bir kişi olmak üzere on kişiyi bu işle görevlendirdiler. Bu on kişi ellerinde kılıçlarıyla Rasulullah'ın evinin önünde toplandı ve dışarıya çıkmasını beklemeye koyuldular. O ise, ellerinde kılıçlarıyla kapısının önünü kesmiş caniler karşısında hiç tereddüt etmedi. Emanetleri sahiplerine vermek üzere görevlendirdiği Hz. Ali'yi yatağına yatırdı, sonra da Rabb'ine sığınarak onların gözleri önünde yürüdü gitti... Caniler ise, Allah'ın Elçisini önlerinden geçip giderken ya şafak vaktinin alaca karanlığı sebebiyle onu göremediler, ya da bu şecaat karşısında sâdece bakakaldılar!...

Hicret esnasında Rasulullah ve yol arkadaşı Hz. Ebu Bekir, geceyi geçirmek maksadıyla bir mağaraya sığınmışlardı. Onlar mağaradayken, başlarına konulan ödül kazanmak için peşlerine düşen caniler mağaranın önüne kadar geldiler. Bunları görünce Hz.

Ebu Bekir, Rasullah hakkında endişelenerek telaşa kapıldı. Can dostunun yol arkadaşının telâşını hissedince Rasûl: "Lâ tahzen" İnnellahe maanâ" / "Üzülme! Hiç şüphene olmasın ki, Allah bizimle beraberdir" demiş, onu teskin etmeye çalışmıştı. Öyle ya: Allah var, gâma ne hacet var!...

Rasulün, belki de Allah'ın düşmanları onu ne zaman rahatsız etmediler ki!... Yine bir sefer esnasında O yüce insan, yağın yağmurda ıslanmış, biraz da yorulmuştu... Sığınacak bir ağaç altı gördü, zırhını sırtından çıkardı kılıcıyla birlikte ağaca astı ve dinlenmek üzere oraya oturdu. Tepeden vaziyeti gözetleyen çeteye mensup bir gözcü, hemen reisleri Dasur'a koştı:

- "Dasur!... Dasur, çabuk ol! Muhammed, işte şuracıktaki, hem de yapayalnız..." dedi. Dasur, hemen kılıcını çekip, koşarak tepeden indi; iki büklüm olarak sinsi sinsi yanına yaklaştı ve âniden Rasulullah'ın karşısına dikiliverdi: "Söyle bakalım! Şimdi seni benim elimden kim kurtarabilir?" dedi.

Rasulullah (s.a.v.) oldukça sâkin bir tavırla: "Allah..." dedi ve hiç telâşlanmadan yerinden kalktı, ona doğru vakur bir tavırla yürümeye başlayınca iri gövdesine, heybetli duruşuna ve elindeki kılıca rağmen Dasur, birdenbire dehşete kapıldı ve kılıcı elinden düştü.

Rasulullah, Dasur'un kılıcını yerden aldı ve ona çevirdi: "Şimdi sen söyle!... Ya seni benim elimden kim kurtaracak?" dedi.

Dasur, gördüğü bu şecaat ve yaşadığı dehşet ve panik karşısında: "Allah bir... Allah bir... İnandım ki, sen gerçekten Allah'ın elçisisin" dedi ve iman etti.

Rasulullah(s.a.v.), elindeki kılıcı sahibine verdi, hakikati görüp Allah'a ve Elçisine iman ettiği için Dasur'u kutladı ve onu, diğer kardeşlerini de İslâm'a davet etmesi için görevlendirdi...

Rasulullah (s.a.v.) peygamberlik hayatı boyunca karşılaştığı bütün saldırılarda asla metanetini bozmadı, Rabb'inin koruması altında olduğu bilincini kaybetmedi ve O'ndan başka hiç kimseye güvenmedi, başka kurtarıcı beklemedi... Zira o biliyor ve inanıyordu ki, "Allah, seni insanlardan koruyacaktır" vaadinde sadık olan Rabbi, kendisiyle olduğu sürece, hiç kimse ona zarar veremezdi... Allah, kendisine güveneni hayal kırıklığına uğratmazdı...

İnsan haddini bildiği, insanlara, hatı canlı-cansız bütün varlıklara saygılı olduğu, toplumsal yasalara; âdab ve erkâna riâyet ettiği sürece korkmama! Bilmelidir ki, Allah'a ve insanlar da dahil çevresindeki eşyaya karşı görev bilincini taşıdığı ve bile bile suç işlemediği sürece kişi, her türlü saldırı karşısında ma'dur ve mazlumdur. Mazlumların yardımcısı ise, Hazreti Allah'tır...

Allah'a dayan, sa'ye sarıl, hikmete râm ol!...

Yol varsa, budur... Bilmiyorum başka çıkar yol.

Karar

Ben şâirim,
Karanlık üstüme yağar.

Gece ağlamasın diye
Gündüzlerimi harcarım,
Güneş doğana kadar.
Fitil biter, mum yanar,
Gece, bir muma kanar.

Güvercin kanadınca hasret,
Martı çığlığınca acı,
Bir sızılı serenat
Ve kara sevdâlarca koşan
Bir beyaz at
Yüreğim...

Âşığa pervâ nedir?
Pervânedir bir ışık huzmesine can atan
Can gider de filizlenmez mi şiir?
Zira nedir
Goncadaki renk,
Ya bülbül, ya kan?
Terânedir
Yaslı dillerden gönlüme akan.
Vîrânedir
Yüreğim...

Ben şâirim.
Geceleri beklerim.
Tipi olur, kar olur.
Sarılır gece koynuma
Vefâlı bir yâr olur...

Ve ben şâirim
Kanım siner mısralarıma.
Bülbül ölür, gül allanır.
Uykusuz gecenin sabâ vaktine
Seher yüzlü bir şiir kalır.

Vedat Ali TOK

Denizlerin Sırrı

Engin denizlerin mavi suları,
Dalgalanır öfke ile köpürür.
İçte, berraklığın saf duyguları,
Dıştaki pisliği siler, süpürür;
Engin denizlerin mavi suları.

Hıçkırır dört mevsim durduğu yer-
de,
Âlem-i sükûnu bir hicran bürür.
Vecd'e gelir inler, vakt-i seherde,
Koynunda hu çeken, Yunus'lar gö-
rür;
Engin denizlerin mavi suları.

Ah!"minel aşk"ile, kaynar derinden,
Sevda ikliminde, sonsuza yürür.
Cezbeye kapılır oynar yerinden,
Çarpar kıyılara bağrını sürür;
Engin denizlerin mavi suları.

Ahmet Süreyya DURNA

Dr. Necmettin YURTSEVEN*

Maraşlı Sünbülzâde Vehbî'nin Hikmetli Sözleri

“İlmiyle âmil olan,
yâni sözü fiiline
uygun yaşayan kişi,
şahsiyetli kişidir.
Bilindiği gibi Allâhu
Teâlâ ‘yapmadıklarını
yapmış gibi
söyleyenleri’ Kur’ân-ı
Kerîm’de uyararak, bu
tür davranışların Allâh
katında hiç de hoş
karşılanmadığını
belirtmektedir.”

*Ankara Üniversitesi İlahiyat
Fakültesi Öğretim Üyesi

Hikemî tarz, Dîvân Edebiyatı ürünlerinden birisidir. Hikemiyât denince ilk akla gelen şâir de hiç şüphesiz Nâbî'dir. Ahlâkî, edebî ve tasavvufî nasihatler içeren bu tarzın 18. Asırda yaşamış bir başka önemli temsilcisi daha vardır. Bu temsilci Sünbülzâde Vehbî'dir. Her ne kadar Edebiyat tarihi kitaplarında bu özelliğinden pek bahsedilmezse de aşağıda sunacağımız örnekler, onun bu alanda ne kadar velûd olduğunu ortaya koyacaktır.

Şairimizin eserleri arasında bulunan Nuhbe-i Vehbî¹ Necmettin YURTSEVEN, Türk Edebiyatında Arapça-Türkçe Manzum Lügatler ve Sünbülzâde Vehbî'nin Nuhbesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yayınlanmamış doktora tezi, 2003.

İsimli Arapça-Türkçe manzum sözlüğü, toplam 1948 beyit ve 82 kit'adan müteşekkildir. 1361. beyitten sonra uzunca bir bölüm mesnevî tarzında yazılmıştır. İşte bu kit'aların bazen son beyiti bazen de sondan bir önceki beyitinde, ahlâkî, edebî ve tasavvufî anlamda vecîze olarak nitelenebilecek çok anlamlı beyitler bulunmaktadır. Bu yazımızda, şairimizin bu yönünü ortaya koymak istedik.

Hikmetli Söz Nedir?

Sözlükte; 1- bilgelik, bilge olan kimsenin hali; üstün akıl ve yüksek ilim, yüksek bilgi, 2- felsefe ilmi ve kol-ları, anlamlarına gelen 'hikmet' kelimesiyle aynı kökten türetilen 'hikemî', hikmet ve felsefeyle alâkalı anlamlarına gelmektedir. (Örnekleriyle Türkçe Sözlük, c.2, s.1258, MEB,2000.)

İstîlâhî anlamlarına gelince; bu hususta birçok târif yapılmıştır. Bunlardan bâzılarını görelim:

- Hikmet ilimle ameldir, eşyânın ma'nâsını anlamaktır. İcât etmektir. İlâhî ahlakla ahlaklanmadır. Düşünmektir. (Hamdi Yazır, Hak Dîni Kur'an Dili, c.1, s.915, 928, İst, 1935.)
- Hikmet düşüncede kalmayıp fikre çıkan, derin ve yararlı bilgidir. (Süleyman Ateş, Kur'ân-ı Kerîm ve Yüce Meâli, s. 44, Ank, 1985.)
- Derin ve yararlı bilgiye hikmet denir... Bilgili olmanın en çok değer verilen tarafı, insanlığa yararlı olmaktır... Kur'ân'ın emirlerini öğrenip noksansız uygulamak için çaba sar-

fedin, tüm kötülüklerden uzak duran kimse hikmet sâhibidir ve kendisine büyük hayır verilmiştir.(Kur'ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli, s.44, TDV, Ank, 1993.)

- Hikmet, Allâh'ın insanları hak yoluna çağırırken, Nahl sûresi 125. âyette belirttiği üzere Peygamberimize emir ve tavsiye buyurduğu bir davranış ve ifâde biçimidir. (Meserret Dirioz, Nâbî Dîvânî, s.370, İst. 1994)

Yukarıda yapılan târifler ışığında, Nâbî'nin şu beyitini değerlendirecek olursak 'hikemî tarz'ın ne olduğu daha iyi anlaşılacaktır.

Leb-â-lebdür zemîn ü âsmân âsâr-ı hikmetten
Velîkin keşf ü tahkîka sezâ çeşm ü dehen yokdur

'Yer gök ağzına kadar hikmet sırlarıyla dolu olmasına rağmen onu araştırıp bulacak göz, bulduklarını söyleyecek ağız yoktur. Zirâ Allah hikmeti herkese vermez, dilediği ve sevdiği kullarına verir.'

Usta şâir bu güzel beyitiyle Bakara sûresinin 269. âyeti-
ne telmihte bulunmaktadır. Âyette Cenâb-ı Hak şöyle buyurmaktadır. "Allah hikmeti dilediğine verir. Kime hikmet verilirse, ona pek çok hayır verilmiş demektir. Ancak akıl sâhipleri düşünüp ibret alırlar."

Görüldüğü gibi, insanın yaratılış gâyesine uygun olarak yaşayabilmesi, ancak onun hikmetten nasîbini almasıyla mümkün olacaktır. Cenâb-ı Hak'ın yarattıklarının hikmetini kavrayabilmek, ona olan kulluk vazîfesinin lâyıkiyle yapılabilmesi için lâzım şarttır.

İnsanlara doğru ve güzeli tavsiye etmek, onları yanlış ve günahahtan korumak için va'z ve nasîhat etmek de dînî bir emirdir. Bilindiği gibi, Allâhu Teâlâ, biz kullarına 'emr-i bi'l-

ma'rûf ve'n-nehÿü ani'l-münker, yâni 'iyi ve güzel olan şeylerin yapılmasını emretmek, kötü ve günah olan şeyleri yasaklama ve onlardan sakındırma' yı emretmiştir. Nitekim Cenâb-ı Hak peygamberimize 'da'vetin' nasıl olması gerektiğini bildirirken, insanları kendi yoluna 'hikmetle ve güzel sözle' çağırmasını emretmektedir. İnsanlara va'z ve nasîhat edebilmek ve bunların olumlu etkisini görebilmek için, sözü güzel söylemek gerekir. İşte 'hikemî tarz'a, bu ilâhî emrin şirleştirilmiş hâli diyebiliriz. Aşağıda sunacağımız örneklerde bu husus daha iyi anlaşılacaktır.

Edebli Olmak

Lâyık-ı te'dîb olur ol ki edesiz ola
Ehl-i edeble görüş sen de olursun edîb

Edesiz olanların edebli hâle getirilmesi için te'dîb edilmesi gerekir. Eğer sen ehl-i edeble hem-hâl olursan, te'dîb edilmeden edebli olursun.

Şahsiyetli Olmak

Gizli düşmen gibidir bilki müdâhin-i ahbâb

Günümüzde belki de en çok 'karakteri sağlam, şahsiyetli' kişilere muhtâcız. Mutabasıs, yağcı, yalaka tipler maalesef her ortamda bol miktarda mevcuttur. Kişinin dostlarında bulunmasını arzu edeceği en önemli husus; o kişinin sağlam karakterli ve şahsiyetli olmasıdır. Dost o kişidir ki acı da olsa her zaman dostuna hakîkatı söylemeli, onu ikâz etmelidir. Yağcılık ve yalakalık yapmamalıdır. Merhum Âkîf'in dediği gibi dostun sözü 'odun gibi de olsa doğru' olmalıdır. Dostlarına yağcılık ve yalakalık yapanları Vehbî, 'gizli düşman' olarak nitelemektedir.

Aynı cümleden kabul edebileceğimiz bir diğer husus da ilmiyle âmil olmaktır. Vehbî, ilmiyle âmil olanların hem bu

dünyâda hem de âhirette felâha ereceklerini çok vecz bir şekilde anlatmaktadır:

Bir imiş ilm ü amel harfine eyle dikkat
İlmile âmil olan bula dü-âlemde felâh

İlmiyle âmil olan, yâni sözü filline uygun yaşayan kişi, şahsiyetli kişidir. Bilindiği gibi Allâhu Teâlâ 'yapmadıklarını yapmış gibi söyleyenleri' Kur'ân-ı Kerîm'de uyararak, bu tür davranışların Allâh katında hiç de hoş karşılanmadığını belirtmektedir.

Allâh'a Sığınmak

İntisâb it der-i Hakk'a bulasin merci-i hayr

Devr-i ebvâb eyleyüp olma cihânda der-be-der
Dergeh-i Bârî dururken gayriya etme intisâb

Kulun, Allah'dan başkasına güvenmesi hayır getirmez. Hayır, ancak Allâh'a sığınmadadır. Kapılanmak gerekirse, ancak Allâh'ın kapısına intisâb etmek gerekir. Sığınılacak en güzel, en emîn, en hayırlı makâm orasıdır. Allâh varken başkasına güvenilmez, sığınılmaz.

El Emeği

Nûr-ı aynım çalışup kesb idegör sen yohsa
Pederin ilm u kemâli sana kalmaz mîrâs

Peygamberimiz bir hadîsinde 'hiç kimse elinin emeğinden daha hayırlısını yememiştir' buyurmaktadır. Halkımız arasında da babasına güvenip istikbâle hazırlık yapmayanlar yerilmiştir. Sünbülzâde Vehbî bu durumu dile getirerek bir kimsenin babasının ilim irfan sâhibi olmasının, kendisine mîrâs olarak kalabilmesinin mümkün olmadığına işâretle, bizi çalışıp kazanmaya teşvîk etmektedir.

Bir kimsenin soyu sopyula öğrenmesi ona hiçbir şey kazandırmaz. Babasının dedesinin ilm ü irfânı mîrâs yoluyla ona intikal etmez. Âlim olmanın yolu, cehd ve gayret etmek, çalışmaktır:

Şeref-i cedd ile fahr itme hemân cidd eyle
Kimse âlim olamaz itmesee bezl-i mechûd

Aynı nasîhat cümlesinden olan bir başka beyitinde ise şöyle demektedir:

Kil duâ itmesün ey nûr-ı basar
Sağ gözü sol göze Allâh muhtâc

Kimseden kimseye fayda yoktur. En büyük zenginlik kimseye muhtâc olmamaktır. Bilindiği gibi halkımız, o derin irfânıyla hep şöyle duâ eder: Allâh sağ gözü sol göze muhtâc etmesin.

Dünyâya Tamah

Kulu, Allâh'ı zikirten alkoyan hallerin başında, dünyâya meyletmek gelir. İnsanoğlu hiç ölmeyecekmiş gibi dünyâ malına tamah eder. Gönlü, kalbi dünyâ ile dolar. Elli yüz sene değil, Hz. Nûh misâli bin sene de yaşasan fânî dünyâyâ itibâr etme diyor şâirimiz:

Olma mağrûr fenâ dünyâyâ
Bin yaşarsan dahi mânend-i Nûh

Makâm Mevkî Merâk

İnsanoğlu her devirde, devlet çarkında vazîfe alarak, devlet imkânına sâhip olmak istemiştir. Vehbî uzun yıllar devlet katında önemli vazîfelerde bulunmuştur. Buna rağmen devlete başkan olmanın bile, kişiyi sıkıntıya sokacağını söyleyerek bundan sakındırmaktadır:

Seni girdâb-ı belâyâ düşürürler âhir
Felek-i devlette dahi mümkün ise olma reîs

Dinlemek Konuşmaktan Evlâdır

Türkçe'mizde güzel bir söz vardır: İki dinle bir söyle. Vehbî aşığıya aldığımız beyitinde bu güzel nasîhati kendi uslûbu içinde şöyle ifâde etmekte ve hikmetini de şu şekilde açıklamaktadır:

Sen de bir söyle iki dinle bilüp hikmetini
Çünkü âdemde zebân birdir iki olmuş gûş

Okumaya Teşvîk

Eskiden kitaplar, matbaada basılmaz, hattatlar tarafından el yazısıyla istinsâh edilirdi. Hattatların Arapça gramerine tam anlamıyla vâkıf olamamaları sebebiyle, kitaplarda sıklıkla yazım ve gramer hatalarına rastlanırdı. İşin tabiatı îcâbı asl olan yazmak değil okumak, dolayısıyla bilgi sâhibi olmaktır. Sünbülzâde bu gerçeğe işâretle, gençlerin okumaya yazmaktan daha çok önem vermelerini istemekte ve hattat sâdece gördüğünü resmettiğinden, çoğu zaman yazdığının ne anlama geldiğini, yazarın ne demek istediğini bile anlamaz:

Okumağa yazıdan çok sa'y et
Ki kalur nakşile câhil hattât

Görüldüğü gibi Sünbülzâde Vehbî, va'z u nasîhat sadesinde güzel beyitler söylemiş, vecze olmaya medar misaller vermiştir. Yukarıda îzâhına çalıştığımız beyitleri dikkatle incelediğimiz zaman, hemen hepsinin, oğlumuz, kızımıza, talebemize ... hâsılı herkese nasîhat olarak söylenecek güzel ve hikmetli sözler olduğunu görürüz.

İstanbul Benim Canım...

“Hem payitaht olarak
Osmanlı’ya uzun
yıllar başkentlik
yapması, hem
yeryüzünde örneğine
az rastlanır güzelliği,
hem de jeopolitik
konumu dolayısıyla
dikkat çekici bir ilgiyi
yüzyıllardır üzerinde
toplayan İstanbul,
gerçek bir ilim ve
kültür merkezidir
de...”

Geçtiğimiz Mayıs ayında fethinin 552. yılını kutladığımız İstanbul, Hz. Peygamber’in -bizzat- işaret ettiği, dünyanın en önemli şehirleri arasında sayılmasının yanı sıra, belki de hakkında en çok yazı ve şiir yazılan medeniyet kavşaklarından biri. Örneğine az rastlanır bu mazhariyet, şehrin jeopolitik konumundan çok, dünya medeniyet tarihi için üstlendiği anlam ve bu medeniyete kattığı değerle de ilgilidir.

Günümüzde yaşanan “sömürge” fetihlerinden çok, üstün ve medeniyet yayıcı bir fetih anlayışıyla Türk topraklarına dahil olduktan bu yana, başta şehrin gerçek fatihi Sultan II. Mehmed (Fatih Sultan Mehmed, “Avnî” mahlasıyla şiirler yazıp bir Divan’da da toplamıştı) başta olmak üzere yüzlerce şairin binlerce şiirine konu olmayı -her dönemde- başarmıştır.

Hem payitaht olarak Osmanlı’ya uzun yıllar başkentlik yapması, hem yeryüzünde örneğine az rastlanır gü-

zelliği, hem de jeopolitik konumu dolayısıyla dikkat çekici bir ilgiyi yüzyıllardır üzerinde toplayan İstanbul, gerçek bir ilim ve kültür merkezidir de...

İstanbul hakkında şiir kaleme alanların bir envanteri niteliğinde olan Doç.Dr. Hasan Akay’ın “Fatih’ten Günümüze Şairlerin Gözüyle İstanbul” (İşaret Yayınları, 1997) isimli çalışmasında yer alan 289 şaire ait 672 şiir, bu anlamda, en dikkat çekici derleme olarak güncelliğini koruyor.

Daha önceki yıllarda Asaf Halet Çelebi’nin hazırladığı “Divan Şiirinde İstanbul”, Necat Birinci’nin şiir ve yazılardan yola çıkarak hazırladığı “İstanbul Ufku” ve bunların yanı sıra Kemal Özer, Enver Ercan, T. Karabacak veya İsmail Aykanat’ın hazırladıkları küçük çaplı İstanbul şiirleri antolojilerinden farklı olarak, Akay, şairlerin her dönem gözdesi olmuş şehrin şiirdeki karşılığını ortaya koymaya çalışıyor.

Sana Dün Bir Tepeden Baktım

Klasik ve çağdaş edebiyatın en önemli ustaları kadar halk veya hamasî şiir yazaran şairlerin de İstanbul'dan kopamadıkları gözleniyor.

İstanbul'un ruhuna, çok yönlü katmanına, taşıdığı anlama ve bugüne getirdiklerini daha iyi anlamak ve onları farklı yorumlamak adına kaleme alınan şiirler, şehrin şair gözüyle nasıl görüldüğünü ve algılandığının ipuçlarını da veriyor şüphesiz.

Klasik dönem şiirimize baktığımızda, İstanbul "Ebü'l-feth" (fethin babası) Sultan II. Mehmet'le birlikte anılıyor. Abdülhak Hamid, bu büyük hükümdarı ve fütuhatını anlatmak için şu mısraları söylüyor:

Her dem sana açıktır ebvâb-ı arş-ı rahmet
Türbendir en azîmi fethettiğin diyârın.

Muallim Naci'nin "Lisan-ı Fatih'i, üstad Abdülhak Hamid'in "Merkad-i Fatih'i Ziyaret" ve yüzlercesini bu açıdan bakarak yeniden ve yeniden okumak gerekiyor, sanırım. Sadece şiirleri değil, Bursa, Edirne ve özellikle İstanbul'u içine alan şehrengizleri de... (Agah Sırrı Levent'in "Türk Edebiyatında Şehr-engizler ve Şehr-engizlerde İstanbul" isimli eserinde sözü edilen kitaplara bakılabilir.)

Cumhuriyet devrinin büyük üstadı Yahya Kemal Beyatlı,

İstanbul'u en iyi anlatan şairlerimizden biri. İstanbul'u neredeyse bir şiir şehir olarak sunan Beyatlı'nın şu mısraları, klasik şiirimizin bıraktığı yerden, okurunu şehre yeniden bağlıyor adeta:

Sana dün bir tepeden baktım aziz İstanbul,
Görmedim gezmediğim, sevmediğim hiçbir yer.
Ömrüm oldukça gönül tahtıma keyfince kurul,
Sâde bir semtini sevmek bile bir ömre değer...

Yine güçlü şairlerimizden Arif Nihat Asya da, İstanbul'u fetihle birlikte anlatıyor; coşkuyla ve her bir hecesini titizlikle kaleme aldığı şiirinde:

Yelkenler biçilecek, yelkenler dikilecek,
Dağlardan çektirilen, kalyonlar çekilecek,
Kerpetenlerle surun dişleri sökülecek.
Yürü, hâlâ ne diye oyunda oynaştasın?
Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın...

Bu çarpıcı mısralarla başladığı güçlü şiirine, günümüz gençlerine de seslenerek devam ediyor şair:

Delikanlım, işaret aldığın gün atandan,
Yürüyeceksin, millet yürüyecek arkandan
Sana selâm getirdim Ulubatlı Hasan'dan
Sen ki burçlara bayrak olacak kumaştasın
Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın...

İstanbul Bir Sevgilidir

İstanbul, bir sevgili şehirdir aslında. Fetihle taçlandıktan sonra bütün dünyanın gıptaıyla seyrettiği bu tarih hazinesi, bütün sokaklarını adım adım gezenleri eskinin güzellikleriyle kucaklar adeta. Sezai Karakoç'un, "Sultanahmet Çeşmesi" isimli şiiri, bizi vuruyor, fakat şehri hırpalanmış yanlarıyla sunuyor dikkatlerimize:

Su yerine süs akıyor deliklerinden

Eğilmiş ölümsüz ince bilekli

Cariyeler bakıyor

Derinlerden geliyor sesleri

Önünde dokuz minare

Aynalar kadar aydınlık yüreği

Kilise öte yanda yara bere

İçinde kendini sessiz oluştıra bırakıyor

Değiştiriyor deri

Tramvayın köşeleri sandır

Ortasında oturmuş mesut bir sağır

Bütün gün türkü çağırır

Erir çeşmenin iki gözbebeği

Ben o kanlı kızgın

Gözyaşlarıym çeşmenin.

Eskimiş Güz Lodosları...

Şehri hâlâ aynı güzelliğiyle görmeye çalışan şairlerimizin sayısı da oldukça fazladır. Bu şairler için İstanbul, değerinden hiçbir şey kaybetmemiş gibidir. Boğaz, neredeyse aynıdır; yalılar da öyle. Bütün bozulmuşluğuna, yorulmuşluğuna, tükenmişliğine rağmen İstanbul, ilk dönemlerdeki heybetiyle karşılamaktadır herkesi. Ali Ulvi Kurucu, şehri anlatırken ufukta uçuşan tuğları yeniden görmekteki sanki.

Şahane yaratmış güzel İstanbul'u Yezdan,

Fatih geçiyor sanki, donanmayla Boğaz'dan...

Canlanmada hâlâ o cihanlar dolu ünler,

Bir bayrağın üç kıt'aya hükmettiği günler...

"Garip" şiir akımının öncü ismi Orhan Veli Kanık da en güzel İstanbul şiirini söyleyen şairlerimiz arasındadır. Sokaklarıyla, kadınlarıyla, kokularıyla, mavnalarıyla, çocuklarıyla, sesleriyle İstanbul, onun şiirinde başka bir anlama bürünmekte, sanki bir fotoğraf gibi yer etmektedir okurlarının gönlünde. İstanbul'u gözleri kapalı dinleyen şair, şöyle diyor o meşhur şiirinin bir yerinde:

İstanbul'u dinliyorum gözlerim kapalı,

Önce hafiften bir rüzgar esiyor

Yavaş yavaş sallanıyor

Yapraklar ağaçlarda,

Uzaklarda, çok uzaklarda

Sucuların hiç durmayan çingirakları,

İstanbul'u dinliyorum gözlerim kapalı...

"Hisar" dergisi şairlerinden İlhan Geçer ise, İstanbul'u "eski", "çamurlu sokaklı" bir şehir olarak kaydediyor mısralarına: "Şimdi büyük şehrin artık vuruyordur/ Eskimiş güzel odolarıyla Samatya kıyılarında/ Şimdi işleri iyi gitmeyen küçük esnaflar/ Yorgun argin dönüyorlardır/ Yapışkan çamurlu sokaklarına..."

Ruh Kadar Eski Şehir

Tevfik Fikret'in "Sis"ler arkasında yitirip, beddualarda bitirdiği; Yahya Kemal'in güzelliğini her seferinde başka bir tepeden seyrettiği; Orhan Veli'nin gözleri kapalı iken dinlediği; Necdet Evliyagil'in renk renk-nakış nakış işlediği; Necmettin Halil Onan'ın "masmavi, gözkapaklarının arkasına" sakladığı; Mehmed Akif Ersoy'un Sultan Yalısı'yla şiirine doladığı; Selehattin Batu'nun Sultanahmet'i anlatırken bir renk ve ışık âbidesi olarak sunduğu; Nurettin Özer'in uzakta olsa bile rüyasıyla yanıp tutuştuğu; Ayhan Hünalp'in Kavaklıdere Parkı'nda iken fena özlediği İstanbul, Fazıl Hüsni Dağlarca'nın "İstanbul Fetih Destanı"nda ayrı bir güzellikte ve coşkunlukta anlatılır. Destandan bazı bölümleri buraya alıyoruz:

Eski İstanbul, ruh kadar eski

İnsan daha fazla eskiyemez ki.

...

Çıktık İstanbul düzüne

Üç yanda dağ, üç yanda su

Taşardı kalkanlardan kılıçlardan güzlerden

Mavi göklere, kara uğultu.

...

Bir gemi var levendim

Mavilikler altında mavilik üstünde

İstanbul denen bir gemi

Yedi yelkeninden yedi iklim görünür

Parlar dalgaları canlarda.

Röportaj

Konuşan:
Sadık YALSIZUÇANLAR

"Rabia Christine Brodbeck, Basel'de doğdu. 12 yaşında bale eğitimine başladı. 18 yıl, Londra'da bale ve modern dans eğitimi gördü. 28 yaşındayken Basel'de ilk önemli etkinliğini gerçekleştirdi. 1986'da New York'ta İslam'la tanıştı. Bir yıl sonra müslüman oldu. 1992 yılında İstanbul'a yerleşti, halen bu kentte yaşıyor. Brodbeck'in, Gelenek Yayınları Okul Dizisinde, "Fakra Övgü" adlı bir kitabı yayımlandı. Kitabında, insanı hakikate ulaştıran en etkin yollardan ikisini aşk ve fakr yolunu anlatıyor. Gözünü hakikatin ilahi aydınlığına açtığından itibaren İbn Arabi ve Mevlana okuyor. İlahi aşkın deryasına dalmış olan bu fakr ehli insanla, aşkın manevi boyutlarını konuştuk. S.Y."

"Fakr, Tüm Aşıkların ve Ermişlerin Yoludur"

Aşk nasıl bir haldir, nasıl bir makamdır, dilerseniz bununla başlayalım, nedir aşk?

Aşk, evrendeki en büyük güç, yaratıcı bir ilke...Üzerinde saatlerce konuşsak da kelimelerle aşkı anlatmakta yetersiz kalırız. Kimi sanatçılar, bilim adamları ve mütefekkirler, aşkı, kainatın kuruluşunda arıyor. Çünkü bildiğiniz gibi, Allah insanı aşk, şefkat ve merhamet kavramları içinde yaratmıştır.

Yani dünyaya biz aşkla mı getirildik?

Evet, biz aşktan doğduk ve burada, bu dünyada, aşkı bulmak, onu yaşamak ve iletmek için bulunuyoruz. Bu yönde çabalarımızı yoğunlaştırmamız, yaratılışımızın, fitratımızın köklerine dönmemiz gerekiyor. Geriye dönmeli ve geldiğimiz hakikati bulmalıyız. Eğer Allah'ı tanımayı seçersek, O'nun izni ve kılavuzluğuyla yaratılışımızın kaynağını bulabiliriz.

Ama Kuran, insanın dünyaya indiğini/düştüğünü söyler?

Doğrudur. Başlangıçta insan, Yaratıcısıyla birlik içindeyken bu dünyaya düşmüştür. Bedeni maddeden yaratılmıştır. Aslında tüm evren maddeden halkedilmiştir. Fakat her şeye can veren, bizim asıl hüviyetimizi oluşturan

İlahi bir nefes saklıdır içimizde. Bu ruhtur. Bu dünya hayatında, işte bu ruhun yeniden keşfi gerekir. Ancak bu şekilde yüzümüzü sürekli Yaratıcımıza çevirebiliriz, O'na sürekli yöneliş halini yaşayabiliriz. Oysa bu gezegende ve modern hayat içinde, asıl benliğimizden son derece uzağız. Yani olmamız gerekenden, Allah'ın yarattığı fitratımızdan uzağız. Çok çaba göstermemiz gerekiyor ve manevi yardıma ihtiyacımız var.

Sizi, doğup büyüdüğünüz coğrafyanın dışında, İstanbul gibi bir kente çeken bu arayış mıydı?

Evet, ben, bu niyet ve çabalarla geldim. Benim İsviçre'den İstanbul'a gelmemin sebebi, yeniden ilahi hakikati, aşkı öğrenebilmek, aşkı yaşamak ve onu tecrübe edebilmektir. Londra, Paris, New York ve Zürih gibi birçok şehirde yaşadım. Ama hiçbirinde varoluşumuzun kökenini bulmama yardımcı edecek bir vesileye rastlamadım. Ama burada, İstanbul'da bu anlamda bana yol gösterecek, ölmüş ya da yaşayan pek çok mürid-i kamil var. Bu yüzden modern insanın yaşadığı manevi karmaşayı açıklayabilecek rehberleri burada bulacağıma inanıyordum. İslam'a göre Yaratıcı ile aramızda yetmiş bin zulmani ve nurani perde var.

Bunları kaldırmak için yardıma ihtiyacımız var. Ben, burada, içlerindeki zenginliğe, iyiliğe ve olgunluğa ulaşmayı başarmış, o perdeleri kaldırarak ruhlarını aydınlatmış, içlerindeki saflığın ve muhabbetin ışığını yansıtan insanlarla karşılaştım. Bu yüzden Rabbime şükrediyorum. Pek çok aydınlanmış insan var, özellikle İslam dairesinde.

Daha önce bağlı olduğunuz din ve o dinin azizleri sizi böylesi bir çabaya yöneltmedi mi?

O dinde de, samimi inanmış insanlar vardır. Fakat, Allah, sadece İslam dininde bizi inanılmaz güzelliklerle ve olgunluklarla ödüllendiriyor. Bu yüzden buradayım. Bunun için Allah'a şükrediyorum. İnsanlar bütün varlığa hükmeden bu enerjile donatılmıştır. Ama genellikle varoluş hikmetlerini bilemiyorlar, varlıklarına anlam veremiyorlar. İnsan nedir? Bu gezegene niçin gelmiştir? Burada nasıl yaşaması gerekir? Nereden gelmiştir, nereye gidecektir? Bu soruların cevabının uzağında dolaşılıyor modern insan. Bu yüzden yaratılışın harekete geçirici gücü İlahi aşk olduğu halde, modern insan gündelik yaşamında bu hakikatin uzaklarına savrulmuş bir halde, bu gerçek-

ten habersiz yaşıyor, içindeki muhabbetin yönü yanlış hedeflere doğru yöneliyor.

Bunun ne gibi nedenleri olabilir?

İnsanlar genellikle akıl gözüyle bakıyorlar, kainatı öyle algılıyorlar. Akıl ise İlahi hakikate karşı yeterli donatılara sahip değildir. Akıl, iki dış gözün gördükleriyle ilgilenir ve onların gördüğü alemle sınırlıdır. "Akıl bağıdır" der İbn Arabi. Bu yüzden Allah, bir ayetinde, 'bunda kalp sahibi olanlar için bir öğüt vardır' buyurmuştur. Akıl, hayatın anlamını tanımakta acz içerisindedir. Dış gözler her şeyi göremez. Onlar yani akıl ve baş gözümüz, bize, dünyada yürümek, oturup kalkarken, çalışırken işte yürürken vs kullanabileceğimiz imkanlar verir. Yani dünyevi yaşamımızı sürdürebilmemiz için gerekli organlar ama bu hayatın maddi yönüyle ilgilidir. Oysa hayatın gerçek anlamı, kalbimizde gözün açılmasıyla bize kendisini gösterir. Herkesin yaşamak için birçok şeye ihtiyacı var, bunu biliyoruz. Yemeye içmeye, uyumaya ihtiyacımız var, bunlar temel maddi ihtiyaçlarımız. Çalışmaya, kazanmaya ihtiyacımız var, bu da doğru. Fakat insanın hayatı bunlarla sınırlı olmamalı. Modern toplum-

da herkes sadece bu dünyanın ihtiyaçlarını karşılamak üzere çalışıyor çabılıyor. Oysa, bizi insan kılan, diğer canlılardan mükerrem kılan, üstün kılan bir boyutumuz var. Asıl çabamızın bu yönde olması gerekir.

Muhabbet, aşk ve şefkat, bu hayatta, yani manevi imkanlarımız bakımından nasıl bir anlam dünyasına sahiptir?

Bu hal ve makamların dilinizde birkaç tabiri var: Sevgi, muhabbet, aşk, şefkat...İnsan, varlığının gerçek anlamına erdiği zaman, tüm çabalarını, tüm hayatını bu yöne çevirecektir. Ve İlahi yolda yürümesi gerektiğini anlayacaktır. Çünkü Allah, insanları her zaman ve zeminde, Kendisine ibadet etmeleri için yaratmıştır. Kainatın bir başka yaratıcı ilkesi, ubudiyettir. Gece gündüz, her yerde ve her zaman Rabbimize ulaşmak için çalışmamız gerekiyor. Allah, 'Ben, gizli bir hazineydim, bilinmeyi sevdim, kainatı yarattım' buyurur. Bu hakikatte neler gizlidir? Burada, O'na ulaşmamız, O'nu bulmamız, O'nu sürekli keşfetmemiz gizlidir. Allah, gizli bir hazinedir madem, bizim tüm çabamız, o hazinenin keşfi yönünde olmalıdır. Bu arayışın imkanları

ise bizim ruhumuzdadır, ruhumuzda gizlidir.

Bu yargıya nasıl varıyorsunuz?

Çünkü Allah, Adem'i yaratırken ona Kendi Ruhundan üflemiştir. Yani Rabbimizin nefesi içimizdedir, O'nun varlığı içimizde yaşar ve biz de bu hayatta O'nunla aramızdaki engelleri kaldırıp O'na ulaşmak, O'nu tanımak ve kullukta bulunmak durumundayız. İnsan, sürekli Allah'a ulaşma çabasını sürdürürse, Yaratıcısına ulaşma niyetiyle yola çıkarsa, bu seyahat esnasında inanılmaz güzelliklerin ve olgunlukların belirlediğine şahit olacaktır. Çünkü Allah'a giden yol, O'nun özüne, hakikatine, O'nun nuruna ulaşan yoldur. Ben, bunu, hayatımda bizzat deneyimledim. O'nun gerçek dininin nuru sayesinde ebedi bir zenginliğe kavuştuğumu gördüm.

Sanırım bu zenginliği fark etmenizde, önceki hayatınızdaki manevi yoksunluğun da etkisi oldu?

Çok doğru bir belirlemede bulununuz. İsviçre'de, Amerika'da veya İngiltere'de yaşadığım için bunu daha derinden algılayabildim. O dünyada, manevi olana, aşkın olana yer yok. İnsanlar, somut ve pratik sorunlar için akıllarını kullanıyorlar. Rasyonalite ise varlığın zarıyla uğraşır, kabuğuyla, dışıyla uğraşır. İnsanlar bu dünyada akıllarıyla yaşıyorlar. Her şeyin denetim altında olmasını, her şeyi gözlerimizle görebilmeyi, güvende, rahat ve lüks içinde yaşamayı istiyoruz. Adeta bir kutuya hapsedilmiş, orada yaşıyoruz. Ama Allah'ın büyüklüğüyle, güzelliğiyle, sonsuzluğuyla tanıştığınız zaman, içine hapsedildiğiniz bu kutunun çeperleri parçalanıyor ve birden içgörüleriniz açılıyor, gönül gözünüz açılıyor ve İlahi gerçeği ve güzelliği görüyorsunuz.

İnsan bir başkasına aşık olduğunda da bunu çağırıştıran bir duygusal patlama yaşıyor mu?

Tüm aşklar, İlahi aşktan geldiği için yaşıyor diyebiliriz. Karşı cinsten birine

aşık olduğumuz zaman denetimimizi kaybediyoruz. Şaşkına dönüyoruz. Bir hayranlığa kapılıyoruz. Bu da sarhoşluk gibi bir hal. Bu duyguyu yaşarken çaresiz kalıyoruz. Hayatta her şeyi denetim altına almaya çalışırken, aşık olduğumuz zaman kontrolümüzü yitiriyoruz. İlahi Hakikat'in yolunda ilerleyen bir aşık ise, Allah'ın sonsuz büyüklüğünü, sınırsız kudretini, O'nun her şeye kadir olduğunu ve tüm varlığın, varoluşun O'na ait olduğunu görüyor ve kendindeki aczi ve fakrı keşfediyor. İnsan, Allah'ın yanında bir hiçtir. Hiçliğin farkına varıyor. Tamamen O'na muhtaç olduğunu hissediyor. Bu da insanı sarhoş eden bir şey.

Sizce hakiki aşka ilişkin bu zengin ve mükemmel iletişimi en güzel hangi arif anlatmıştır?

Bilebildiğim, okuyabildiğim kadarıyla İbn Arabi. Nebilerden sonra, görebildiğim kadarıyla, İlahi bir takdirle bu manada görevlendirilmiş bir mürşid-i kamil, bir İlahi hakikat sarhoşu, bir gerçek aşık, bir mütefekkir, bir ummandır İbn Arabi. Onun, insanlığın aydınlanmış kılavuzlarından biri olarak seçilmiş olduğunu zannediyorum. Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (asm), insanlık için evrensel bir rehber olarak gönderildiğini biliyoruz. Bütün gerçeği, bu gezegendeki bütün insanlara yaymak için... İşte O'nun kamil varislerinden olan İbn Arabi de, bu bilgileri, bu ilahi mesajı, son ve mükemmel dinin, yani İslam'ın iletildiği gerçekleri insanlara ulaştırmak ve uygulanışını öğretmekle görevlendirilmiştir. Esasında her çağda ve her coğrafyada bu türden büyük kılavuzlar gelir. İbn Arabi'nin yüzlerce kitap yazmış olduğunu biliyoruz. Tüm bu kitaplar, ona bir vizeyon, bir vakia olarak yazdırılmıştır. Füsusu'l-Hikem'in sunuşunda, biliyorsunuz, kitabı, bir vakiasında, Hz. Peygamber'in (asm) kendisine imla ettirdiğini belirtir. İslam'ın tüm mücedditleri, tüm arifleri gibi O da temiz yürekliydi, kutlu bir insandı.

Kitabınıza "Fakra Övgü" adını verdiniz. Bunu hangi düşünceyle yaptınız,

nedir fakr?

Fakra övgü, tüm yoksunların, yoksulların, ermişlerin ve velilerin hedefidir. Ben kitabımda, bu dünyada bulduğumuzun nedenlerini, insanın manasını araştırdım. Ve yazdıkça bu konu üzerinde çalıştıkça daha iyi gördüm ki, Allah'ın en seçkin, en güzel yaratığı insandır. Çalışmalarımın sonucu şu düşünceye çıktı: Her şeyin sebebi, nihai amacımız fakr ehli olmaktır. Bu yüzden "Fakra Övgü" dedim. Kitabımda yazdığım gibi bir ermiş ya da sufi olabilmek, sadece bazı kişilere özgü değil. Herkes olabilir çünkü. Biz, bu kavram çevresinde yaratıldık ama bunu yitirdik, unuttuk. Her insanın manevi ödevi, kemale ulaşmaya çalışmaktır. İnsan, hazret-i insandır, böyle yaratılmıştır. Hepimiz böyleyiz ama bu hakikati unutuyoruz. Bizim hedefimiz, fakrdır, hiçliktir. Peygamber Efendimiz (asm), 'yoksulluk benim övüncümdür' buyurur. Bu, her ermiş için gerekli bir özelliktir. Fakr ile, Allah'ın Mutlak Gınasına (zenginliğine) ulaşırız. Bu anlamda fakr en büyük zenginliktir. Bu, yoksulluk içinde yaşamak değildir, başkalarına muhtaç bir hale gelmek değildir. Burada söz konusu olan, maddeci dünyanın ihtiyaçları değil. Ruhun temizlenmesi, dünyevi şeylerden arındırılmasıdır, dünyanın yüklerinden, ağırlıklarından kurtulmaktır. İnsanlar tatmini, yeme içme, giyim kuşamda, gösterişte, zahiri zenginlikte arıyor. Oysa bunlar insanı daha da ağırlaştırıyor.

Bu, insanın ruhunda nelere yol açıyor?

Dünyevi ağırlıklar, insanın ruhunu örtüyor, kalbini kapatıyor. İlahi hakikatin yolunda yürüdüğümüz zaman, dünyanın ağırlıklarından kurtuluyoruz. Zevklerimizden, hazlarımızdan, geçici tatlardan; para, ün, statü gibi geçici şeylerin ardından sürüklendiğimiz zaman Allah'tan uzaklaşıyoruz. Aksini gerçekleştirdikçe de Allah'ı seven, ermişliğe yakın insanlar oluyoruz. Dünyevi şeylerle bağımızı koparıyoruz. Yani kalbimizden yüzü sonsuzluğa dönmek olmayan şeyleri çıkarıyoruz. Ve kalbi-

mizi Allah'ın nuruyla dolduruyoruz.

Bu yetkinlik düzeyine ne deniyor literatürde?

"Nefs-i safiye" tabir ediliyor. Yani saflaşmış, arınmış nefis. İnsanın manevi tekamülünün aşamaları var ama son nokta artık saflığa ulaşıyor. Bir ermişin, bir velinin ulaştığı son nokta, bu saflık düzeyi. Yani insanın kendi kişisel benliğinden eser kalmıyor. İnsan tamamen fitratını yakalıyor, İlahi ahlakla ahlaklanıyor. Böylece temizlenmiş bir gönüle, Allah'ın konuk olması söz konusu olabiliyor. İnsan, Allah'a aracılık eden kutsal bir kanal haline geliyor. Ve Allah, bir kutsi hadiste şöyle buyuruyor: 'Bir kulumu sevdiğimde, onun gören gözü, işiten kulağı, konuşan dili olurum.' Bu düzeyde insan bir şey düşündüğü zaman, kendisi düşünmüş olmuyor. Bu, insanın tekamülünün son aşamasıdır.

Bu durumda gerçek aşıklar neye baksalar Allah'ı görüyorlar değil mi?

Evet, gerçek aşka ulaşmış olanlar, nereye baksalar O'nu görürler. Yürüdükleri zaman O'na doğru yürürler. Duydukları her şey O'ndan gelir. Çünkü artık İlahi hakikatle bütünleşmişlerdir. Bu yüksek aşamada, insan ruhunun saf ışığı, Allah'ın nuruyla buluşur. Çünkü insan ruhu, ilahi bir aynadır. İnsanlar da bu ruh aynasını parlattıkları zaman, Allah'ın ilahi nurunun sırları, onların saf ruhunda yansır. Bunu başaranlar, Allah'ın yeryüzündeki gerçek halifeleridir. Bunlara insan-ı kamil denir. Bir anlamda mutlak ubudiyet halinin galebesi altına girerler. Her davranışları ibadet şuuruyla gerçekleşir. Gerçekte her şeyin asıl yaratıcısı, muharriki Allah'tır. Kul bir şeye niyetlenir, bu niyeti bile kalbine Allah düşürür. Çabası için gerekli gücü Allah sağlar.

O halde mekan ve zamanın da önemi kalmıyor?

Evet, yaşadığımız yerin ve zamanın belirleyici hiçbir değeri yoktur. Çünkü Allah'ın mesajları ebedidir ve Muhammed Peygamber (asm), sadece takip-

çisi olma nimetine erişmiş olan bizlere değil, bu gezegende, üzerinde yaşayan bütün insanlara evrensel bildirisini getirmiştir. Böylelikle mesajlarıyla bütün insanlığı aydınlatmıştır. Sorunlarla dolu bir dünyada yaşıyoruz, büyük afetlerle karşılaşyoruz, medya gibi, trafik gibi, modern yaşamın getirdiği kaosla mücadele ediyoruz. Savaşlarla, terörü de unutmayalım. Herkes bu tür zorlukları biliyor, çünkü hepimiz bunların içinde yaşıyoruz. Bugün, modern dünyada Allah'ın bize gönderdiği gerçek dinin güzelliğine, mükemmelliğine ulaşabilmek daha zor. Kendi adıma konuşmam gerekirse ben bu şartlar yüzünden buldum. Yani benim için bu dünyada bugün ve burada gerçeği bulmak daha kolay oldu.

Demek ki Allah'ın iradesi bunu diledi?

O bir şeyi murad edince mutlak manada gerçekleşecek demektir. Hiçbir güç onu engelleyemez. Allah, Kadir-i Mutlak'tır. Bize düşen, O'na yönelmek, sonunda dönüşümüzün O'na olduğu düşüncesinden bir an bile uzaklaşmamak. Allah, bizi, bu dünyada bir sınavdan geçmemiz için gönderdi. Yani hayatın içinde karşılaştığımız tüm bu sorunlar sınavın birer parçası. Çaba göstermeden, deneyimler yaşamadan güçlüklerle karşılaşmadan O'nu bulamayız. Bunlar olmadan O'na nasıl dönebiliriz? Ben bu zorlukların en yoğun karanlığında yaşadığım için, O'nun güzelliğini, O'nun nurunu daha iyi görebiliyorum. Çünkü bütün bu yaşadıklarımızın sonucunda O'nun Mutlak ve Zorunlu varlığını hissedebiliyoruz. Her gün ekranlarda tanık olduğumuz felaketlerin ve musibetlerin içinde bir şey hissetmeksizin yaşamak mümkün mü?

Ama sadece acılardan oluşmuyor hayat?

Yine de ağlayan bir insanın çehresinde de Allah'ı görürsünüz. Onların yakanışları, çaresizliği Allah'ı hatırlatır, O'ndan başka bir çıkar yolumuz olmadığını anlarız. Bu, fakr hakikatinin içerdiği bir şeydir. Bir de tabii gafletten uyanmamız için Allah musibet verir.

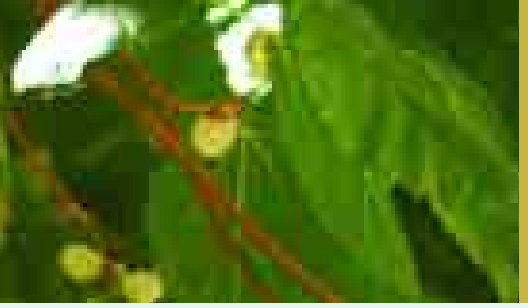
Günah genelleşmişse musibet de genel olur. Biz tüm bu acıları hak ediyoruz. Yoksa Allah mutlak rahmetiyle bunları bize niçin versin? Biz belayı çağırıyoruz. Ben kendi payıma, dünyada acıların çoğaldığını gördükçe daha çok uyandığımı hissediyorum. Ve bu acıların bizim için birer uyarıcı olduğunu düşünüyorum. Kitabımda da bunu yazdım, felaketler birer ceza değil. Allah'tan gelen hiçbir şey ceza değil. Çünkü O, sonsuz bir merhametin sahibidir. Kuran'daki kıssalardan biliyoruz ki, O'nun bize verdiği cezalar, sonuçları itibarıyla birer armağandır. O'nun dilini, O'nun mesajlarını anladığımızda, bunları doğru yorumladığımızda göreceğiz ki her şey daha güzel olacak.

Belki de onlar saflığın birer belirtisi, ne dersiniz?

Bize gönderilen her uyarı, yolumuzu doğrultmamız için bir armağandır neticede. Bizi yoktan var etti. Dünyada nimetlerle donattı. Önümüze bir cennet vaadi bıraktı. Biz O'ndan geldik madem, dönüşümüz de O'nadır. O halde bizim için O'nun cemalinden daha büyük bir amaç olamaz. Hakikati Muhammediye, bizi O'na ileten yola açılan kapıdır. Çünkü alemlere rahmet olarak gönderilmiştir. O halde Muhammed Peygamber (asm), güzelliğe açılan kapıdır. Sonsuzluğun kapısıdır. Kurtuluşumuz, O'nun getirdiği öğretilerdir. O'na her zamankinden daha çok ihtiyacımız var. Peygamberimizin hayatını okuduğumuzda görürüz ki, dört halife, ailelerini, varlıklarını, çocuklarını ve kendilerini Peygambere hizmet etmek için feda etmişlerdir. Mevlana ve Şems için de aynı şey söz konusudur. Bu muhabbet o denli büyüktür ki, bizim için ötesini konuşmak imkansızdır.

Sözün bittiği yere geldik sanırım, ama sükut da bir dildir biliyorsunuz. Bu sohbet için teşekkür ediyorum.

Ben de teşekkür ederim.

Yrd. Doç. Dr. Kadir ÖZKÖSE*

Kâinat Ağacının Meyvesi

“Tasavvufî telâkîye göre insan, kâinat ağacının meyvesi. İnsan vasıta varlık değil bizzat gâyedir. Peygamberlerin bütün mesailerini insanı inşa ve imar için seferber etmelerinin hikmeti budur. Hizmet en önce insana yöneltilmelidir. Bütün kötülüklerine, zalimce davranışlarına rağmen Allah insandan ümidi kesmemiştir. Ona itimat göstermekte kararlıdır.”

Fıkıh-ı batın ve İlm-i makam-ı ihsan demek olan Tasavvuf, gönül gözünün açılmasını, perişan kalblerin imarını ve zulmet perdelerinin izalesini gaye edinir. İslâm ilimlerinin laboratuvarı diyebileceğimiz tasavvuf ilminin konusu, bir yandan İslâm ahlâkını benimsemek, kalbin tasfiyesini ve nefsin tezkiyesini sağlamak (halka dönük tarafı olarak tahalluk) diğer yandan ahlâk ve takva açısından yükselen bireyin bazı ilâhî sirlara âit bilgiler elde etmesidir (Hakk'a dönük tarafı olarak tahakkuk).¹

Kur'an-ı Kerim'in beyanına göre, insan "mükerrer"dir.² Dağların çekemediği ağır yükü insan yüklenmiştir.³ Aceleci bir mizaçta yaratılmıştır.⁴ Kendisine bir iyilik dokunursa memnun olan; fakat bir musibete uğrarsa, dininden ve inancından yüz çevirebilen;⁵ çok hırslı,⁶ yerine göre nankör;⁷ çabuk ümitsizliğe düşen,⁸ zayıf yaratılışlı,⁹ hayrı istediği gibi, şerri de isteyen bir varlıktır.

Tasavvufî telâkîye göre insan, kâinat ağacının meyvesi. İnsan vasıta varlık değil bizzat gâyedir. Peygamberlerin bütün mesailerini insanı inşa ve imar için seferber etmelerinin hikmeti budur. Hiz-

met en önce insana yöneltilmelidir. Bütün kötülüklerine, zalimce davranışlarına rağmen Allah insandan ümidi kesmemiştir. Ona itimat göstermekte kararlıdır.¹⁰

İnsan, Allah'ın yeryüzündeki halifesi ve ilahî emanetin taşıyıcısıdır. Bu gayenin tahakkuku için varlık, insanın emrine verilmiştir. Kur'an buna teshîr diyor. Kendisi dışındaki varlıkların insanın emrine verilmesi, yani teshîr gerçeği ile Kur'an, insanın kâinata mahkumiyetini değil, hâkimiyetini esas alan bir kitaptır ve onun sergilediği din de, bu hâkimiyetin yoludur. | |

Modern insan, hayatın aşkın boyutunu unutup varlığını maddî dünyanın kafesinde tutuklu, ufkunu da salt cismanî olanla sınırlı kılar. Tasavvuf, insanın ölümsüzlük için var edildiğini ve Mutlakı kavramak için yaratıldığını hatırlatmaktadır. Tasavvuf, sekülerize olmuş modern insanın duygusal kaynaklı problemlerinin çözümünü, kendisinin kim olduğunu bilmesinde görmektedir. | 2 Hz. Ali (k.v.)'ye ait olarak beyan edilen şu şiir, sûflerin, insanın kıymeti sadedinde dilden dile ak-

* Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tasavvuf Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

tardıkları bir hikmet örneğidir:

"İlacın sende, ama bilmiyorsun sen,
Derdin kendinde, ama görmüyorsun sen.
Harfleriyle gizlinin apaçık olduğu "Kitab-ı Mübin"sin sen
Küçük bir cisim sanıyorsun kendini;
Oysa sende dürüü en büyük âlem
Kendinden başkasına ihtiyacın yok senin,
Bir düşünsen nefis üstünde, ama düşünmezsin sen."13

Ne acı bir gerçek ki, modern insan, nereden geldiğini, akıbetinin ne olacağını ve netice olarak, ne için yaşadığını bilmiyor. Ama doğum ve ölüm gerçeği varlığını sürdürmektedir; hiçbir modern bilim de, yeryüzü hayatının geçici anının ikisi arasında yer aldığı bu iki "ebediliğin" sırrını aydınlatmaya asla kadir olamıyor. Yaşanan bu aciziyeti telâfi sadedinde Tasavvuf, insanın Sonsuz ve Mutlak Varlık anlamak için yaratıldığını ifade ediyor.14

Sûflere göre insan, âlem-i sağır, mikrokozmos, zübde-i âlem ve vasat-ı câmiadır. Yani, farklı unsurları toplayan, birleşti ren bir ortam-varlıktır. Kısacası: "İnsan âlemin kalbidir". Muhammed İkbal'in ifadesiyle "İnsana sığabilene âlem, âleme sığamaya-

na insan denir." Çünkü insan, evrenin minyatür bir modelidir.

Şeyh Galib insan hakkındaki müsemmat bir gazelinde şunları söylüyor:

"Mertebeben ayn-ı müsemmâdadır, esma sanma,
Merc'in hâlik-ı eşyadadır, eşya sanma.
Gördüğün emr-i muhakkakları rüya sanma
Başkasın kendini sûretle heyûlâ sanma.
Hakkına söylenen evsâfı müdârâ sanma.
Hoşça bak zâtına kim zübde-i âlemsin sen
Merdüm-i dîde-i ekvân olan âdemsin sen"15

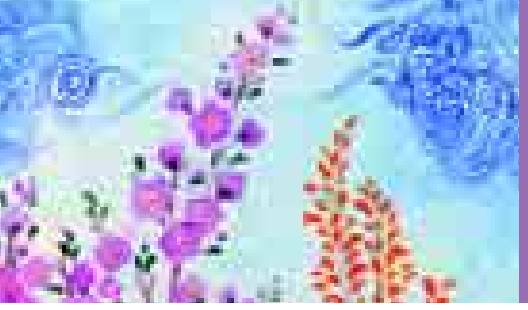
Tasavvuf, insana saygı temeli üstünde gelişmiş bir düşüncedir. İnsanlar arasında din, renk, ırk ve düşünce ayrımı yapmayan sùfler, insan denilen varlığı lâıykıyla sevmeyi, onun hakkına riayet etmeyi, hata ve kusurlarını hoş görmeyi en önemli gaye bilmişlerdir. Âlemşumul sevgi, tasavvufi idrakin en bariz özelliğidir. İnsan ruhunun mahiyetini ve hakikatini doğruya en yakın şekilde teşhis eden genelde sùflerdir. İşte bu duygunun en güzel örneğini Yunus Emre'nin şu dizelerinde görmekteyiz:

Cümle yaratılmışa bir gözle bakmayan
Halka müderris ise hakikate asidir.
Gelin tanışık idelim, işin kolayın turalım
Sevelim, sevelelim dünya kimseye kalmaz.
Elif okuduk ötürü, pazarlık eyledik götürü
Yaratılmışı hoş görürüz yaratandan ötürü.

Özetle insan, yaratılmışların en azizidir. Bunun için kendini bilmek Allah'ı bilmek demektir. İnsanın yanında alemin bir haşhaş tanesi kadar bile kıymeti yoktur. Allah'ın esma ve sıfatlarının bir bütün olarak kendisinde tecelli ettiği yegâne varlık insandır. İlâhî emanetin taşıyıcısı olarak insan ahsen-i takvîm üzerine yaratılmıştır. Enfûsî ve âfâkî âyetlerin farkında olmak suretiyle insan, kendisinden bekleneni yapmalı, sırrına vakıf olmalı, noksanlarını gidermeli, ulvî âlemlere kanat açmalıdır. Sûffî ve bayağı hâllerden uzak, rûhânî hakikatlere müdrük olmalı ve gönül aynasını parlak kılmalıdır. Zira hâne mâmur olmayınca padişah konmuyor saraya.

Dipnotlar:

1- Süleyman Uludağ, "Taksim", Din hayatı Sanat Açısından Tekkeler ve Zaviyeler, İstanbul 1990, 41.	Sadık Kılıç, İnsan Yayınları, İstanbul 2002, 42.
2- İsrâ, 17/70.	13- William C. Chittick, Tasavvuf - Kısa Bir Giriş-, çev. Turan
3- Rûm, 30/36.	Koç, İz Yayıncılık, İstanbul
4- Enbiyâ 21/37.	2003, 184.
5- Hacc, 22/11.	14- Nasr, a.g.e., 107-108.
6- Meâric, 70/19.	15- Selçuk Eraydın, Tasavvuf ve
7- İsrâ, 17/67.	Tarikatlar, Marmara Üniver-
8- Rûm, 30/36.	sitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı
9- Nisâ 4/28.	Yayımları, İVBaskı, İstanbul
10- Bakara, 2/30.	1990, 18.
11- Yaşar Nuri Öztürk, Mevlânâ ve İnsan, Yeni Boyut yay., İstanbul 1998, 42.	
12- Seyyid Hüseyin Nasr, Tasavvufi Makaleler, çev.	

Alim YILDIZ

Nasreddin Hoca'nın Tasavvufî Yönü

“1284 yılında vefat eden Hoca'nın cenazesi yıkanır ve kefenlenir. Cenaze namazı kılınp mezarlığa götürülürken, koşarak gelen birisi: “Ey ahali! Nasreddin ölmemiş. Şimdi minarede gördüm, selâ veriyordu” der. Cemaat, cenazeyi olduğu yere bırakarak minareye yönelir. Fakat minarede kimse yoktur. Tekrar cenazenin bulunduğu yere döndüklerinde, cenaze yoktur. Görürler ki cenaze kendi kendine mezarlığa gitmiştir.”

Tasavvuf Devri olarak da nitelenen XIII. Yüzyıl, Anadolu'da büyük karışıklıkların yaşandığı birasırdır. 1243 yılında yapılan Köseadağ Savaşı'nda Moğol ordusu karşısında bozguna uğramasıyla Anadolu Selçuklularının çökme devri başlar. Daha sonra Abaka Han'ın büyük bir ordu ile Anadolu'ya gelmesi ve Kayseri'den Erzurum'a kadar olan sahada katliamlar yaparak asker, çiftçi, halk gözetmeden iki yüz ile beş yüz bin kadar insanı yok etmesi ve şehir, kasaba ve köyleri yağmalaması bu karmaşayı tam bir kaos haline getirir. Hiç kimsenin hayatından ve geleceğinden emin olmadığı bu dönem, tevekkül ve kadere boyun eğmeyi de birlikte getirir. Moğol istilasından kaçarak daha önceden Anadolu'ya gelen dervişler halk için bir kurtuluş reçetesi olarak görülür. Böylece Tasavvuf cereyanı Anadolu'ya hızla yayılır.

Sahte şeyh ve dervişlerin de ortaya çıktığı bu dönemde, Ahmed Yesevî'yle başlayan Türk tasavvuf geleneğinin bir devamı sayılabilecek üç büyük mutasavvif; Mevlana (1207-1273), Hacı Bektaşî Veli (1208?-1271) ve Yu-

nus Emre (1241?-1321?) dönemin tasavvuf zirveleridir. Bu çağın diğer önemli bir büyüğü ise fıkralarıyla günümüze kadar eskimeden ve eksilmekten gelen Nasreddin Hoca'dır.

Sivrihisar yakınında Hortu Köyü'nde doğup, Konya medreselerinde okuduktan sonra Akşehir'e yerleşmiş bulunan Nasreddin Hoca (1208-1284), bu üç büyük mutasavvıfın çağdaşıdır. Yunus ve Hacı Bektaşî Veli yaşadıkları mekan itibarıyla (Eskişehir ve Kırşehir) Nasreddin Hoca'ya biraz daha uzaktırlar. Mevlana ise çok daha yakında, Konya'dadır.

Aynı dönem ve aynı topraklar üzerinde yaşamış bulunan bu iki şahsın karşılaşmış karşılaşmadıklarına dair bir bilgiye sahip değiliz. Gerek Nasreddin Hoca fıkralarında gerekse Mevlana'nın eserlerinde görüştüklarine ait herhangi bir işaret de bulunmuyor. Her ne kadar Mesnevi'de, örneğin hanımının; Hoca'nın getirdiği eti kedinin yediğini söylemesiyle kediyi tartması fıkrası gibi, bazı hikayelerin bulunması da görüştüklarine dair tarihi bir belge niteliğinde değildir.

Her ne kadar Mevlana ile irtibatı hususunda yeterli bir bilgiye sahip olmasak da Hoca'nın tasavvufa ilgisi olduğuna dair bazı ip uçları bulunmaktadır. Mevlana'nın kendisine büyük bir saygı beslediği mutasavvıf Seyyid Mahmud Hayrani (v. 1268) ile yine dönemin tanınmış alim ve ariflerinden olan Seyyid Hacı İbrahim'den ders okumuş olması sebebiyle Hoca'nın tasavvufi bir yönünün olduğunu söyleyebiliriz. Fakat bu tasavvufi yön, tekkesi ve müntesipleri olan bir şeyhlik mertebesinde değildir.

Hoca, bir köy imamının oğlu olarak doğmuştur. Medrese tahsili gördükten sonra bir müddet gölge kadılığı yapmış daha sonra ise hocası Mahmud Hayrani'nin bulunduğu Akşehir'e yerleşerek imamlık ve müderrislik görevlerinde bulunmuştur. Bazı fıkralarından anladığımız göre kadı olmak istemiş fakat rüşvetle iş yapan kadıları gördükten sonra bu işten vazgeçmiştir. Hoca fıkralarında görülen kadılar aldıkları

ları rüşvet ve hocanın onlara ders vermesiyle gündeme gelir. Belki Hoca'yı çok istediği kadılıktan vazgeçiren şey de O'nun tasavvufi yönüdür.

İmam olarak görev yaptığı dönemde kendisine sorulan sorulara İslam'ın ruhuna uygun, akılcı ve muhatabin anlayacağı bir şekilde cevap verir. Uyuz olan keçisini, kara sakız ile tedavi etmesi öğütlenen bir köylü bu söze inanmayıp keçisini getirerek "Nefesin keskindir bir okuyuver Hoca'm" demesi üzerine "Nefesim keskindir ama, kara sakızsız fayda etmez. Ben nefes edeyim, zararı yok. Sen de biraz kara sakız alıp keçiye sür" cevabını vererek, köylüyü kırmadan meseleyi usulüne uygun olarak halleder.

Komşusu olan bir hanım, kızının her gün kendisiyle tartıştığını bu nedenle Hoca'nın, kızına bir nefes etmesini veya bir muska yazmasını ister. Bunun üzerine Hoca "Biliyorsun komşucuğum, artık yaşlandım. Muskamın da, nefesimin de gücü kalmadı. İyisi mi

sen ona bir koca bul. O ona muska da yazar, nefes de eder. Bir de çocuğu oldu mu işi başından aşar. Böylece mum gibi yumuşak, melek kadar sakin bir hale gelir" diyerek, bu işin muska ve nefes işi olmadığını gösterir.

Konakladığı bir handa tavandaki ağaçların çürüyüp dökülmekte olduğunu görür. Hancıya, bir usta çağırıp tavanı yeniletmesi gerektiğini söyler. "Hoca sen bilmiyor musun ki her mahluk kendi dilince Allah'ı zikreder" diye işi geçiştiren hancıya "Biliyorum da ondan korkuyorum ya zaten. Ya zikrederken coşar, cebzelenir de secdeye kapanırlarsa!" cevabıyla tedbir ve tevekkülün nasıl olması gerektiğini göstermiş olur.

Belki bir müntesip seviyesinde tasavvufi yönü bulunan Hoca, müslüman bir kişide ortaya çıkan olağanüstü hal olarak tarif edilen kerametın ulu orta gösterilmesine karşıdır. Kısa zaman önceye kadar XIII. yüzyılda yaşadığı kabul edilen fakat yapılan son araştırmalarda 1348 yılında hayatta olduğu anlaşılan ve böylece Hoca'yla karşılaşmış olması mümkün olmayan mutasavvıf şair Şeyyad Hamza ile ilgili fıkrası bu konuya güzel bir örnektir.

Hoca'nın da hazır bulunduğu bir toplulukta Şeyyad Hamza; "Benim kemâlâtıma son yok. Her gece bu alemden geçer, göklere uçar, oradan dünyayı seyrederim" demesi üzerine Nasreddin Hoca "Sen göklerde uçarken, hiç eline samur gibi yumuşak bir şey dokunuyor mu?" diye sorar. Şeyyad Hamza'nın "Evet" demesi üzerine, "İşte, o eline dokunan yumuşak şey, benim eşeğin kuyruğudur" cevabıyla bir mutasavvıfın böyle bir tavra girmemesi gerektiğini de muhatabına öğretir.

Kendisi keramet hususunda bu tavrı gösterirken, bazı kimseler Hoca'nın bir keramet göstermesini isterler. Hoca "Tamam" der. "Şu karşıdaki

ağacı bana doğru yürüteceğim” diyerek ağaca seslenir: “Ey ağaç yürü!” Ağacın yürümediğini gördüğünde yerinden kalkar ve ağaca doğru yürümeye başlar. Ne yaptığını soranlara; “Bizde gurur, kibir yoktur. Ağaç bize gelmezse biz ağaca gideriz.” Cevabıyla kerametın bir gösteri ameliyesi olmadığını izah etmiş olur.

Ne var ki “Şeyh uçmasa da müridi uçurur” derler. Hatırası efsaneleşmiş bir halk kahramanıdır Hoca. Halk hafsalasında ulu bir din büyüğü hüviyetine ulaşmıştır. Hoca'nın, hayatında gösteremediği keramet, vefatından sonra gerçekleşir.

1284 yılında vefat eden Hoca'nın cenazesi yıkanır ve kefenlenir. Cenaze namazı kılınıp mezarlığa götürülürken, koşarak gelen birisi: “Ey ahali! Nasreddin ölmemiş. Şimdi minarede gördüm, selâ veriyordu” der. Cemaat, cenazeyi olduğu yere bırakarak minareye yönelir. Fakat minarede kimse yoktur. Tekrar cenazenin bulunduğu yere döndüklerinde, cenaze yoktur. Görürler ki cenaze kendi kendine me-

zarlığa gitmiştir.

Bir diğer kerameti ise şöyledir:

Hoca'nın vefatından iki yüz yıl sonra bir Cuma günü, Hoca'nın türbedanı tam Cuma namazı başlayacağı sırada koşarak Akşehir Ulu Camii'ne gelir ve yüksek sesle, “Ey cemaat! Biraz önce türbeyi kilitleyeceğim sırada Hoca Nasreddin bana göründü ‘Çabuk Ulu Cami'ye koş, bütün cemaati buraya çağır. Şayet gelmeyen olursa, canına kıyarım’ dedi” der. Halk önce türbedara inanmak istemez. Fakat türbedar ısrar ederek “Şimdi Nasreddin Hoca türbede sizi bekliyor, durmayın!” deyince camiyi boşaltarak türbeye doğru yürürler. Cami tam boşaldığı anda orta kubbe büyük bir gürültüyle çöker. Böylece Hoca Nasreddin ölümünden sonra gösterdiği bir kerametle Akşehir halkını bir tehlikeden korumuş olur.

Bu anlatılanların doğruluğunu bilemiyoruz ama fıkraların tasavvufi yönden izahının yapılması, Hoca'nın tasavvufi yönüne ilişkin önemli bir vesikadır.

Mevlana'nın torunlarından Burhannedin Çelebi (1814-1897) Hoca'nın 121 fıkrasını alarak tasavvufi yönden izah etmiştir. Fikret Türkmen tarafından yayınlanan ve incelemesi yapılan bu eserde güzel izahlar yanında, fıkrayla ilgisi olmayan izahlar da mevcuttur. İzahlarda, ayet ve hadislerle birlikte Mesnevi'den de yararlanılmıştır.

Hoca'nın bir gece uyanıp bahçede çamaşır ipine serilmiş olan kaftanını insan sanarak ok atması ve sabahleyin kaftanı olduğunu anlayarak “ Ya Rab sana şükürler olsun, içinde ben olmuş olsaydım çoktan ölürdüm” diye şükretmesi anlatılan fıkranın izahını Burhannedin Çelebi şöyle yapar:

“Kendini kendinde ara. Kendine himmetin yüksek olsun. Kendini kendin helak etme. Nefsini bilen Rabb'ini de bilir. Ok ve yay gibi uğraşlarla nefsinizi acizleştirin. Tefekkürle kendini bulup, aklını başına al” demeyi tarif eder.

Netice olarak; Hoca Nasreddin, şeyh veya bir şeyhin halifelliğini yapan bir mutasavvıf değilse de en azından bir müntesip olarak tasavvufi yönü bulunan bir şahsiyettir kanaatindeyiz. Fıkraları dikkatle incelendiğinde bu hususta ip uçları bulunacaktır. Dönemin önemli mutasavvıflarıyla kesin irtibatı ise ancak bulunabilecek yeni belgeler sayesinde kurulabilecektir.

Kaynaklar:

- AKÜN, Ö. Faruk: “Divan Edebiyatı” DİA. IX/389-427, İstanbul 1994
BANARLI, N. Sami: Resimli Türk Edebiyatı Tarihi I, İstanbul 1987
CENGİZ, H. Erdoğan: Divan Şiiri Antolojisi, İstanbul 1983
ÖNDER, Mehmet: Güldüren Gerçek, Akşehir 1964
ÖNDER, Mehmet: Nasreddin Hoca, İstanbul 1971
ÖZBEK, Abdullah: Bir Eğitimi Olarak Nasreddin Hoca, Konya 1990
ÖZKAN, İsa: Türkiye ve Türkmen Lehçesiyle Nasreddin Hoca Fıkraları, Ankara 1999
TECER, A. Kutsi: “Nasreddin Hoca”, İA. IX/103-109, Eskişehir 1997
TÜRKMEN, Fikret: Letâif-i Nasreddin Hoca (Burhaniye Tercümesi), Ankara 1989

Yalsuzuçanlar'dan Bir Sufi Romanı: Gezgin

Sadık Yalsuzuçanlar'ın Timaş Yayınları'na yayınlanan Gezgin adlı romanı, tehlikeli bir işe soyunmuş olmanın endişesinden uzak, adeta sehl-i mümteni ile koterilmiş izlenimi veriyor ilk bakışta. Hakiki biçimde aktarılması en güç bir konuyu, gerçek bir arifin yaşamını konu ediniyor fakat, bizi, sanki bugünde yaşayan bir derişin yaşamının gerçekliği içerisinde tutuyor. İbnü'l-Arabi, bundan yaklaşık sekiz yüz yıl önce yaşamış olmasına rağmen, Gezgin'de, dün de bugün de yarın da yaşamış ve yaşaması muhtemel bir hayata konu ediliyor. Yalsuzuçanlar, öykücü olmasına karşılık, Yakaza ve Gezgin'le romanda da örnekler vermış bir yazar.

Gezgin'in nasıl bir roman olduğu ayrı bir konu. Yazar, birkaç söyleşisinde 'menkıbe'den, 'mesel'den söz etti. Geleneksel bir anlatı kalıbını yeniden üretmeye çalıştığını belirtti. Gezgin'in kurgusu, gerek akılcı gerekse modern ve postmodern romanların yapısından hayli farklı. Merak öğeleri, dramatik düğümler, çatışma noktaları, katharsis vs yok Gezgin'de. Yer yer modern romanı hatırlatan kimi tasvirlerle rastlamak mümkün. Ama esas itibarıyla, bu hikaye, bir menkıbe havasında ve kurgusunda yazılmış. Bunda hemfikiriz. Gezgin'i zannediyorum farklı kılan nitelik, konu edindiği kişiliğin büyüklüğü ve olağanüstülüğü. Zaten vakıaları bunu gösteriyor. Yirmili yaşların başlarında seyr-i sülûkunu tamamlamış olan, yüzlerce esere imza atmış bulunan büyük bir ariften söz ediyoruz. Onun bu esrarlı ve bereketli hayatı, Gezgin gibi daha birçok romana konu edilebilir. Yalsuzuçanlar'ın öteden beri okuduğu ve öykülerinde, denemelerinde sık sık atıfta bulunduğu da malum. Özellikle "Sırlı Tuğlalar" adlı öykü kitabında Şeyh-i Ekber'in, harfler ilmine dair düşüncelerinden derin izler buluruz. Belli ki, Gezgin'e gelesiyeye epeyi bir dağar oluşmuş, bir hazırlık süreci yaşanmış. Roman, bu birikim üzerinde yükseliyor. Zaten sehl-i mümteniden söz etmemizi gerektiren husus da buradan geliyor. Bu denli çetrefil ve karmaşık bir külliyyattan, böylesine gizemli, olağanüstü bir yaşamdan, yalın ama bir o kadar da gizemli bir hikayenin çıkması bunun kanıtı olarak düşünülebilir.

Gezgin, İbn Rüşd'le, İbnü'l-Arabi'nin ünlü karşılaşmasıyla başlıyor. Şeyh-i Ekber'in talebesi Konevi'yle yaptığı bir söyleşiyel

bitiyor. İlk bölümde, iki önemli kişilik, iki önemli kelimeler ediyorlar: Evet ve hayır. Son bölümde ise, Konevi, Şeyh-i Ekber'e, bu bereketli ömrünüzde öğrendiklerinizi bana nasıl özetlersiniz, diye sorunca, yıllar öncesini hatırlatmış oluyor ve yine evet ve hayır'la bitiyor öykü. Yaşamla ölüm, ruhla beden, irfanla felsefe bu iki kelimenin arasına sıkışmıştır demek ki. Bu iki kelimeyle başlar boyunlarından uçuruluyor, ruhlar cesetlerinden çıkarılıyor. Varlık bu iki kelimenin arasındadır demek ki. Gezgin, işte bu temayı İbnü'l-Arabi'nin vakıalarından hareketle anlatmaya çalışıyor. İyi ki böyle yapıyor, zira bir umman olan bu arifin hayatının meyvelerini başka türlü anlatmak artık bir güçlüğü beraberinde getirebilir(di). Gezgin'in bir deneme olduğunu vurgulayan Yalsuzuçanlar'a katılıyorum.

Bu denemenin ne ölçüde başarılı olduğuna eleştirmenler ve okurlar karar verecektir. Bu romanın, edebiyatımıza bir katkı sağlayıp sağlamadığını ise, zaman tayin edecektir. Benim kanaatim, Gezgin'in, öykü ile roman arasında bir mesel dili ve kurgusuna sahip, sade bir metin olduğudur. Bu romaniyle Yalsuzuçanlar, öykü dilini açıklamış, kurgusunu ise, anlattığı temanın gerektirdiği biçimde, vizyonların imkanlarına bırakmıştır. Vizyon (vaka), zaten yeterince gerçeküstüdür. Gerçeküstü bir hakikat düzlemidir. Sorunun odağında da zannederim bu mesele yatmaktadır. Bu anlatı, hakiki bir zemine bizi çekiyor mu çekmiyor mu? Romanı okuduktan sonra ruhumuza bir şeyler katılmış oluyor mu olmuyor mu? Benim cevabım olumludur. Özellikle vakıaların sonunda, Şeyh-i Ekber'e açılan hakikatlere baktığımızda, Seleflerin iddia ettiğinin aksine, 'bilgi' bir hads ve keşif ortamı olduğu ortadadır. Gezgin'in sanırım önümüze getirdiği düşünce, burada yoğunlaşmaktadır. Hads bilgisi ve keşif bilgisi, okunarak, akılla edinilenden çok yüksek ve hakikidir. Zaten irfan denilen bilgi düzeyi, ancak İlahi ilhama hazır ve açık olanlara bağışlanan bir bilgi kategorisidir. Bu düzeye erişmek için ise, dinin batını yönüne fazla vurgu yapılması gerekmektedir. Nefsin tezkiyesi ve onunla mücadele edilmeksizin İlahi hakikatlerin sınırları kime açılabilir? Sadık Yalsuzuçanlar, bize, bu kaybettiğimiz hikmeti bu romaniyle bir kez daha hatırlatmaktadır.

Türk Tezhib Sanatı ve Süsleme

“Türk süsleme sanatının en eski örneklerini, Türklerin tarih sahnesine çıktıkları ilk devirlerden itibaren bu coğrafi konumlarda görmeye başlarız.”

Süsleme insanlık tarihinin herhangi bir noktasında ve kültür çevresinde görülebilmektedir. İlk çağlardan itibaren topluluklar halinde yaşayan insanların temel eğilimlerinden biri olan süsleme, mağara duvarlarında veya kayalar üzerinde görülmeye başlar. Çiziliş amaçları ne olursa olsun bu tutum insanların sosyal ihtiyaçlarından biri olarak görülmektedir. İnsan topluluklarının zaman içerisinde toplum, boy ve ulus olma sürecini yakalamaları, süslemeyi ülkelerin milli karakterlerini taşıyan, o ülke insanların kendine has zevk ve duygularının şekillenmesi olarak ortaya çıkarır.

Kültür ve sanat unsurları ile birbirlerine bağlanan ve şuuru varan fertlerin meydana getirdiği uluslar, Dünya üzerinde güçlü sanat eserleri ve kültürler oluştururlar. 2500 yıllık tarih devresinde Eski Dünya'nın her yerinde Türkler'in var olduğu görülür. Bu var olma yoğunluğu ve hızı eski devirlerin güç şartları içerisinde dikkat çekicidir. Altaylar'dan kalkıp diğer Türk Ülkelerinin yurt edinilmesi insanlığın tarihi maceralarından biridir. Orta Asya kaynağı yeni Türk ülkeleri için bitip tükenmez bir merkez olmuş ve bu merkez asırlarca kendini oradan beslemiştir. Türk süsleme sanatının en eski örneklerini, Türklerin tarih sahnesine çıktıkları ilk devirlerden itibaren bu coğrafi konumlarda görmeye başlarız. Büyük Selçuklu, Anadolu Selçuklu, Beylikler ve Fatih döneminin motifler ve renkler açısından olağan gelişmesinin yanısıra, Yavuz Sultan Selim (1512-1520) devri tezhib sanatında yenilik olarak,

İran Seferi sırasında İstanbul'a gelen sanatçıların, sanata yansıttıkları etkilerdir. Özellikle pars beneği (Çin temani, kaplan postu) kullanılmıştır.

Kanuni Sultan Süleyman Devri (1520-1566) tezhib sanatı açısından zirvede olan bir dönemdir. Zahriye, serlevha, sure başları ve hatime sahifelerinde zengin işçilik görülür, altın çok kullanılmış ve lacivert renk dönemin önemli rengi olmuştur.

Zahriye sahifelerinde formlar, altıgen, sekizgen, dörtgen şeklindedir. Desenlerin işçiliği artmış, bordürler çeşitlenmiş, tığlar en zengin örneklerini vermiştir. Stilizde motifler çok çeşitlenmiştir. Bu devrin önemli özelliğinden biri de saz yolu üslubunun görülmesi ve güzel örneklerini vermesidir. Saray nakışhanesinde doğulu sanatçıların etkileri saz yolu üslubunda olduğu gibi açıkça görülmektedir. Kanuni döneminde ekol yaratan ünlü nakkaşların başında Şah Kulu ve Kara Memi gelmektedir. 1520-1526 yılları arasında faaliyet gösteren Şah Kulu Osmanlı Sanatında kitab bezemesinden kumaşa, çiniden kuyumculuğa kadar yaygınlaşan özgün bir üslubun, saz üslubunun yaratıcısı olmuştur. Onun öğrencisi olan Kara Memi ise, Osmanlı süsleme sanatının gelmiş geçmiş en önemli sanatçılarından biri olarak dikkati çeker. Aslında müzehhib olan Kara Memi kitab sanatının klasik kuralların dışına çıkan, yeni motiflerle o güne değin görülmemiş bir üslubun yaratıcısı olmuştur. Kullanılan renkler ise altın ve lacivertin uyumu ile birlikte turuncu, yeşil, vişneçürüğü, pembe, sarı, eflatun, siyah ve bu renk-

lerin çeşitli tonlarıdır. Çiçeklerde hemen hemen bütün renkler kullanılmıştır. Tabiatın yetiştiği şekilde alınan, gül, nergis, lale, sümbül, süsen, haseki küpesi, zerrin ve bahar çiçekleri kullanılmıştır.

17. yy'da tezhib sanatında pek yenilik görülmez. 16. yy. sanatının devamı niteliğindedir, motif renk ve kompozisyonlarda bir değişiklik olmamakla birlikte altının kullanımı artmıştır. Osmanlı tezhib sanatı bu dönemden sonra Osmanlı kültür ve sanatında başlayan Batılılaşma akımları etkisinde, gerek renk, motif ve desen; gerekse kompozisyon düzeni açısından çok farklı özellikler göstermeye başlamıştır.

18. yy'da (III. Ahmed Devri) Batı sanatı etkisi daha bariz şekilde hissedilmeye başlanmıştır. Fransız Rokoko sanatı Miladi 1721'den sonra Osmanlı sanatlarını etkisi altına almıştır. Bu etki altında gerek tezhib sanatında gerekse Türk sanatının diğer dallarında bu tarz tasarımlarla eserler verilmiştir. Ve Avrupa baroğuna Türk zevki katıldığından dolayı buna, Türk Baroğu demek yanlış olmaz.² III. Ahmed döneminde başlayan deği-

şim yaygınlaşmış 19. yy'ın başlarına kadar devam etmiştir. Klasik form tamamen terk edilerek, iri çiçekler, buketler, vazolar, saksı veya sepet içinde buketler, kurdele ile bağlanmış çiçekler bolca kullanılmıştır. 19. yy. sonuna kadar aynı üslub devam etmiştir.

Türklerde yazı ve etrafında toplanan sanatları öğretmek üzere bir okul açılması fikri ne zaman doğmuştur? Bunu açıkça ifade etmek güçtür. Ancak örneğin Trablsurgarp'ta bu amaçla bir mektep ancak açıldığını biliyoruz. Ülkemizde ise bu amaçla bir mektep 1914'de "Medresetül Hattatin" adı ile açılmıştır. Mektebin yeri İran konsolosluğunun arkasındaki dar yokuşun başındaki Sübyan Mektebi binasıdır. İlk müdürü Hattat Arif Bey olup, mektebin amacı yazı, tezhib, halı, cilt, ebru ve ahar gibi eski sanatlarımızın devamını sağlamaktır. Mektep, Cumhuriyete hatta Harf İnkılabı'na kadar önce "medresetü'l hattatin" sonra "hattat mektebi" olduğu bilahire "Şark Tezyini Sanatlar Mektebi" adı altında faaliyetini sürdürmüş ve nihayet 1936'da "Güzel Sanatlar Akademisi"ne bağlan-

mıştır. Şark Tezyini Sanatlar Mektebi doğrudan doğruya Atatürk'ün direktifleriyle olmuştur. Şöyle ki: Şark Tezyini Sanatlar Mektebi Hocaları 1933'de Ankara'da bir sergi açarlar. Sümerbank Sanayi Dairesi başkanlarından olan Reşat Eğriboz'un teşvikiyle açılan bu sergiyi 2.11.1933 günü gezen Atatürk, orada iltifatlarla bulunduğu Türk sanatçılarına behemehal adam yetiştirmeleri talimatını verir, bugün "Geleneksel Sanatlar" olarak adlandırdığımız bu sanatların devamının sağlanmasını ister.

Bunun üzerine Milli Eğitim Bakanı Saffet Ankan'ın talimatı ile Akademi bünyesine alındığında kadrosunda bulunan öğretim elemanları şunlardır:

Yazı Hocası Kamil Akdik, (Reis-ül Hattatin),

Yazı Hocası İsmail Hakkı Altunbezer (Tuğrakes)

Hakkak İsmail Yümnü Sanver
Sedefkar Vasıf

Müzehhib Bahaeddin Tokatlıoğlu,
Mücellid Necmeddin Okyay,
Müzehhib Yusuf Çapanoğlu,
Mücellid Necmeddin Okyay,
Müzehhib Yusuf Çapanoğlu,

Bu kadroya Hattat Rakım Unan bilahire katılmıştır. Bu elemanlardan oluşan Bölüm Öğretmenler kurulu ilk toplantısını Akademi Müdürü Burhan Toprak'ın başkanlığında 20.7.1936 tarihinde yapmış ve 1936-1937 öğretim yılı başında öğretime başlamıştır.³ Günümüzde Mimar Sinan Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi, Erzurum Atatürk Üniversitesi, Geleneksel Türk El Sanatları Bölümlerinde eğitim devam etmektedir.

Dipnotlar:

- 1- Dr.Filiz Çağman:"Ehli Hiref",Türkiyemiz,S.54,s.11-17,1998.
- 2- Şule Aksoy. "Kitap Süslemelerinde Türk Barok Rokoko Üslubu". Kültür Bakanlığı Sanat Dergisi, Sayı: 6, Haziran 1977, s. 131.
- 3- Prof.Kerim Silivilli'den naklen.

Doç. Dr. Bayram Ali ÇETİNKAYA*

“Cehalet ve vahşet dönemlerinde, Roma İmparatorluğu’nun çöküşünden sonra, Hıristiyanlar, her şeyi, astronomi, kimya, tıp, matematik bilimleri ve diğerlerini Müslümanlardan öğrendiler. Hemen hicri ilk yüzyıllardan başlayarak çaresiz bir halde geçerli ve mütedavil bulunan ilimleri almak maksadı ile Müslümanların tarafına yüz çevirdiler.”

(Voltaire)¹

*Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
İslâm Felsefesi Öğretim Üyesi.

İslam Bilginlerinin Bilim Dünyasına Kazandırdıklarından Kesitler

Müslüman bilim adamlarına ve filozoflarına ilgi bizden ziyade Batılılar tarafından gösterilmektedir. Bir bilim adamı gözlemcinin ifadesiyle, Amerika’nın ve aynı zamanda dünyanın en önemli üniversitelerinden birisi olan Princeton Üniversitesi’nin kilisesini ziyaret edecek olursanız, pencerelerin birinde, elinde 20 ciltlik tıp eseri Kitâbu’l-Hâvî’siyle² Doğu’nun ve belki de bütün Ortaçağ’ın en büyük hekimi ve klinikçisi³ Ebu Bekr Zekeriya er-Râzî’yi (865-925) temsil eden resmi gördüğünüzde hayret içerisinde kalırsınız. Aynı şekilde, Paris Üniversitesi Tıp Fakültesi’ni ziyaret ederse- niz orada İbn Sînâ’nın (980-1037) bü- tününü görmemiz mümkündür.⁴

Bu noktada Müslüman bilim adamlarının bilim alanındaki özellikle de pozitif bilimlerdeki katkı ve icatlarından bir kaçından bahsetmemiz, değindiğimiz eleştirilere kendimiz de düşmememiz için bir gerekliliktir.

Peki, Müslümanlar matematik, astronomi, astroloji, tıp gibi pozitif bilimlere neden bu kadar ilgi göstermişlerdir? Bu hususu açabilmemiz için bu bilimlerden öncelikle matematikle başlamamız- da bir fayda söz konusu olacaktır.

Matematik

Müslümanların günlük ibadetlerinde

ve toplumsal ilişkilerinde matematik önemli bir yer tutmaktadır. Zira Kible’nin tayini, namaz vakitlerinin belirlenmesi, zekatın hesaplanması ve mirasın paylaşılması gibi konular sebebiyle İslâm bilginlerinin ilk ve en çok uğraştıkları bilim alanı matematik olmuştur.

İslâm dünyasında, 10.-11. yüzyıllarda, matematik ve tabiat bilimine ilgi zirveye ulaştı. Bunun sonucu olarak kozmolojik bilimler, İslâm tarihi boyunca tesirini fark ettirecek bir tarzda düzenlendi.⁵

Matematik sahasında bilim adamları yeni teoremler, hipotezler ve sistemler ortaya koymuş ve bunları geliştirerek bilim dünyasının hizmetine sunmuşlardır.⁶ Örneğin, sayılar teorisinde Sabit b. Kurra, bir başka sonsuz sayılar serisinin parçası olarak bir sayılar teorisi ortaya koydu. Ömer Hayyâm (1036-1130) ve Nasîrüddin Tûsî (1201-1274) büyüklüklerin sayılarla ifade edilebildikleri for- müller oluşturdular.⁷

Bir diğer matematikçimiz Harezmi de dokuz rakam ifade eden sembolleri tespit edip ve herhangi birinin yokluğu için de sıfırı keşfeden bilgin olmuştur.⁸ Yine matematikteki logaritma cetvelinin oluşturulması, Harezmi tarafından gerçekleştirildi. Batılılar, cetvele onun ismi-

Cacabey Medresesi (Kırşehir)

ne izafeten al-arithmi adını verdiler.⁹

Buna ek olarak ilk dönem Müslüman matematikçiler, Batı'daki matematiğin doğuşunu tetiklemişlerdir. Bugün bütün dünyada kullanılan cebir, trigonometri ve uzay geometrisi, Müslüman bilginlerin sayesinde oluşturulmuştur.¹⁰

Harezmi'nin (ö. 847) eserleri başta olmak üzere, Müslüman matematikçilerinin kaleme aldığı eserler, daha 9. yüzyıl sonralarında Latince'ye tercüme edilerek, baskılan yapılmış, bilim çevrelerinde okunmuş ve okutulmuştur.¹¹

Müslümanların ilgilendiği matematik, modern matematikteki "madde" dünyasıyla sınırlı değildir. Vahdet'ten kesrete ulaşma, uyum ve dengeyi kavrama hususlarında zenginlikler üretmiştir. Gerçeklikler İslâm maneviyatını karakterize ederek İslâm sanat ve mimarisine renk getirmiştir. Geometri ve Aritmetikle sanat ulm'leşmiş Bir'in Çok'ta hâzır ve nâzır oluşunu yansıtan bir kutsallık ortaya çıkmıştır.¹² İslâm bilginleri sadece yeryüzünü gözlememişler, bunun yanı sıra gök cisimlerinin ve uzayın gizemi üzerinde araştırmalar yapmışlar ve bilimsel mekanlar inşa etmişlerdir.

Astronomi

Müslümanlar, gerek tercüme faaliyetlerinde gerekse bir bilim olarak astronomiyle öncelikli olarak ve kendilerinden beklenenden daha fazla ilgi duy-

muşlardır. Bunun çeşitli sebepleri vardır: Hilali gözlemek, namazın başlangıcını ve sonunu tespit, hac zamanını belirlemek, namaz vakitlerini tayin etmek gibi.

İslâm astronomları, gökyüzünü, ayı, güneşi, yıldızları gözlemek amacıyla rasathaneler kurmuşlardır. Bilim çevreleri, bu rasathanelerin benzerlerini, Batı'da görmek için 16. yüzyılın sonlarını beklemek zorunda kalmışlardır.¹³

Gökteki konumları ölçmede yükseklik ve azimutu kullanan yöntem, ilk defa Müslüman astronomlarca kullanılmıştır.¹⁴

Dokuzuncu yüzyılda "yıldızların etkisi konusunda İslâm dünyasındaki en bilge kişi" olarak tanınan Ebû Maşer'in, (ö.885) "Tanrı'dan gelen ilham" varsayımı çerçevesinde yıldızların etki ettiği iddiası abartı değildi. Esas dikkat çekici olan, göklerle ilgilenen Müslümanlar içerisinde çok az kişinin astrolojiye zaman ayırmasıydı. Görünen odur ki, Müslümanlar, Yunanlılardan aldıkları bilgiyi falcılığa uygulamaktan uzak durarak, Yunanlıların başlattığı şeyleri mükemmelleştirmeye çalışmışlardır. Onların becerileri, kehanetten çok, bilimsel gerçeklere yönelik olmuştur.¹⁵

Müslüman bilim adamları tasarlayıp geliştirdikleri rasat araçları/aletleri ve teknikleri ile gözlemlerinde sıhhatli ve doğru sonuçlar almayı başarmışlardır.

Diğer taraftan inananlar için ibadet vakitleri ne kadar önemliyse, ibadetlerini yerine getirebilecekleri bedenlerinin sıhhati de bir o kadar önemli olmuştur. Bunun için bilginlerimizin tıp ve tababetle alakalarının hızı hiç kesilmemiştir.

Dipnotlar:

- 1- M. Rıza Hakîmi, İslâm Bilim Tarihi, çev: Hüseyin Arslan, İstanbul 1999, 111 (Naklen: Cevâd Hadîdî, İslâm ez Nazar-i Voltaire (Voltaire'e Göre İslâm), III. baskı, Tus Yay., Tahran trz, 87, 193, 244-245).
- 2- Blz. Seyyid Hüseyin Nasr, İslâm ve İlim, çev: İlhan Kutluer, İstanbul 1989, 176-177.
- 3- A. Adnan Adıvar, Tarih Boyunca İlim ve Din (Bilim ve Din), V. baskı, İstanbul 1994, 79, 97; ayrıca bkz. Colin A. Ronan, Bilim Tarihi, çev: E. İhsanoğlu, F. Günergun, II. baskı, Ankara 2003, 262.
- 4- Mehmet Bayraktar, İslâm'da Bilim ve Teknoloji Tarihi, II. baskı, Ankara 1992, 6.
- 5- İ.R. Fârûkî-L.L. Fârûkî, İslâm Kültür Atlası, çev: M. Kibaroğlu, Z. Kibaroğlu, III. baskı, İstanbul 1999, 303; ayrıca bkz. Hakîmi, İslâm Bilim Tarihi, 151.
- 6- Nasr, İslâm ve İlim, 75-77; Bayraktar, İslâm'da Bilim ve Teknoloji Tarihi, 6.
- 7- Fârûkî-Fârûkî, İslâm Kültür Atlası, 361.
- 8- Fârûkî-Fârûkî, age, 361.
- 9- Hilmi Ziya Ülken, Uyanış Devrinde Tercümenin Rolü, III. baskı, İstanbul 1997, 171; Hakîmi, İslâm Bilim Tarihi, 121.
- 10- Ronan, Bilim Tarihi, 248-252.
- 11- Nasr, İslâm ve İlim, 78-86; Bayraktar, İslâm'da Bilim ve Teknoloji Tarihi, 33.
- 12- Nasr, İslâm ve İlim, 88.
- 13- İsmail Yakıt-Nejdet Durak, İslâm'da Bilim Tarihi, Isparta 2002, 78; Nasr, İslâm ve İlim, 112-116; Fârûkî-Fârûkî, İslâm Kültür Atlası, 362; M.G. S. Hodgson, İslâm'ın Serüveni, çev: Komisyon, İstanbul 1993, I, 383.
- 14- Ronan, Bilim Tarihi, 230.
- 15- Ronan, age, 236.

Tarih

Resul KESENCELİ

I. Murat'ın Şehadeti ve I. Kosova Savaşı

“Ya Rabbi! Din düşmanları Müslümanlar üzerine bir bela gibi çöktü. Bunda benim bir suçum var ise beni affet senin şanına layık olanı yap. Bu belayı kaldırmak için canım feda olsun. Yeter ki İslam ordusu zafer kazanarak bayram etsin.”

Sultan I. Murat H. 791 / M. 1389 yılında son seferini Balkanlar üzerine yaptı. O kış Filipe'de kışladı. Durumu öğrenen Sırp hükümdarı civar yerlere elçiler göndererek yardım istedi. Bunun üzerine büyük bir Haçlı Ordusu oluşturuldu. Bu ordu Sırp, Eflak Boğdan, Macar Arnavut, Frenk, Çek, Leh, Bosna Hersek kuvvetlerinden oluşmakta idi. Bu duruma mağrurlanan Sırp hükümdarı I. Murat'a elçiler göndererek zafer kazanacağını dile getiriyordu. Osmanlı Padişahı ise şu cevabı verdi; "İnşallah baharın başında niyetimiz kendisi üzerinedir. Bu diyarları din düşmanlarının elinden ateş saçan kılıç ile kurtararak Hazreti Peygamberimizin temiz şeriatını icra etmemiz kararlaştırılmıştır. Eğer mert ise dursun cenk ve kavga nice olduğunu görsün"

Osmanlı ordusu savaş meydanında daha iyi bir yer tutmak için harekete geçti. Üsküp ile Piriştine arasındaki Kosova Ovasına geldiğinde burada kalmı, meşveret meclisi harp nizamını kurdu. Savaşta I. Murat'ın oğulları Yıldırım Bayezit ve Yakup Çelebi de görev aldılar. Fakat I. Murat biraz tedirgindi. Çünkü düşman kuvvetlerinin sayısı çok fazlaydı. Bir tepe üzerine çıkan I. Murat

ve devlet erkânı düşmanın dağ ve tepeleri kaplayan askerini görmüş bu kadar büyük bir kalabalıkla henüz hiç savaşmamışlardı. Bu endişeyi gidermek için Sadrazam Ali Paşa Enfâl Suresinden şu ayet-i kerimeyi okudu: "Allah'ın izni oldukça azın çoğa galip geldiği görülmüştür. Allah sabredenlere yardımını gönderir. Ey Peygamber kâfir ve münafıklarla savaş." Böylece rahatlayan devlet erkânı savaş hazırlıklarına başlamıştı. Murat Hüdavendigâr askere şöyle bir konuşma yaptı. "Bugün gayret ve hamiyet günüdür. Erlik ve mertlik günüdür. Bunca zamandan beri Osmanoğulları sizinle övünüyor. Bugün de sizden eski şöhretinizi artıracak fedakârlıklar bekliyor." demiştir. Artık her iki tarafta savaşa hazırdır. Bu sırada şehzade Yıldırım da tüm devlet erkânı ve askere maneviyatını yükseltecek şu konuşmayı yapmıştır: "Cenab-ı Allah'a tevekkül ve enbiyanın sultanı olan Hazreti Muhammed'in ruhaniyetine tevessül edip savaşmamız gerekir."

Tüm hazırlıklar tamamlanmış endişeler ortadan kalkmış, bu sırada düşman tarafından şiddetli bir rüzgâr esmeye başlamıştır. Bu rüzgâr Kosova Ovasının tüm toz ve toprağını İslam Askerinin üzerine yağdırmıştır. Osmanlı

Ordusuna asla göz açtırmamış herkesin içini bir korku sarmaya başlamıştır. Asker çok endişelenmiş, panik ortamı oluşmuştur. Her taraf karanlık bulutlar arasında kalmış, göz gözü görmez bir hâl almıştır. Murat Hüdavendigâr ise gece yarısından sonra secdeye kapanıp gözyaşları içerisinde ellerini açıp şu duayı yapmıştır: "İlahi sen padişahlar padişahsın ki âlem ehline penahsın, bütün ibadet eden kullanının ümitgâhsın. Livay-ı İslam'ı düşman elinden lâm etme ve zayıf kulu-nun cihan içinde adını kötü eyleme.

Ya ilahi:
Ab-ı ruy-ı Habib-i Ekrem için
Kerbela'da revan olan dem için

Ehli İslam'a ol muinu zahir
Dest-i a'dayı bizden eyle kâsir

Bakma ya Rab bizim günahımıza
Nazar et, can u dilden âhımıza

Mülki İslam'a payimal etme
Menzil-i firka-i delâl etme

Din yoluna beni şehit eyle
Ahirette beni said eyle

Keremin çoktur ehl-i İslam'a
Dilerim kim erişe itmama

Ya Rabbi din düşmanları Müslümanlar üzerine bir bela gibi çöktü. Bunda benim bir suçum var ise beni affet senin şanına layık olanı yap bu belayı kaldırmak için canım feda olsun. Yeter ki İslam ordusu zafer kazanarak bayram etsin. O bayram günü beni de senin için kurban et. Beni de sana kurban olarak al. Sana kurban olmamı nasip eyle" diyerek dualarda bulunmuştur. Sabaha karşı rüzgâr kesildi, gökyüzü sakinleşti, bir parça da yağmur yağdı. Toz ortadan kalktı ve hava açıldı. Sanki İslam askeri üzerine rahmet saçıldı. Tüm ordu ve devlet erkânı eski huzurunu yakaladı. Ordu canlandı ve maneviyatı yükseldi. Bu durumu gören I. Murat Cenab-ı Allah'a sonsuz şükürlerde bulundu.

I. Kosova Savaşı sekiz saat sürdü. Osmanlı asker ve komutanlarının kahramanca savaşması sonrası zafer kazanıldı. Mağrur olan ve sayılarına güvenen düşman askeri Allah'ın izniyle Osmanlı kuvvetlerine teslim oldular. Fakat Murat Hüdaverdigâr o gece Cenab-ı

Allah'tan şahadet dilemişlerdir. Savaş kazanılmasına rağmen bu arzuları yerine gelmediği, kurban olarak alınmadığı için hatırları yaralanmış ve manevi halleri buruk bir hâl almıştı bu düşünceyle savaş meydanını gezmeye çıktı. Savaş meydanını gezerken fani olan dünyanın ne kadar çabuk değiştiğini düşündü. Bir çok Müslüman gencin yerlere serilip yattıklarına üzülmekte iken ansızın ölümler arasından çıkan yaralı bir Sırp askeri Padişaha hançerle vurdu ve yere düşürdü. Bu kişi Miloş Nikola adlı bir fedaidir. Hemen Osmanlı Askeri tarafından öldürülmüştür. Fakat yere düşen I. Murat burada ruhunu teslim etmiştir. I. Murat'ın şehit edilmesiyle ilgili kaynaklardaki ikinci rivayet ise şu şekildedir: Miloş Nikola (Obiliç) adlı bir Sırp askeri, ben Müslüman oldum padişahınızla görüşmek istiyorum, demek suretiyle hükümdarın huzuruna girmeyi başarmıştır. Huzurunda iken yenido gizlediği zehirli bir hançerle Murat Hüdaverdigâr'a saldırmış yüce padişahı yaralamak suretiyle şehit etmiştir.

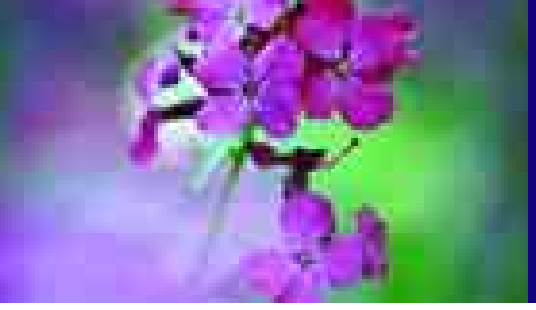
I. Murat Hüdaverdigâr'ın şahadeti ise kendisinin Allah'a karşı yapmış olduğu duanın da Cenab-ı Allah tarafından kabul edildiğini ispatlamaktadır. Tarihi bir gerçektir ki İslam ordusu zafer kazanmış kendisi de Cenab-ı Allah'a kurban olmuştur. Bu makama ermesi ise Osmanlı Padişahlarının manevi büyüklüğünü ispatlamaya kâfidir

Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Hazretleri de bir ilahisinde söylediği gibi: Hulûsî ne devletdir bin lutf u inâyetdir Olmak ne saâdetdir kurbân-ı Resûlullâh

Dipnotlar:

- 1- Ahmet Cevdet, Kıyas-ı Enbiya, c. VI, (Haz: Mahir İz), s. 285,292, Ankara 1985.
- 2- Mehmet Hemdemi, Solakzade Tarihi, c. I, (Haz: Vahid Çabuk) s. 58-68, Ankara 1989.
- 3- İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, c. I, s. 252-257, Ankara 1972.
- 4- Joseph Von Hammer, Osmanlı Tarihi, c. I (Çeviren: Mehmet Ata), s. 42-45, İstanbul 1991.
- 5- İsmet Miroğlu, Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi, "Fetret Devrinden II. Bayezid'e kadar Osmanlı Siyasî Tarihi", s. 133-156, İstanbul 1990.

Necmettin SARIOĞLU

Sivaslı Mustafa Tâki Efendi (k.s)

“Gerçekten ilimle dopdolu bir insan olan Mustafa Tâki Efendi'nin en meşhur eseri; "Tarihi Nur-u Muhammedi"dir. Mensur bir "Mevlid-i Şerif" kaleme almıştır. Ayrıca "İlmihal-i Siyasî ve İctimaî" isimli Kırk Hadis Kitabı, r. 1327-m. 1922 tarihinde Mithat Paşa Sanayi Mektebi Matbaasında basılmış, yayınlanmıştır.”

1873 yılında Sivas'ta Oğlançavuş mahallesinde doğdu. İlme çocuk yaşlarında başlamış; Arapça, Farsça gibi lisansları mükemmel biçimde öğrenmiş, Sultani Müderrisliği (Yani Lise öğretmenliği)ne kadar çıkmıştır. Esas ihtisası kelâm ilmidir. İlk resmi görevi, Sivas Bidayet Mahkemesinde zabıt kâtipliğidir. Daha sonraları sırayla; müstantik meclisi umumi azalığı ve sonra da ilk mecliste, milletvekili olarak görev yapmıştır. Manevi intisabı Tokatlı Mustaka Hâki (k.s.) Efendi'yledir. Babasının adı Selim Efendidir. Bu yüzden Selimzâde ünvanıyla da bilinirler. Annesi Saniye Hanımdır. Zahirî ilmi çok yüksek olduğundan, Sultanî Mektebinde Arapça ve Farsça öğretmenliğinde bulunmuş, ilaveten Darülhilafe'de Türkçe ve Fıkıh muallimliği yapmışlardır. Milletvekillik döneminden sonra tekrar ilim yuvalarına dönmüş okullarda; tefsir, hadis ve din dersleri vermiştir.

Kendileri aynı zamanda şair, edîb

ve mütefekkindi. Zamanının yayın organlarından olan; Sırat-ı Müstekîm ve Sebîlûr Reşat ve Beyanul Hak mecmualarında makaleler yazarak dikkatleri üzerinde toplamıştır. Ancak biz onun mümkün olduğu kadar, manevî yönünü anlatmaya çalışacağız. Bu sahada kendilerini kemalin zirvesine çıkaran; mürşidi Mustafa Haki Efendi (k.s.)'dir. Mustafa Tâki (k.s.) Efendi Tokat'a gidip, Haki Efendi'den ders aldıktan üç gün sonra fenâ makamına çıkmışlardır. O'nun bu kabiliyetine hayran kalan Hâki Efendi mürakebe-i ahadiyet derslerini talim ettirerek sülûkunu kısa zamanda ikmal etmiştir. Bu halden sonra Sivas'a dönmeye ve orada hatm-i havace okutup, ders tarif etmeye memur kılınmışlardır. Arkadaşlarından bazıları; acaba bu kadar kısa zamanda sülûkunu tamam edebildi mi gibi düşüncelerine karşılık, Mustafa Haki Efendi şöyle cevap vermiştir:

- "Sizler daha yarı yoldayken Mus-

tafa Taki Efendi sülûkunu ikmal etmişti."

Bir hac seferinde Tokatlı Pirimize hizmet etmiş ve onun sayısız teveccüh ve iltifatlarına mazhar olmuştur. Kendileri bu yolculukta geçen bir olayı şöyle anlatırlar: Pir Efendimizle Mekke-i Mükerrreme'de hac farızasını tamamladıktan sonra Medine-i Münevvere'ye döndük. Ziyareti Nebevi'de fikrime geldi ki; doğrudan doğruya Peygamber Efendimiz(s.a.v.)'i rabıtaya alırsanız feyz ve bereketinden azami derecede nasiplenirim. Ancak şebek-i şerifin önünde ne kadar rabta ve huzur aldysam da tutturamadım. Bomboş kalmıştım. Anladım ve hemen Hâki Efendi'yi vasıta ettim. Sel gibi fûyuzat akmaya başladı. Dışarı çıktığımızda buyurdu ki:

- Burada da beraber olsak daha iyi olmaz mı? Hemen eline kapandım ve O'ndan af diledim.

Mustafa Tâki (k.s.) Hazretleri, Şeyhi Hâki Efendi'ye muhabbet ve içtenlikle teslim olmuştur. Sivas'ta bir ihvan meclisinde Tâki Efendi müşşidinin kendilerini irşada memur kıldığına işaretini de şu cümlelerle açıkladığını beyan etmiştir:

- Mustafa senin elin bizim elimizdir.

İşte Tokatlı Pîrin irtihalinden sonra bu sözün sırrı zuhur etmiş ve ihvanlar büyük bir çoğunlukla, Tâki Efendi'ye biat etmişlerdir. Bu hususu Sivas'taki halifelerinden; İsmail Hakkı Toprak (k.s.) Hazretleri anlatmış olduğu şu olayla doğrulamışlardır:

- Henüz Tokatlı Pîr Efendimizin vefatı Sivas'ta duyulmamıştı. Bende bir kararsızlık hali zuhur etti. Bir gün derdimle meşgulken gördüm ki; Tokatlı Pîr Efendimiz bir tarafta, Sivaslı Şeyh Efendimiz de bir tarafta oturuyorlardı. Pîr Efendimiz yerinden kalkarak, Mustafa Tâki Efendi'nin yanına geldi, bir süre sonra da kayboldu. Gördüm ki Tâki Efendi'nin siması, Pîrimizin mübarek simalarına dönmüş. Bizim bu gördüğümüz işaret, Tâki Efendi'nin zuhuratına muvafık olunca hiç şüphe etmeden biat ettik ve derimizi tazeledik. Aynı sene sülûkun emrolunmasıyla biz de ihvanı kiramla sülûkumuzu ikmal ettik.

Yine Tokatlı Hâki Efendi'nin oğlu Bahaeddin Efendi'den nakildir ki:

- Muhterem pederimizin irtihalinden sonra onu sık sık rüyada görürdüm. Eğer görmezsem çok perişan olurum. Bir seferinde kendilerine sordum ki:

- Efendim bazı ihvanlarınız ölene kadar ruhaniyyetinize rabıtaya devam edeceklerini söylüyorlar Bu faydeli midir? Buyurdu ki :

- İstifade olur amma, terakki edemezler. Sağlığında da yaşayan bir müşşide bağlanmanın lüzumunu ve yararını defalarca izah etmişlerdi.

M. Tâki Efendi'nin Kabri

Bir gün Efendi babam şöyle buyurdu:

- Vazifemiz hitamina erişti!

Onun bu beyaniyla vefatının yakın olduğunu hissederek, kendilerine ihvanlarının ulularını methetmeye başladım. Kimi söyledimse bir eksik buldular, ancak Mustafa Tâki Efendi'ye gelince;

- Bizim yükümüzün ehli odur! buyurdular. Bu konuşmadan sonra Tâki Efendi'yi rüyamda yüksekçe bir yerde Evrad-ı Behaiyye okurken gördüm. O tepeden çok nurlu bir yol göründü. Yakınimden bir ses işittim ki:

- İşte müşşid-i kâmillerin yolu bu yoldur. Bunun üzerine ben de gidip biat ettim...

O'nun öyle bir tasarrufu ve himmeti vardı ki herkes hayrete düşerdi. Sohbetleri sükût üzere kaim ve güzel hâl üzere idi. Konuştuğu zaman az ve öz konuşur, çok manalar ifade ederdi. Maddi ve manevi sofraları açık, sünnete bağlı ve bid'atları men ederdi.

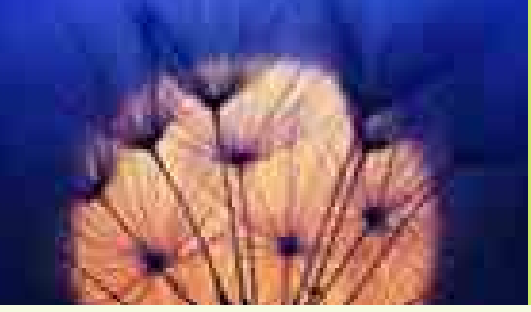
Mustafa Tâki Efendi bir sohbetlerinde şöyle buyururlar;

- Kardeşim! Biz Allah (c.c.)'a, Peygamber (s.a.v.)'e ve Kur'an'a uymayan hiç bir sözü konuşmayız.

Yine Bahaeddin Efendi hatıralarına şöyle devam eder:

- Mustafa Tâki Efendi'yi yaz günlerinde Tokat'a davet ederdim. Lütfeder teşrif buyururlardı. Kendilerini gören Tokat ihvanı onun aynen Mustafa Hâki Hazretlerine benzediğini söylerler ve sohbetlerinde sayısız nasib-i maneviyeye ererler idi. Ertesi yılın sonbaharında rahatsızlanmışlar ve beni emretmişler idi. Derhal Tokattan ayrılarak Sivas'a gittim ve orada hizmetleriyle bizzat meşgul olmak şerefine eriştim. Bir miraç gecesi miraciye okuyarak sohbet buyurdular. O yılın yaz aylarında yine ziyaretlerine gittim, bana Şam'a hicret etmem için emir buyurdular. Son görüşmemizdi. Kendileri ihvanların daveti üzerine Gürün'e gideceklerini söylemişlerdi."

Nihayet 1925 senesinde ihvanlarından birisi olan Yoncalıklı Mehmet Beyin hanesinde irtihal-i dar-i beka buyururlar. Cenazesini yaylı at arabasıyla Sivas'a getirilir. Bu nakil esnasında mübarek naşından bir güzel koku yayılır. Vefat haberi âlem-i İslâm'ı kedere boğmuştur. Kabri, Sivas'ta Abdülvehab Gazi kabristanındadır.

Mustafa AKYOL

Kendine Güven ve Kendine Saygı

Kendinize güvenin! Sahip olduğunuz yeteneklere inanın!
Kendi gúcünüzü inanmadıkça başarılı ve mutlu olamazsınız.

Kendinize olan güven duygusu kaybolunca bunu tekrar kazanmanın en kısa yolu Allah'ın sizinle olduğunu yüce yaratıcının size yardım edeceğini bilmek ve halis düşüncelerle doğru yoldan sapmamak olduğunu bilmektir

Hemen herkes zaman zaman kendisinden şüpheye düşme şeklinde duyguları tecrübe eder. Çoğumuz olumlu yanlarımızdan çok olumsuz yanlarımız üzerinde durarak kendimizi eleştirme yoluna gideriz. Eğer kendi yetenekleriniz üzerinde düşüncelerinizin olumsuz olmasına izin verirsiniz, bu sizin kendiniz hakkında olumsuz duygular, tutumlar ve inançlara sahip olmanıza sebep olacaktır.

O halde kendimize ait olan yetenekleri kendi değerimizi artı ve eksi yanlarımızı tespit ederek kendimizle ilgili mümkün olduğunca olumlu duygu ve düşünceler besleyerek kendimizi desteklemeli, özgüven artıncı tutum ve davranışlar sergilemeliyiz. Eğer bunlar yapılmazsa insan kendine olan güveni kaybeder, kendine saygısı kalmaz, değerersizlik duygusuna kapılarak kendisini yalnız hisseder ve kendisini toplumdan soyutlama yoluna gider.

Bu yüzden de kendinizi düşünce- lerinizde olumlu bir şekilde destekle-

menin faydası vardır. Kendinizin en iyi arkadaşı olun. Tıpkı başkalarıyla konuştuğunuz gibi kendinizle de saygılı bir şekilde, kendinize yardımcı olacak şekilde konuşmaya karar verin.

Kendinize güvenin! Sahip olduğunuz yeteneklere inanın! Kendi gúcünüze inanmadıkça başarılı ve mutlu olamazsınız. Gúcünüze inanır ve kendinize güvenirsiniz daima başarılı olursunuz. Oysa aşağlık ve yetersizlik duygusu ümitlerinizin kırılmasına yol açar, fakat kendinize güvenirsiniz başarıya ulaşırsınız.

Günümüzde kendini gerçekleştirmeyen insanların temel sorunlarından bir tanesi aşağlık duygusudur. Oysa ki Allah'a olan inanç, insanlardaki aşağlık duygusunun ortadan kalkmasını sağlar. Allah'a olan inancımızı artırır- sak, bunun kendimize olan güveni ve saygıyı artırdığını görürüz. Allah'a olan inancın en kolay yolu dua etmektir. Dualarınızı gerçekten içinizdeki şüphe- leri, korkuları ve aşağlık duygusunu

kaldırma amacıyla yapın. O zaman göreceksiniz ki, içinizdeki olumsuz duygular bu dualar tarafından emilip yok edilecektir. Onun için bu duaları edinince kendinizi daha zinde ve rahatlamış hissedeceksiniz.

Kendinize olan güven duygusu kaybolunca bunu tekrar kazanmanın en kısa yolu Allah'ın sizinle olduğunu yüce yaratıcının size yardım edeceğini bilmek ve halis düşüncelerle doğru yoldan sapmamak olduğunu bilmektir.

Kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim'de Allah'ın bizimle olduğu, sürekli bizi gördüğü, bize şah damarımızdan daha yakın olduğu belirtilmektedir. Bu yüzden başka hiçbir söz kendinize güven duygusu kazanmanızda, kendinize

saygı duymanızda, yaşama ve sevdiklerinize sınıksız bağlanmanızda, yaşadığınız anın değerini bilmenizde, yaşamının, dünyanın ahiretin değerini öğrenmenizde bu söz kadar etkili olmayacaktır.

Hayatta başarılı olmak, mutlu ve üretken olmak için zaman zaman şu sözleri kendi kedinize söyleyin "Allah benimle beraber. Bana yardım ediyor. Bana yol gösteriyor" Bu sözleri gün içerisinde en az üç defada sesli olarak söyleyin ve kendi sesinizi kendiniz duyun bu sesin verdiği güveni, huzuru, mutluluğu yaşamaya çalışın.

Kendine güven duygusunun kafanızdaki düşüncelerle çok yakından ilişkisi vardır. Çünkü insan davranışlarına

yön veren tek bir değer vardır oda insanın kendi düşünceleridir.

Yenilmeyi düşünürseniz gerçekten yenilirsiniz. Fakat sürekli olumlu şeyler düşünmek kendinize olan güven duygusunu geliştirir ve ne kadar zor olursa olsun bütün güçlükleri yenmenizi, onları aşmanızı başarılı ve mutlu insanlar olmanızı sağlar. Basil Kralı der ki: "Cesur ol, bil ki büyük kuvvetler yardımına yetişecektir." demiştir. Tarihte yaşanan birçok sosyal olay bu sözün gerçekliğini ispat eder. İnsanlar inançlarını kuvvetlendirirse büyük güçlerin kendilerinin yardımına geldiğini görmeleri de söz konusu olacaktır.

İnsanlar günün belirli zamanlarında, sabah, öğle, akşam gibi kendi kendisini yaptıklarını, yapması gerekenleri gözden geçirerek, bu zaman dilimlerinde kendi kendisine olumlu telkinler vererek, kendi duygu ve düşüncelerine saygı duyarak başkalarının düşüncelerinin de saygı duyulması gereken düşünceler olduğunu kabul ederek, şüpheli düşüncelerden ve davranışlardan kendisini uzak tutarak özgüvenini geliştirir ve kendini gerçekleştirir. Bu da insanın kendisine olan saygısını haliyle başkalarına olan saygısını artırır.

Bir insanın kendisine güvenebilmesi için fizyolojik ihtiyaçlarının, kendine saygı için de güvenlik ihtiyaçlarının karşılanması gerekir. Ama şu durum da öncelikli olarak göz önünde bulundurulmalıdır. İnsanları tahlil ettiğimizde Allah, Peygamber, Kitap inancı kuvvetli olan insanların kendine güvenen, saygı duyan ve duyulan insanlar olduğunu hepimiz gözlemişdir.

"Güven duygusu insanın kalbinin doluluk oranıyla doğru orantılı, boş olmasıyla ters orantılıdır."

Fotoğraf: Aslan Tektaş

Doç. Dr. Sefa SAYGILI

Atari ve Bilgisayar Oyunları

Son zamanlarda internet salonları hızla her tarafta açılıyor. 18 yaşından küçük öğrencilerle dolup taşan bu sağlıklı, tehlikeli iç karartıcı mekânlar, anne-babaların büyük dertlerinden biri haline geldi.

Çocukları ne cezbediyor?

Gerçekten internet salonları oldukça yaygınlaştı. Muayenehanemin olduğu Fatih Akdeniz Caddesinde suları 4'e çıktı. Sabahları önlerenden geçerken okul kıyafetli çocukların -herhalde okuldan kaçmışlardır- içlerini doldurduğunu müşahade ediyorum. Sigara dumanı ve pis havadan görme fonksiyonu zorlanmış halde, üstelik de atari aletlerinde sıra var.

Acaba onları internet salonlarına dolduran sebep nedir? Herhalde heyecan vermesi ve çocuklarda yarış ve başarıya zevkini tattırması bu faktörlerin başında geliyor. Ayrıca Büyükşehirlerde, kutu gibi daracık mekânlarda büyüyen çocuklar için parkların ve oyun sahalarının yetersiz oluşu, hatta hiç olmayışı da bir başka sebep.

Oyunların çocuk üzerine tesiri

Çocuğun zihni kapasitesi devamlı gelişme halindedir. İşte bu devirde öğrenmeye, kültüre, araştırmaya ağırlık veren çocuk bu gelişimini en uygun şekilde sağlar. Ama çocuk bunu bırakır, internet salonlarında vaktini öldürürse ilerlemesi sekteye uğrar.

Yine çocuk bu devrede gerçekle hayali ayırmayı öğrenir. Atariye düşkünlik gösteren çocuk hissi tepkilerden uzaklaşır, hayalciliğe kayar. Ger-

çeklerden kopar, hadiseleri değerlendirme yeteneğini kaybeder. Sanki hayal dünyasında geziniyordur. Beyni atarideki oyunlara şartlanır. Oynamadığı zaman bile kafası bunlarla meşguldür. Olayları bu açıdan görür. Bu çocuklardan bazılarının otomatik hareketler-özellikle saldırganlık şeklinde yaptıkları görülür.

Yine devamlı atari ve bilgisayar oyunlarıyla uğraşan çocuklarda epilepsi (sara) ve göz bozukluklarının ortaya çıkması sıkça rastlanan bir durumdur. Yani oyunla, öğrenme ile geçirilecek vakit kaybedilmiş olur. Kişiliklerinin uygun şekilde geliştirebilmeleri için oyuna ve arkadaşlığa yani insan ilişkilerine ihtiyaçları vardır.

Oyun salonlarının pis havası

Elbette oyun salonlarının pis havası, aynı bir mahzurdur. Çocukların hassas olan akciğer ve solunum sistemlerinin fazlasıyla etkilendiği bir gerçektir. Tabii, işin vahameti bundan ibaret değil.

Sigara ve kumara, hatta alkol ve uyuşturucuya bir geçiş oluşturma ihtimali yüksektir. Nitekim oralara gelenler arasında küçük yaşta olmalarına rağmen sigara kullananlar var. Birbirlerinden etkilenmemeleri mümkün değil. Zaten bu yerlerin hep pis ve iç karartıcı köşelerde açıldıkları dikkatimi çekmiştir. Yani bu yerlerde çocuklar kötü arkadaşlar da edinmektedirler.

Oyunla kaybedilenler

Çocukların bir kısmı sadece atari oynamak için okuldan kaçarken; derslerini yapmamakta, geri kalmaktalar.

Bu da okul başarısızlıklarına yol açmaktadır. Öğrenme ve eğitimden geri kalınmakta, okuma alışkanlığı kazanılmamaktadır.

Aileler çocuklarına para yetiştirememekte, anneleri ile para kavgalarına başlamaktadırlar. İşin hazin yönü ailelerin komplekse ve ezikliğe kapılmaları yanı sıra bazı çocukların çalma ve hırsızlığa itilmesidir. "Ne yoldan para bulursak bulsak da hiçbir şey düşünmeden atariye koşsak" şeklinde davranmaktadırlar.

Atariye dalıp yeme içmeyi ihmal eden veya besin değeri düşük yiyeceklerle abur cubur midelerini dolduran çocuklarda beslenme dengesizlikleri de gelişecektir. Önemli olan bir husus da arkadaşlarıyla ilgiyi kesip zamanlarını bu cansız ve soğuk aletle başa geçirmeleri olsa gerek.

Ne yapılabilir?

Bu konuda belediyelere düşen görev; bu salonları denetlemeleri ve 18 yaşından küçüklerin girmelerini önlemeleridir. Ayrıca atari salonu için kolayca ruhsat vermemeleri gerekir.

Veliler ise çocuklarına sahip çıkmalı, okula devamlarını takip etmeli ve atariye alışkanlık kazanmalarına mani olmalıdırlar.

Bunun için ise en başta çocukları ile yakından meşgul olmaları, onlara güzel hasletler vermeye çalışmaları ve sıcak, sevecen bir aile ortamı oluşturmaları gereklidir.

Amellerin En Makbulü: Allah İçin Sevmek

Sevginin ulaşamayacağı gönül, çözemeyeceği problem, varamayacağı yücelik yoktur. Sevgi insan hayatına renk veren, ışık saçan ve huzur yağdıran bir kıymettir. Bütün ahlaki değerlerin insani faziletlerin kaynağıdır. İnançsızlara ve muhabbetullahtan nasibini almamış olanlara karşı israf edilmemesi emrolunan bir manevi varlığımızdır.

Allah'u Teala insanı ahseni takvim olarak yaratmış, İslam'ı din, Hz. Muhammed (sav.)'i peygamber olarak kabul eden müminleri birbirine dost ve kardeş kılmıştır.

Bu kardeşliği ve dostluğu Allah'u Teala Kuranı Kerim'de şöyle açıklamıştır: "Müminler ancak ve ancak kardeşlerdir, iki (mümin) kardeşin arasını ıslah edin. Allah'tan sakının. Umulur ki merhamet olunursunuz." (Hucurat 10). Tevbe suresi 7. ayette ise "Mümin erkeklerle mümin kadınlar birbirlerinin dostudurlar", buyurmuştur.

Dini kardeşlik ve dostluğun insana yüklediği ilk büyük görev karşılıklı sevgidir. Sevgi imanı takip eden kutsi bir görevdir. Allah'u Teala en çok kendisinin sevilmesini emretmiştir. Peygamberimiz de gerçekten iman etmiş olmak için kendisinin, ana baba, çocuklardan ve diğer insanlardan daha fazla sevilmesi gerektiğini bildirmiştir.

Allah ve Peygamber sevgisinden kaynaklanan sevginin İslam dinindeki önemini bildirmek için Peygamberimiz şöyle buyurmuştur: "Amellerin en değerlisi Allah için sevmek ve Allah için nefret etmektir." Müminleri sevmenin böylesine yüce, böylesine mükafatlı olmasının sebebi, kuşkusuz müminlerin Allah katındaki üstün değerindedir.

Gerçek odur ki imansız sevgiye ulaşamaz ve sevgisiz de iman olunamaz.

Bir kimse ile Allah için dostluk ve kardeşlik yapmak Allah katında üstün ibadetlerdendir. Peygamberimiz buyururlar ki: "Alla-

hu Teala bir kimseye hayır murad ederse din yolunda ona hayırlı bir dost ihvan eder, Allahu Teala'yı unutursa dostu ona hatırlar, hatırlarsa dostu ona yardım eder."

İdrisi Hûlani Muaz b.Cebel'e: "Ey Muaz ben seni Allah için severim" dedi. Muaz: "Ey İdris sana müjdeler olsun. Çünkü Peygamberimizden duydum. Buyurdu ki 'Kıyamet gününde arşın etrafına kürsüler kurulur. Üzerlerinde bazı insanlar oturur ki, yüzleri ayın ondördü gibi parlar. Bütün insanlar korku ve endişe içindeyken, onların korku ve endişesi yoktur.'

-Onlar kimlerdir ya Rasulallah ? dedim.

'Allah için birbirini sevip dost edinenlerdir' buyurdu.

Hiç kimsenin sığınacağı bir gölgenin bulunmadığı kıyamet gününde arşın gölgesinde bulunacak yedi sınıftan birisinin Allah için birbirlerini seven, Allah için bir araya gelip, Allah için ayrılanlar olduğunu yüce Peygamberimiz bizlere haber vermektedir.

Hakiki sevgi iki derecedir:

Birinci derece: Bir kimseyi dini bir iş için sevmektir. İlim öğretene üstadı sevmek veya talebeyi ilim öğrendiği için sevmek, bir kimseyi ibadete fazla zaman ayırabilmek için kendisine yardımından dolayı sevmek Allah için olan sevgidir.

İkinci derece: Bir kimseyi, ilim öğrenmek, ilim öğretmek, ibadet imkanı vermek gibi bir sebepten değil, taatlı bir kul olduğu için sevmektir. Bir aşık sevgilisinin köyünü, mahallesini, hatta o mahallenin hayvanları-

nı dahi sevdiği gibi, Allah'ı seven de onun yarattıklarını sever. Çünkü vücuda gelen her şey onun eseridir. Şüphesiz aşık, sevgilisinden başka onun eser ve sanatını da sever.

Peygamber efendimize sordular:

-Ya Resulallah, kimlerle oturup kalkalım?

Buyurdu ki "Sorduğunuz zaman size Allah'ı hatırlatan, sözleri amelinizi artıran, işleri sizleri ahirete teşvik eden kimselerle oturup kalkınız."

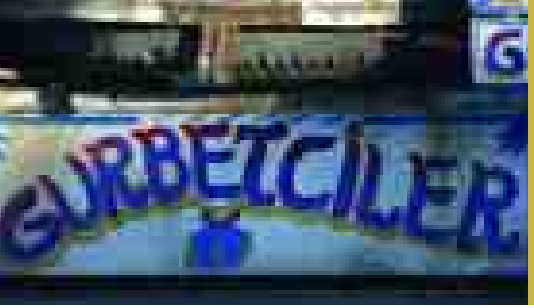
İnsanlığın içinde kıvrandığı sıkıntı ve buhrandan kurtulmasının tek yolu Allah için birbirini, sevmesidir. Sevgiden, şefkatten, merhametten başka gönül kapılarını açacak, insanlığı huzura kavuşturacak başka bir anahtar yoktur. Sevilmiyorsak dikkat edelim sevimeye çalışalım. Çünkü sevgili Peygamberimiz "Sevmeyende ve sevilmeyen de hayır yoktur." buyuruyorlar.

Hz.Ömer (r.a) şöyle buyuruyor: "Gece sabahlara kadar namaz kılsanız, gündüz akşama kadar oruç tutsanız, malınızı mülkünüzü ihtiyaç sahiplerine dağıtsanız, harplerde kahramanca çarpışsanız, eğer sevdiğinizi Allah için sevmiyor, buğuz ettiğinize Allah için buğuz etmiyorsanız yaptıklarınızdan hiçbir fayda göremezsiniz."

Yazımızın sonunda Es-Seyyid Osman Hulusi Darende'nin Divanına kulak verelim:

Allah için herkese hürmet et de sev sevil, Her göze diken olma sümbül ol gül ol. (6.194)

Rabbimiz bizi sevgisi ve buğzu Allah için olan salih kullarından eylesin.

Yrd. Doç .Dr. Cemil GÜLSEREN

Taşıt Edebiyatı

Uzakdoğu'da, Pakistan, Hindistan gibi ülkelerde bol ve renkli resimli araçları bilirsiniz. Bizimkiler de işte bol yazılı türden...
Şair milletiz ya...

Motorlu araçların genellikle de minibüslerin arkalarına yazılan yazılar 70'li yıllardan başlayarak hızlı bir gelişmeyle kendine özgü bir anlatım biçimi oluşturmuşken, 12 Eylül 1980'den sonraki İçişleri Bakan'ının bir emriyle araçların arkalarına her türlü yazı yazmak yasaklanmıştır. Bu emir, daha sonra çıkan 2918 sayılı yasayla yasallaşmış ve bu toplumsal iletişim olgusu sözde durdurulmuştur. Ancak söz konusu yasanın yürürlükte olmasına karşın, son yıllarda daha da artarak ve biçim değiştirerek, reklam-ilan atölyelerinde özenle yazılmaya başlanmıştır. Hatta bir kısmı çağdaş bir biçimde basımelerinde hazırlanarak kendinden yapışirlara yazılmıştır. Oto aksesuarı ve malzemesi satıcılarında istediğiniz yazı ve resmi çıkartma biçiminde bulabilirsiniz. Bu sektördeki yasak bana kapalı yerlerdeki sigara içme yasağını ve cezasını hatırlattı doğrusu. Uygulanması o kadar nadir ki sanıyorum gazetelere haber olur.

Aşağıda konularına göre bu sözleri sınıflandırmaya çalıştık. Derleme sırasında katkıda bulunan öğrencilerim olmuştur. Onlara teşekkür ederim. Ayrıca Halil Atılğan'ın "Şoförler de Sever" yazısından da yararlanılmıştır. (Çel Kültürü, Ocak 1990, S. 10., s.28-29.)

Toplumsal Eleştiri Yapılan Sözler

- Elinde hiçbir şey kalmayınca, dost bile düşman olur.
- En büyük hazinem, itibarımdır.
- Ağaran saçlarını yıllara değil yıllara sor.

- Taş çekerim, laf çekmem.
- Güzeli severler, düşeni ezerler.
- Güzelliğine güvenme bir sivilce yeter.
- Yüzüne güleni değil, kalpten seveni tanı.
- Zenginliğine güvenme, bir kıvılcım yeter.

Trafik Kurallarını Zorlayan ya da Teşvik Eden Sözler

- Artırma hızını, öksüz korsun kızını.
- Bunu okursan fazla yakınsındır.
- Kes hızını, ağlatma el kızını.
- Korkak desinler, acemi desinler, yeter ki rahmetli demesinler.
- Önünü görmeden sollama, eve gözyaşı yollama.
- Rahmetli de sollamıştı.
- Tek rakibim THY.

Sürücüyü Aracıyla Özdeşleştiren Sözler

- Alırsın Ford, olursun lord.
- Canım Murat.
- Dağda meşe, Fortta neşe.
- Dost kervanı.
- Miras değil, alın eri.
- Nazar! Nazar etme n'olur , çalış senin de olur.
- Yolların fatihi.
- Takdir Allah'tan 50 NC.

Sevgi ve Sevdâ ile İlgili Sözler

- Ela gözlüm.
- Sevenler ölmesin.
- Söz geçmiyor gönlüme.
- Uslan artık deli gönül.
- Dert bende derman sende.
- Ela gözler seni özler.
- Gülü bir gün, seni her gün.
- Sen sevme, sevdiğimi bil yeter.
- Şöförler de ağlar.

Din ile İlgili Sözler

- Maaşallah.
- Hakimiyet Allah'ındır.
- Allah'a emanet.
- Arabana güvenme, yaradana güven.
- Ben topraktan bir canım.
- Huzur İslam'dadır.
- Son durak kara toprak.
- Parayla pazara, imanla mezara.
- Ya Allah Ya Muhammed, canımız sana emanet.

Dua ve Beddualar

- Allah'ım beni dizime, gözürme, oğluma, kızıma muhtaç etme.
- Benim için ne düşünürsen, Allah sana onu versin.
- Yol verin şaşkına, gitsin Allah aşkına.
- Babam sağ olsun./ Dayım sağ olsun.

Atalarsözü

- Bülbülün çektiği dilinden imiş.
- Doğruluk hazinedir.
- Bitmeyen servet itibardır.
- İnsan ırfanla, pul zamanla kıymetlenir.
- İstedini söyleyen, istemediğini işitir.
- Sofrada eline, cemaatte diline.
- Nokta kadar menfaat için virgül kadar eğilme.

Gurbet ve Askerlikle İlgili Sözler

- Akşam oldu ben yine gurbetteyim.
- Hasret gurbette daha zor.
- Gurbet kuşunun kanadı kırık olur.
- O şimdi asker.

Değerlendirme

1970'li yıllardan 2000'li yıllara dek geçen dönemin sonunda yazılarda gözlenen gelişme önemsizmiş gibi algılanmamalıdır. Ticari amaçlı olanlar dışında, araçlara yazı yazmayı yasaklayan 2918 sayılı yasa yürürlüktedir.

Fotoğraf: Aslan Tektaş

Başlangıçta günün moda şarkılarının ve özellikle de "arabesk" türünün sloganlarının çıkartmalarıyla başlayan dolmuş ve minibüslere yazı yazma geleneği giderek neredeyse bütün araçları kapsayacak düzeyde gelişmiştir. Kimileri tuttuğu takımı açığa vururken, kimisi memleketini öven bir satırla hemşehrilerini selamlıyor. Bunu o denli fanatik hale getirenler var ki aynı ilin içinde ilçesini özellikle vurgulayan yazının altını ısrarla çiziyor. Örneklerine hemen her bölgede rastlamanız mümkün.

Ancak başlangıçtaki çizgisinde geliştiğini söylemek çok güçtür. Çünkü son zamanlarda bu yazılar daha çok siyasi nitelikli mesajlar içermeye başlamıştır.

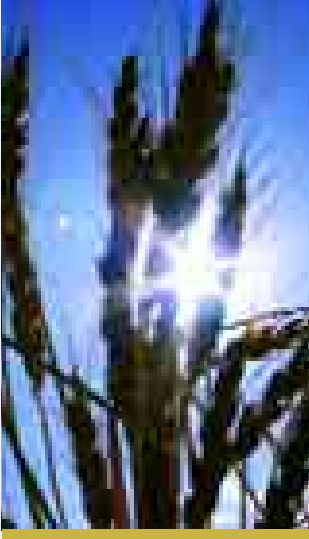
Ne şekilde olursa olsun dolmuş, özel otomobil ve kamyon arkalarına yazılan yazılardan oluşan bu iletişim türü kendine özgü içeriği ve diliyle incelemeye değer bir alan oluşturmaktadır.

Hassas ve hissi yanımızı dışa yansıtmamızın bir biçimi olarak sanki arkamızdan bizi takip eden araca seslenmek gerektiği duymuşuz. Ben buyum. Bunu hissedirim, bunu yaşarım ya da yaşadım falan...Uzakdoğu'da, Pakistan, Hindistan gibi ülkelerde bol ve renkli resimli araçları bilirsiniz. Bizimkiler de işte bol yazılı türden. Şair milletiz ya.

Kendimizi kanıtlamanın, hatta belki bir şekilde caka satmanın, hava atmanın farklı bir tarzı. Doğrusu kamyonlara, dolmuşlara daha çok yakıştığını söyleyenler var. Bu yazıların yasaklılığının trafik açısından mutlaka haklı gerekçeleri vardır. Dikkati dağıtma, zihni meşgul etme gibi. Kimi yadırgayanlar da sonradan görmelikle, görgüsüzlükle yorumlamak istemişlerdir. " Görmemişin bir arabası olmuş arka tamponuna oğlunun adını yazmış,"türünden.

Şarkı sözleri, arabesk sloganlar, burçlar, tutulan takımlar, çile, hasret, gönül, kader, nazar, av hayvanları, çocuk isimleri, vb.. konularında yol hikayeleri, yol sözleri yollar, yolculuklar boyunca okunmaya devam edecektir. Yol ve yolcunun olduğu her yerde sizin okuyacağınız mutlaka yol sözleri de olacaktır.

Örnek Hayat

Muhammed HALICI

Cömertlik Timsali Bir Sahabi

Abdurrahman bin Avf (r.a)

“Hiçbir Peygamber yoktur ki, ümmetinden salih birinin arkasında namaz kılmış olmasın” Hz. Peygamber’in ilk defa arkasında namaz kıldığı kişi Abdurrahman b. Avf (ra) olmuştur.

İslamî ahlakın güzellikleri içerisinde yer alan cömertlik, genel olarak insanın kendi hakkını gönül rızası ile başkasına devretmesidir. Kendisinin herhangi bir hakkını affetmek, kendi malını başkasına vermek, kendi ihtiyacını düşünmeden başkasının ihtiyacını gidermek gibi farklı şekilleri vardır. Kur’an-ı Kerim’de müminlerin özellikleri sayılırken, iman ve namaz konusundan hemen sonra genel olarak cömertlik zikredilmiş ve bu özelliklere sahip olanların kurtuluşa ereceği belirtilmiştir. Peygamberimiz de cömertliği, kökü cennette olan bir ağaca benzetmiş ve dalına tutunan Müslümanların cennete gireceği müjdesini vermiştir. Bu hususta bizlere en güzel örneklerden birisinde sahabe Abdurrahman bin Avf Hazretleridir.

Rasulullah’ın "Abdurrahman bin Avf semada emindir, arz da emindir" , "Abdurrahman bin Avf, yeryüzünde Allah’ın vekilidir." ve ""Abdurrahman bin Avf ikramla (verdikleriyle) Cennete girer" diye iltifatlar buyurduğu bu sahabi, daha hayatta iken cennetle müjdelenen on kişilik saadet kadrosuna, o mümtaz kadroya dâhil olmuştur.

Rasul-ü Ekrem (s.a.v.) Efendimizin dünyaya teşrif ettiği yılda doğduğu için Efendimizle aynı yaşta idi. Her türlü ahlaksızlığın ve kötü alışkanlığın bulunduğu cahiliye devrinde bile, hiçbir kötü alışkanlığı olmayan, puta tapmayan, içki içmeyen ve güzel ahlakıyla herkesin sevgisini kazanmış ender insanlardan biri idi.

Ebu Bekir (r.a) vasıtasıyla Müslüman olma şerefine nail olan Abdurrahman bin Avf (r.a.) İslam’a girenlerin beşincisidir. O dönemde Kureyş’in zalim tutumuna dayanamayan sahabeyle Habeşistan’a hicret etmiş ve Rasûlullah, sahabeyi Medine’ye hicret etmeye teşvik edince, o da diğer sahabeyle Medine’ye hicret etmiştir.

İman ettikleri dinleri uğruna her şeylerini geride bırakarak hicret eden Mekkeli Müslümanlar, Medine’deki Müslümanların her türlü desteğini yanlarında gördüler. Medineliler bu mübarek kardeşleri için, maddî-manevî her türlü yardımı yapmaya çalıştılar. Hiçbir fedakârlıktan kaçınmadılar. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) Ensar ile Muhacir’i kardeş ilan edince, Ensar

Mekkeli kardeşleri için, öz kardeşlerine yaptıklarından da öte fedakârlıklardan çekinmiyor; evine, barkına, malına, mülküne onları ortak ediyordu. Abdurrahman bin Avf (r.a) da Medine'nin zenginlerinden olan Sa'd ibn Rebi' (r.a)'yle kardeş ilan edilmişti. Sa'd (r.a) samimî bir duyguyla Abdurrahman (r.a)'a "Kardeşim, ben Medine'nin en zenginiyim. İşte malımın yarısı, al. İki tanede hanımım var. Bak, hangisi hoşuna gidiyorsa boşayayım; onunla evlen." gibi bugün bile anlamakta güçlük çektiğimiz, akıllara durgunluk veren bir teklifte bulunuyordu. Abdurrahman (r.a) 'ın cevabı da en az bu teklif kadar ibretliydi;

"Kardeşim Sa'd! Allah senin malına, mülküne ve ailene bereket eylesin. Sen bana çarşının yolunu göster." Bunun üzerine kendisine çarşının yolunu gösterdi. Doğruca çarşıya gitti ve ticaretle uğraşmaya başladı. Daha sonra Peygamber Efendimiz, malının çoğalması ve bereketli olması maksadıyla ona dua etti. Bu mübarek duadan sonra çok büyük bir servetin sahibi oldu. O da o oranda cömert davrandı.

Allah Rasulü Tebuk seferine karar verdiğiğinde Medine'de kıtlık olduğu için erzak çok az idi. Buna karşılık ordunun ihtiyacı çoktu. Rasul-ü Ekrem Efendimiz ashabına, Allah rızası için bağışta bulunmalarını ve sevabını da Allah'tan beklemelelerini emretti. Hz. Abdurrahman (r.a) kırk bin altın, beş yüz at ve beş yüzde yüklü deveyle yine, ilk bağışta bulunanların arasında yerini alıyordu. Bunun üzerine Hz. Ömer (r.a) Peygamber Efendimize: "Ya Rasûlallah! Ben Abdurrahman'ı bir suç işlemiş görüyorum. Ailesine hiçbir şey bırakmadı!" Rasulullah sordu: "Abdurrahman! Ailene bir şey bıraktın mı?" "Evet, Ya Rasûlallah! Onlara dağıttıklarından daha çoğu ve daha iyisi olan Allah ve Rasulünün vaat ettiği rızkı, hayır ve ecirleri bıraktım." dedi.

Tebük seferi dönüşü de Abdurrahman (r.a) Allah'ın büyük bir ikramıyla karşılaşmıştı. Şöyle ki; Hz. Peygamber (s.a.s.) yolda bir konaklama esnasında, sahabenin bulunduğu yerden biraz uzak bir noktaya abdest almaya gitti. Peygamber Efendimiz gecikince, namaz geçmesin diye, Müslümanlara Abdurrahman bin Avf Hazretleri imam oldu. İkinci rek'atte iken Peygamber Efendimiz yetişip kendisine uydu. Namazdan sonra;

"Hiçbir Peygamber yoktur ki, ümmetinden salih birinin arkasında namaz kılmış olmasın" buyurdu. Böylece Hz. Peygamber'in ilk defa arkasında namaz kıldığı kişi Abdurrahman b. Avf olmuştur. Bir de Rasûlullah sadece hastalığı sırasında Hz. Ebu Bekr'in arkasında namaz kılmıştı.

Rasulullah vefatından sonra kabre indirilirken, kabir Rasulullah'nın gelişiyi şereflenirken, yeryüzü ağlarken, toprak Rasulullah (s.a.v)'a dokunmanın şerefini yaşarken Abdurrahman bin Avf Rasulullah (s.a.v)'ı kabre indirenler arasında yer almıştı.

Bir gün Medine'de birtakım sesler duyuldu. Hz. Aişe (r.a.) "Nedir bu?" diye sordu. "Abdurrahman bin Avf'ın kervanıdır" diye cevap verdiler. Bunun üzerine Hz. Aişe (r.a.); "Rasulullah (s.a.v.)'ın şöyle buyurduğunu duydum: "Abdurrahman bin Avf'ı emekleyerek Cennete girerken gördüm." dedi.

Bu müjdeyi duyar duymaz Abdurrahman (r.a), kervandaki yedi yüz deveyi yükleriyle o gün dağıtmıştı. Bu kadar cömert ve fedakâr olmasına rağmen, zaman zaman kendisinden daha fedakâr olan sahabeleri hatırlar ve ahiret yurdu için hazırlık yapamama endişesinden dolayı ağlardı. Oruçlu olduğu bir gün iftar için önüne getirilen sofraya karşısında oturmuş hıçkırma hıçkırma ağlamaya başlamıştı. Neden ağladığı sorulduğunda;

"Mus'ab b. Umeyr ki o benden daha hayırlıydı, şehit olduğunda başını örttüğümüzde ayakları, ayaklarını örttüğümüzde de başı açıkta kalan küçük bir bezle kefenlenmişti. Hz. Hamza ki o da benden daha hayırlıydı, kefen olarak bir parça bez bulunmuş ve onunla kefenlenmişti. Bize gelince dünya bize güldü. Onlara verilmeyen şeyler bize verildi. Korkuyorum ki, işlediğimiz hasenatin mükâfâtı bu suretle bize verilmiş olsun" dedikten sonra ağlamaya devam etti ve hıçkırıklar arasında yemeğini de yiyemeden sofradan kalktı.

Abdurrahman (r.a)'nın evinde fakirler için devamlı olarak sofralar kurulurdu. Tüm bunlara karşın Kâbe'yi tavaf ederken:

"Allah'ım! Nefsimin cimriliğinden beni koru!" diyerek dua ettiği görülmüştür.

Cömertlik timsali olan bu büyük sahabe, 75 yaşında iken vefat etmiş, cenazesini Hz. Osman (r.a) kıldırması ve Cennet'ül Baki'ye defnolmuştur.

Örnek Hayat

Aydın TALAY

Sultan II. Abdulhamid'in Hayır Hizmetlerine Kısa Bir Bakış

“Devletini ve milletini en sıkıntılı anlarına kadar çok seven ve koruyan Cennetmekân tüm servetini tereddüt etmeden devletine devretti.

Şahsına ait taç, mineli murassa dürbün ve göz kamaştırıcı inci, gerdanlık ve broşlar, el aynası, emsalsiz saatler ve hatta Beylerbeyi Sarayında sürgünde iken tasarruf etmiş olduğu şahsi parası dâhil tamamını orduya bağışladı.”

Sultan II. Abdülhamid tarihimize kendisinden en fazla bahsettiren ve hakkında yoğun eserler kaleme alınan hükümdarlar arasında yer alır. Ne yazık ki yaşıyorken değeri layığı ile bilinmediği gibi vefatından sonra yazılan kitapların bir kısmı mahut rüzgârların etkisiyle ve ulu orta meydana getirilmiştir. Tarihi yazanlar tarihi yapanlara sadık kalmadığı takdirde gerçek eserler ortaya çıkmadığı gibi maalesef güzide nesiller de tarih sevgisi ile dolu olarak yetişiyor.

1981 yılında ziraat mühendisi olarak Hakkâri ilinden Bursa Ziraat Meslek Lisesine tayinim çıktığı zaman okulun biblio gibi bahçesi ile birlikte arşivleri de dikatimi çekmişti. Yorumcu idarecilik mesaisine rağmen Cennetmekân Sultan II. Abdülhamid tarafından özel olarak kurulduğu kaydına rastlayınca araştırmalarımı uzun süre devam ettirdim. Bilecik'in Ertuğrul Gazi ilçesi okulunda olduğu gibi burada da okul binasının görkemli üst kısmında yuvarlak içindeki Sultanın tuğrasının kazındığını acı acı müşahede ettim. Acaba bizim gibi tarihinden korkan ve gerçekleri tersyüz eden başka millet var mıdır? Okulun 1893 yılında bir gemi dolusu ve yüksek verimli bitki ve kültür hayvan türleri ile teknik malzeme gönderilerek "Hamidiye Ziraat Mektebi" adı

ile kurulduğu ve yapılan örnek çalışmaları bir gazetede değerlendirerek ardından bir gece tertip ettiğim zaman soluğu Çankırı'da aldırışlardı. Karagöz ve Hacıvat'la uğraş senin nene II. Abdülhamid diyorlardı. Avrupa'da Ogüst Kont'un inkârcı felsefesi ile yetişen İttihatçıların İngilizlerle işbirliği yaparak alaşağı ettikleri Sultan karşısında sonunda nasıl pişman olduğunu tarih kaydediyor. Hatta Birinci Cihan Savaşı içinde İttihatçılar Beylerbeyi Sarayına ondan akıl danışmaya gittiler. Rıza Tevfik, Namık Kemal, Süleyman Nazif gibi birçoğu da onun ruhaniyetinden af dileyen şiirler kaleme aldı.

Sultan Abdülhamid merhum her sahada milletini düşünen ve kuruşuna kadar varlığını hayır ve hayrat yolunda harcayan bir insandır! Devrinin çok sıkıntılarına rağmen eğitim dendiği zaman hâlâ o akla gelir. Her seviyedeki okulların tertip ve düzeni için ilk defa çaplı kanun ve Nizamname çıkardığı gibi Sıbyan İslahane Darül Hayr-ı Ali Sağır, Kör ve Dilsiz Mektepleri, Şemsül Maarif, Medreseler Askeri ve Mülki Rüşdiye ve İdadiler, Sultaniler, Kız ve Erkek Öğretmen Meslek ve Sanat Okulları, Polis, Gümrük ve Lisan Okulları. Çeşitli kademe ve ihtisas dallarında Ziraat Okulları, maliye, ticaret ve üniversite seviyesinde çeşitli

mühendislik fakülteleri batılıların ırkçılık yönünden tahriklerine engel olmak için Kürt çocuklarına mahsus Aşiret Mektebi Humayunu, Tıp, Eczacı, dişçi ve diğer sayısız okulları yurdun dört bucağında açmıştır. Van'da lise 1949 yılında açıldığı halde ilk rüşdiye onun zamanında ve 1879 yılında kurulmuştur. Cumhuriyet dönemi Van milletvekillerinden olan Hasan Siddik Haydarani hatıralarında insanlığı ve nezaketi onun kurduğunu Aşiret Mektebi Humayunu'nda öğrendiğini takdirle yâd etmektedir. Sultan Abdülhamid fakir ve düşkünlerin sadece kanlarını doyurmayı değil sağlıklarının takibini de dert edinmiştir. Bu cümleden olarak halen faaliyet gösteren ve asıl adı Hamidiye Etfal olan Şişli Etfal Hastanesi ile Üsküdar'da bir akıl hastanesi, Yıldız'da Asker hastanesi, Gülhane Askeri Hastanesini meydana getirdiği gibi ayrıca Haseki Hastanesine Nisa (Kadınlar Bölümü) ilave ettirdi. Gureba ve Zeynep Kamil hastaneleri de onun zamanında modern hâle getirildi. Bunların dışında özellikle fakirlerin tedavisi için bir kısmı şimdi hudutlarımız dışında kalan 50'ye yakın hastane tesis etmiştir. 19. yüzyıl başlarında çocuklara bizzat kendi tahsisatından maaş bağlamıştır. 115 senedir ayakta olan Darülacezeyi Nisan 1890 da kurduğunu gibi dilenciligi yasaklayarak gerçek fakirlerle kucak açmıştır. Ayrıca Bursa ve diğer yerlerde de Darülaceze kurduğunu gibi yine Bursa ve Şam'da İslahane açmıştır. Vakıfları keyfilikten kurtararak sıkı kayıt altına aldirdiği gibi kendi sayısız hayır çalışmalarından bir kısmını da halen vakıflarda 181 numaralı kasada bulunan 300 sayfalık vakf senesinde toplamıştır. Vakıf çalışmaları geniş bir araştırmayı gerektirecek çaptadır. Bütün Osmanlı hudutları dahilinde çeşme, cami, türbe, tekke inşaa ve tamirlerinden fakir çocukların sünnetlerine, yakacak, kömür ve çeşitli gıyecek ve yiyecek maddelerinin dağıtılmasına, bütün okullardaki fakir ve başarılı talebelere özel yardım; deprem ve diğer tabii afetlere maruz kalanlara, yaralılarına savaş sonraları yurda getirilen muhacirlere, sorulup

aranmayan mahpuslara çeşitli yardımlar, her yılın mübarek üç aylarında maneviyat seferberliğine çıkan ilim talebelerinin masraflarının karşılanması sosyal hizmetlerden sadece birkaç kalem olarak zikredilmektedir. Halen kullanılmakta olan Hamidiye Suları da onun eseridir.

Mekke'de Bilal-i Habeşi Caddesi üzerinde ve Zeki Yamani tarafından işgal edilen beş katlı Misafirhane-i Hümayun binası onun eseridir. Her yıl yüksek seviyedeki asker ve sivil 100 idareciyi bütün masraflar kendisinden olmak üzere etkili hoca efendiler nezaretinde mukaddes topraklara göndererek manevi duyguların tahrip olmamasını hedeflemiştir. Medine'deki İstasyon ve Camisi, Ravza'nın ön duvar yazı ve tezyinatı Medine Kütüphanesi onun eseridir. Birçok dünya ülkelerinin tanınmış kütüphanelerinde yurdumuzu ve İslam'ı tanıttığı ve sevdirici eserlerden oluşan bir bölüm kurduğunu gibi İslam'ı yaşayan ve yaşatan güzel insanları da heyet halinde uzak dış ülkelere göndermiştir.² Devletini ve milletini en sıkıntılı anlarına kadar çok seven ve koruyan Cennetmekân tüm servetini tereddüt etmeden devletine devretti. 14 çanta dolusu Deutsche Bank nezdindeki parası 6493 adet Anadolu Şimendifer tahvili, 3000 Selanik Limanı Hisse Senedi, 98000 Bonne de Jussance, şahsına ait taç, mineli murassa dürbün ve göz kamaştırmacı inci, gerdanlık³ ve broşlar, el aynası, emsalsiz saatler ve hatta Beylerbeyi

Sarayında sürgünde iken tasarruf etmiş olduğu şahsi parası dâhil tamamını orduya bağışladı. Hatta Alman Bankasından bir heyet özel görüşmesinde üzerinde herhangi bir baskı varsa bu parayı asla vermeyeceklerini belirtmesine rağmen "Bunlar benim evlatlarımlar ve kendi arzumuyla veriyorum" ifadesi kayda alınarak tevdi edilmiştir. Tüm bu servet tutumlu olan Sultanın parasını kendisinin şahsen kurduğunu ve sayıları 50'ye yakın çiftliklerinden hasıl olan gelirden meydana gelmiştir. Kendi ailesini ise Yıldız Sarayı altında bulunan mobilya atölyesinde elleriyle meydana getirdiği rahle, masa ve benzeri nadide eserleri satarak beslediğini pek az kimse bilir. Sultan yerli ve yabancı bütün insaflı tarihçiler tarafından fakir ve yoksul babası olarak zikredildiği için Cenab-ı Hakk da onun zamanında bolluk ve bereketini ihsan etmiştir. Devlet idare kademelerinde daima liyakatli yer vermiştir. Merhum Osman Hulûsi Efendi ve kendi arkalarında çeşitli hayır eserler ve vakıf bırakmış olan bütün geçmişlerimizi rahmet ve mağfiretle anarken yetkililerin mevzuat ve değerlendirme olarak bunlara sahip çıkmalarını beklediğimizi ifade edelim.

Dipnotlar:

- 1- A. Talay, Eserleri ve Hizmetleriyle Sultan Abdülhamid Han, Risale Yay.
- 2- Halen Sultanın gönderdiği 2000 albüm, levha ve eser dünyanın en büyük kütüphanesi olan Washington Great Library'dedir.
- 3- Bunlardan sadece gerdanlığın bedeli 920000 Frank yani 4600 altın tutmuştur.

Ömer Hoca

Cenaze alayı, mezarlığa giden ince uzun yokuşu çıkarken hafiften yağmur çiselemeye başladı. Uzaktan yakından gelen herkesin yüzünde derin bir acının izi vardı.

Ömer ya da çevresinde herkesin hitap ettiği gibi Ömer Hoca cenazeleri taşırken onları kaybettiği an gözlerinin önünden hiç gitmiyordu.

Her yıl olduğu gibi bu yıl da köyde oturan ailesini ziyaret için yola çıkmışlardı. Köye 4 -5 saat mesafe kala önlerinde seyreden otobüs, büyük bir patlama ile parçalanmış. Ondan dağılan parçalar Ömer Hocanın kullandığı arabanın ön camını patlatarak direksiyon hakimiyetini kaybetmesine sebep olmuştu. Parça parça olan otobüste, şans eseri kurtulan birkaç kişiden başka herkes ölmüş, Ömer Hocanın arabasından ise sadece

kendisi sağ çıkmıştı.

Olay tam bir felaketti. Kan ve yanık kokusu her tarafı sarmıştı. Hurdaya dönen arabadan güçlükle çıkan Ömer Hoca, oğlu ile eşinin öldüklerini görünce acıyla olduğu yere yığılıp kalmıştı. Ambulans ile polisler geldiğinde, o arabanın yanına çömelmiş, başı iki elinin arasında donmuş bir hâldeydi. Kulağına ağlayan, bağırان insanların sesi geliyordu ama kalkıp ne onlara bakacak, ne de yardım edecek gücü kendinde bulamıyordu.

Her yıl olduğu gibi bu yıl da ailesini ziyarete gidiyorlardı. Ömer, İstanbul'da bir üniversitenin bilgisayar bölümünde hocaydı. Finallerin bitmesinin hemen ardından yola çıkmışlardı. Bir hafta burada kaldıktan sonra Güneye gitmeyi düşünüyorlardı.

Cenazeler köyün dışında, Yukarı Tepe'deki Hz. Pir Mezarlığı'na defnedilecekti. Köyün içinde de mezarlık vardı, ama Ömer Hocanın babası "Torunum ile gelinim, pirime komşu olsunlar," diye ısrar etmişti.

Gözyaşları içinde defin işlemi tamamlandıktan sonra cenaze alayı dağıldı. Ömer Hoca ile ailesi bir süre daha kaldılar. Babası oğlunu teselli etmek istercesine elini omzuna koydu ve:

- Onları pirime emanet ettim. Artık burada huzur içinde yatarlar, dedi.

Ömer Hoca, babasının gözlerinin içine baktı ve birden hıçkırarak ağlamaya başladı. 35 - 40 yaşlarındaki bu adam, bir çocuk gibi babasının omzunda ağlarken giderek daha çok ferahladığını hissetti.

Aradan bir ay geçti. Ömer Hoca, İstanbul'a yalnız dönecek gücü kendinde bulamıyordu. Her gün tepeye, Hz. Pir mezarlığına gidip hem babasının pirini, hem de oğlu ile eşini ziyaret ediyordu. Hz. Pir'in türbesine girince duyduğu gül kokusuyla giderek Hz. Pir'e daha çok bağlandığını hissediyordu. Pirin türbesi artık kendi evi gibi olmuştu. Annesi ve babası da onun biraz ferahladığını gördükçe çok seviniyorlardı.

Bir akşam hep birlikte otururlarken kapı çalındı. Ömer Hoca açmak için yel-tendiğinde anası ondan önce davrandı ve eliyle "Otur!" işareti yaparak:

- Ben açarım, oğul, dedi.

Geri döndüğünde yanında Ömer Hocanın yaşlarında, ciddi görünüşlü bir adam vardı.

- Oğul, misafirimizi muhtar göndermiş. Seninle konuşacakları varmış.

O sırada Ömer Hoca ile babası da ayağa kalkmıştı. "Hoş geldiniz," dedikten sonra adam:

- Akşam vakti sizi rahatsız ettiğimi biliyorum. Ama konuşmamız gereken çok önemli bir konu var, diyerek başa başa bir süre konuşmak istediğini söyledi.

Birlikte yan odaya geçtiler. Ömer Hoca, oturması için yer gösterirken adam konuşmaya başladı:

- Ben Bilal Yavuz, sizi İstanbul'dan tanıyoruz. Çok başarılı bir hocasınız. Terörün boyutlarını ve nasıl bir felaket olduğunu bizzat yaşayarak gördünüz. Hem insanlarımız açıkça zarar görüyor, hem de gençliğimiz büyük bir tehdit altında. Eğer kabul ederseniz, gençleri terörden koruma ve yetiştirme programına sizi dahil etmek istiyoruz. Kendinize bir yer bulun ve orayı birlikte bu çevrenin gençlerini eğitecek bir üs hâline getirelim. Bu konuda her türlü yardımı göreceksiniz..

Bu şekilde bir saatten fazla görüştüler. Bilal Yavuz, gençlerin nasıl bir tehlike içinde olduğunu resimlerle gösterdi. Ömer Hoca, onların tuzağa nasıl düşürüldüklerini hayretler içinde izledi.

Bilal Yavuz'un ardından birkaç gün Ömer, onun anlattıklarını düşündü. Daha sonra birkaç kez daha Bilal Yavuz'la görüştü. Nihayet bir sabah kahvaltıda:

- Buraya yerleşmeye karar verdim. Hz. Pir'in yanına bir ev yapıp taşınacağım. Böylece hem pirimize, hem de aileme yakın olacağım, dedi.

Anne ve babası çok şaşırıldılar. Annesi:

- Çok sevindim, oğul. Ama İstanbul'daki hocalığın, evin barkın ne olacak? Diye sordu.

- Şimdilik o kadar ayrıntı düşünenecek hâlde değilim, ana. Buraya bir yerleşeyim, bakalım gelecek günler ne gösterecek?

Birkaç gün sonra türbenin yanındaki boş alana ev yapılmaya başlandı. Ömer Hocanın tayin işi hâledildi. Şehir merkezindeki üniversitede haftanın üç günü ders verecekti.

İstanbul'a hiç gitmeden evdeki özel eşyalar toplanıp ona gönderildi ve ev, eşyasıyla kiraya verildi. Ömer Hocaya gönderilen eşii ile oğlunun eşyaları özenle paketlenmişti.

Ömer Hoca onlara ait bu eşyaları tek tek eline alıp ilk kez görüyormuşçasına inceledi, öptü, kokladı ve gözyaşları içinde tekrar paketleyerek kaldırdı. Es-ki mutlu günlerini düşünerek ağladı ve bir süre sonra göz yaşlarını silerek içini çekti. Kendi kendine:

- O günler artık geride kaldı. Şimdi bambaşka bir hayatın başındayım. Başka ocaklar sönmessin, diye çalışacağım. Umarım başarılı olurum, dedi.

Köylüler, Ömer Hocanın her hareketini merakla izliyorlardı. Bazıları İstanbul'daki güzelim işini ve evini bırakıp bu dağ başına yerleşeceği için kafayı yediğini düşünüyordu. Bazıları da yaşadığı acılardan dolayı böyle davranmasını haklı görüyorlardı.

İki ay içinde ev yapıldı. Eşyalar geldi. Tepeye çıkan yol müsait olmadığı için eşyalar traktörle taşındı. Yalnız bazı kullardakiler sarsılıp zarar görmesin, diye

Ömer Hocanın birkaç gün önce şehirden aldığı jipiyle taşındı. Kısa sürede elektrik ve su işi de hâledildi. Tüm bu yoğun çalışmaların içindeyken bile Ömer Hoca, Hz. Pir ve ailesine yaptığı ziyaretleri hiç aksatmıyor, türbenin temizliğini bizzat yapıyordu.

Bu arada terör olayları hız kaybetmeden devam ediyordu. Ömer Hocaların köyünde şimdiki kadar hiç böyle bir olay olmamıştı, ama diğer köylerde özellikle köylerin etrafındaki dağlık arazilerdeki çatışma sesleri onların köyüne kadar geliyordu. Güvenlik nedeniyle bazıları tamamen boşaltılmıştı. Ömer Hoca tüm bu olayları üzüntüyle izliyor, bir an önce çalışmalara başlamak için sabırsızlanıyordu.

Evin bir odası bilgisayar odası olmuştu. Belki hayatlarında hiç bilgisayar görmemiş gençler burada en son teknikle eğilecek ve üniversitenin en iyi bölümlerine girmeleri için hazırlanacaktı.

Önce köyden birkaç gençle eğitime başlayan Ömer Hocanın talebeleri giderek artmaya başladı. Kısa sürede çevrede adı duyuldu. Artık çevre köylerden de öğrencileri vardı.

Ömer Hoca gençlerle vakit geçirip üstelik de gelecekleri için uğraşırken kendini çok iyi hissediyordu. Üniversitedeki işi de aynı gibi görünüyordu, ama burada imkânı olmayanlara bu imkânı sunarak geleceğe hazırlamak fikri onu çok mutlu ediyordu. Yaşadığı acı da onu çok olgunlaştırmıştı. Artık insanlarla, özellikle gençlerle iç içe hem de gönülden bağlandığını hissettiği Hz. Pir'in yanında yeniden hayat bulduğunu hissediyordu. Vatan millet için hayırlı bir iş yaptığına inandığı için de yorulmaktan hiç çekinmiyor, bazen bir kitap için defalarca şehre gittiği oluyordu. Gençlerin gözlerinde gördüğü ışıltının tüm yorgunluğa değer olduğunu ve burada hocalığının gerçek anlamını bulduğunu düşünüyordu.

Aile

Nuran ÖZDEN

Alış-Verişe Dâir

Büyüklerimizin hayatını ve yaşam tarzını bugüne uyarlamak tabii ki çok zor. Yalnız bu zamanda bunları uygulamak zor diye geçiştirmeden önce iyi düşünmeliyiz.

Sevgili okuyucular,

Bu yazımızda alış veriş konusunu yazmak istiyoruz. Özellikle biz hanımları yakından ilgilendiren alış veriş konusu, her açıdan çok önemli. Önemli diyoruz, çünkü alış veriş hem dinimize, hem de aile yapımıza uygun olarak yapmalıyız.

Sevgili Hanımlar,

Pazara ilk giren ve son çıkan biz olmalıyız. Tabii ki pazara gidip de akşama kadar dolaşmıyoruz belki, ama sadece merakımız yüzünden bir hayli zaman harcayarak pazarda uzun süre oyalandığımız olur. Çünkü biz hanımlar alacağımız şeyler ne olursa olsun öyle hemen karar verip alamayız. Acaba şuradan kaçça alalım? Başka rengini bulabilir miyim? Ya da kimsede olmayı bulmalıyım. Buna benzer daha birçok düşünce arasında dolaşır dururuz. Bazen bu düşünceler öyle yoğunlaşır ki artık bulduğumuz her fırsatta istediğimizi bulmakta ve almakta epeyce zorlanırsınız. Bir de günümüzde seçme şansımız bu kadar çokken alış veriş adeta hanımlar arasında

önemli bir konu olur, çıkar.

Alış veriş elbette çok önemli bir konu. Artık hiçbir şey eskisi gibi değil. Günümüzde öyle azla yetinmek zorlaştı. Anne idare etse, çocuklar etmez. Çocuklar etse, çevrenin baskısı var. Bir de buna nefis mücadelesi eklenirse artık aileler uğraşır durur. Genellikle babaların işleri dolayısıyla alış veriş yükü daha çok annelerin sorumluluğundadır. Anneler de ne yapsın? Tabii en güzelini, en iyisini nereden, kaçça alırım diye dolaşır durur.

Tabii ki her şeyin uygun olanını almak hepimizin hakkı. Buna kimse itiraz edemez ve karışamaz. Yalnız bunları yaparken ölçüyü kaçırmamak lazım. Zamanımızın önemli bir bölümünü alış verişe harcarken iyi düşünmeliyiz.

Günümüzde hayat şartları öylesine zorlaştı ki. Bu şartları yerine getirmeye çalışırken evlerimizde ister istemez birtakım huzursuzluklar meydana gelir. Bu huzursuzlukları ve tatsızlıkları yaşarken bir de Peygamber Efendimiz'in, sahabelerin ve evliyaların hayatlarına bir göz

atarsak onların ne kadar mütevazı bir hayatı tercih ettiklerini görürüz.

Hicret'in dokuzuncu senesinde İslâm'ın nuru Arabistan Yarımadası'nı bütün haşmetiyle kucaklamıştı. Artık Peygamber Efendimiz'in elinde birçok maddi imkân vardı. Müslümanların maddi durumları oldukça iyiydi. Peygamberimiz her türlü maddi imkâna kavuşmasına rağmen sade bir hayat sürüyordu. Hiçbir lükse ve gösterişe iltifat etmiyordu. Allah dostlarının da hayatlarını incelediğimizde, onların Peygamber Efendimiz'i örnek aldığını, dünyanın lüks ve şatafatına itibar etmediğini görürüz. Gönüller Sultanı Hulûsi Efendi Hazretlerinin hayatında da buna benzer örnekleri canlı olarak görüp yaşadıklarına şahit olanlar vardır. Hatta bir Hac dönüşünde Hacı Valide'nin orada dolaşarak hediye almak için gönüllü razı olmamış, Beraber Hacc'a gittikleri gönül dostlarına Hacı Valide'ye hediyelik bir şeyler almaları için para vermiştir.

Hatta Hulûsi Efendi Hazretlerinin

kendi evine de dikkat ettiğimizde her türlü lüks ve şatafattan uzak olduğunu görürüz. Nitekim geride bıraktıkları evlatları da aynı mutevazı hayatı sürdürmektedir. Yalnız onların gönlünde insanlara hizmet etmek olduğu için evlerini imkânları ölçüsünde geniş tutmaya ve misafirlerini rahat ettirmeye özen gösterirler.

Büyüklerimizin hayatını ve yaşam tarzını bugüne uyarlamak tabii ki çok zor. Yalnız bu zamanda bunları uygulamak zor diye geçiştirmeden önce iyi düşünmeliyiz. Onların hayatının aynısını yaşayamasak bile öyle fazla aşırıya kaçmadan biz de kendimize bir düzen kurabiliriz. Elbette imkânlarımız ölçüsünde güzel giyinmek, gezmek bizim de hakkımız. Hatta bir atasözü vardır:

'Dost başa, düşman ayağa bakar!' diye.

Varken yokmuş gibi sefil bir hayat sürmeyi tavsiye edemeyiz tabii. Ancak gösterişten uzak olmalıyız. Öyle filancanın şusu var, busu var desinler diye yaşamak bizi hem yorar, hem de çevremize, çocuklarımıza hiç iyi örnek olmayız. Yalnız günümüzde kullandığımız öyle şeyler var ki bunlar artık lüks olmaktan çıkıp ihtiyaç hâline geldi.

Toplumumuzda şimdi bir de marka merakı var. Her zaman en iyisi pahalı markalarda olmaz. Sırf markalı giyindiğimizi görsünler diye, belki de bütçemizi zorlayarak marka olan şeyleri almak isteriz. Biz böyle yaparken çocuklarımız da bizi taklit etmeye başlar. Belki biz her şeyi böyle yapmayız ama onlar bir kere alıştı mı kolay kolay da bırakmaz. Elbette toplum içinde küçük düşmeyi istemeyiz. Hele de çocuklarımızın herkesten

geri kalmasına gönlümüz razı olmaz. Ama daha onlar çok küçükken böyle şeyleri örnek göstererek, anlatarak öğretilmeliyiz. Sırf gösteriş olsun diye kendimizi ve ailemizi zor durumda bırakmamalıyız.

Bir de hanımların çok önemli bir alışveriş tutkusudur. Eşlerine kızıp sinirlenen hanımların çoğunun bu stresi alışveriş yaparak attığını görürüz. Sırf ona inat olsun, zor durumda kalsın diye bol bol alışveriş yaparlar. Bu onlar için ne kadar doğru bilmiyoruz ama, maddi imkânı çok iyi olmayan bir eşin düşebileceği durum pek de iç açıcı değil. Alışveriş ederek stres atmak yerine başka bir yol bulunabilir. Örneğin hayır işlerinde çalışmak veya oyalanabileceği, kimseye zarar vermeyecek uğraşlar edinmek, yürüyüş yapmak, spor yapmak, kitap okumak... Bunlar alışverişten daha çok rahatlatır. Çünkü gereksiz yaptığı alışveriş daha sonra insanın kendisini üzmeye başlar. Bu sefer de ben niye bunları aldım? Bunların hepsi lazım değildi. Nereye koyacağım? Tatsız düşünceler... Buna bir de eşinin üzüleceği ya da kızabileceği eklenirse attığı stres tekrar geri döner, gelir.

Alışverişte bizi ilgilendiren önemli bir konu da evlenme çağına gelen çocuklarımızın çeyizleri. Çocuklarımızın diyoruz çünkü artık çeyiz konusunda eskiden olduğu gibi pek öyle erkek-kız ayrıtılmıyor. Sırf herkes görecekti diye çeyiz sandığına öyle gereksiz şeyler atılıyor ki, bunlar ömür boyu hiç kullanmaya fırsat kalmadan sandıkta öylece bekliyor. Hatta bu çeyizler kendi çocuğundan başka torununa bile kalabiliyor. O zaman da bunların artık modası geçti diye kullanan olmuyor. Ev eşyalarını alırken de çok aşırıya kaçarak borç içinde kalıp çocuklarına yuva kuran aileler var. Kurulan yuvada saadet yerine borç ödeme düşüncesi kafalarını meşgul eder durur.

Aile

Kevser BAKİ

Ertesi Gün

Hadis-i Şerifte şöyle buyrulmaktadır: 'Müslüman Müslüman'ın kardeşidir. Onu tehlikede yalnız bırakmaz. Kim kardeşinin ihtiyacını görürse Allah da onun ihtiyacını görür. Kim ki bir Müslümanı bir sıkıntıdan kurtarırsa Allah da onu o sebeple kıyamet gününün sıkıntısından kurtarır. Kim bir Müslümanın aybını örterse, Allah da onun kıyamet günü aybını örter."

İyiki Varsın Arkadaşım

İnsanın sadık arkadaşına olan ihtiyacı, önemli olan zaruri ihtiyaçlarından daha önemsiz değildir. Dost ve arkadaşları itibarıyla huzur ve emniyet içinde bulunan bir insan, diğer bir çok hususlarda da güven içinde sayılır.

Akıllı bir insan; çevresiyle olan ilişkileri bozulduğunda, onlarla arasındaki hoşnutsuzluğu kısa sürede giderip, dostluğunu ve arkadaşlığını yenilemesini bilen insandır. Bundan daha akıllısı da titizlik gösterip arkadaşlarıyla ve dostlarıyla hiçbir zaman uyumsuzluğa düşmeyen kimsedir.

Çevresiyle sık sık çekişip münakaşa edenlerin dostları da az olur. Dostlarının hem çok hem de vefalı olmasını arzu eden kimse, onlarla gereksiz münakaşalardan kesinlikle kaçınmalıdır.

İmam-ı Gazali der ki: "İyi arkadaş; esans satan esansçıya benzer. O, sana güzel kokusundan ikram etmese de, onun güzel kokusundan yararlanırsın. Kötü arkadaş ise; demircide ateş körükleyen kö-rükçüye benzer. O, seni demirin ateşinde yakmasa da, dumanı ile rahatsız eder."

Dostluk ve arkadaşlık her şeyden önce bir gönül işidir. Onun rıya ve aldatmacalarla elde edileceğini zannedenler hep aldanmışlardır. Böyle akıllı geçinen, çıkarıcı ve menfaatçi insanların çevresinde kendilerine aldanmış üç-beş saf insan bulursa da dostluklarını kesinlikle uzun süre devam ettiremezler.

Resulullah (sav.) Efendimiz bir hadisi şeriflerinde: "Birbirlerini sevmeye, birbirlerine merhamette, birbirlerine şefkatte müminlerin misali, bir beden misali gibidir. Ondan bir uzuv rahatsız olsa, diğer uzuvlar uykusuzluk ve hararetle ona iştirak ederler." buyuruyor.

Şu halde insan, üyesi olduğu cemiyette, beraber bulunduğu bir toplumda, bir arkadaş gurubunun içerisinde; onlardan herhangi birisinin ızdırabı ve rahatsızlığı karşısında ilgisiz kalmaz. Onlara şefkat ve merhamet duygularıyla bağlanmalıdır. Dostların ve arkadaşların birbirlerine karşı bu bağlanma şekli, insanlığımız ve bilhassa imanımız icabı herkeste olması gerekir. Yine Peygamberimiz (s.a.v.): "Merhametli olmadıkça iman etmiş olmayacaksınız." buyurmuşlardır. Sahabeler: "Ey Allah'ın

Resulü hepimiz merhametliyiz." dediler. "Hayır." dedi. "Bundan maksat, sadece ehlinize, ailenize olan merhametiniz değil, bilakis; umuma (herkese) olan merhametinizdir."

Halife Me'mun der ki: "Arkadaşlık ve kardeşlik üç kısımdır.

1-Gıda gibidir. Vücut gıdasız asla olamaz,devamlı gerekmektedir.

2-İlaç gibidir. Bazı zamanlarda ihtiyaç duyulur. İlacı sadece hastalandığımız durumlarda alınız.

3-Hastalık gibidir. İnsan hiçbir zaman onu istemez. Ama o, gelir seni bulur.

Küçük-büyük herkesin dünyada samimiyetle bağlanacağı, neşesini ve üzüntüsünü paylaşacağı, içini dökeceği dostlara ihtiyacı vardır. Dünya menfaati ve çıkar düşüncesi olmaksızın içten bir sevgi ve Allah rızası için kurulan dostluklar sürekli olur. Bu tür dostluklar güzel ahlak sahiplerinin özelliklerindedir. Aslında bütün Müslümanlar birbirlerinin dostu ve kardeşidirler. Buna rağmen bazen insanın daha çok sevdiği, daha samimi duygularla bağlandığı dostlarının bulunması normaldir.Resulullah (s.a.v.) ile Ebu Bekir (r.a.) arasındaki dostluk işte böyle bir dostluktur.

Vefakar olmak, yani dostluğu devam ettirmek de bizim görevimizdir. Resulullah, kendi dostlarımız gibi baba dostlarının da gözetilmesini emretmiştir.

"Vefa konusunu Osman Hulusi Efendi de eserlerinde oldukça işlemiş ve hayatında vefa duygusuna çok önem vermiştir. İnsanlara da bu hususa dikkat etmeleri konusunda tavsiyede bulunmuş, dostluğun esasını ve başlangıcını buna bağlamıştır.

Vefa gösterirken karşıdan bunu görmeyebilirsin, hatta cefa bile çekebilirsin, ama sen vefadan vazgeçme, umulur ki o bir gün bu haline pişman olur.

Arkadaşlar sevilen insanlar arası-

dan seçilir. İnsan sevdiğinin kusurunu görmez. Eksiklerini ve hatalarını fark etmez. Onun ahlakını benimser. Bunun için arkadaş seçerken dikkatli olmak gerekir. Rast gele bir arkadaş seçimi insanı felaketlere sürükleyebilir. Akılsız dost, akıllı düşmandan daha çok zarar verir.

Anne ve babalar, arkadaş seçiminde çocuklarına yardımcı olmalı, onlara yol göstermelidirler. Çocukların kimlerle dost ve arkadaş oldukları devamlı kontrol edilmeli, kötü arkadaşın insanı sürükleyeceği kötülükler hakkında uyarılmalıdır. Gerekirse iyi kişilerle arkadaş olmaları sağlanmalıdır. Unutulmamalıdır ki, iyi arkadaş, bizi insanlara sevdiren, ihtiyaç duyduğumuzda ve yalnız kaldığımızda yanımızda olan, düştüğümüzde elimizden tutan kişidir. (Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Kaynak Kitap)

Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Dostunu severken ölçülü sev, günün birinde düşmanın olabilir. Düşmanına da buğzunu ölçülü yap, günün birinde dostun olabilir."Arkadaşlarımıza karşı sevgimizde de, nefret ve düşmanlığımızda da ölçülü olmalıyız. Daha çok affedici olabilmeliyiz.

Arkadaşlıkla ilgili çok önemli adap-tan birisi de sır tutmaktır. Ağzı gevşeklik hoş olmadığı gibi, ağzı gevşeklerle samimi olmak ve dostluk kurmak hoş değildir. Hadis-i Şerifte: "Bir kimse bir şey konuşur, sonra da etrafına bakınırsa bu söz oradakilere emanettir. (sır olarak saklanmalıdır.) buyrulur. Yine başka bir hadiste: "Sırrımı koru, güvenilir ol."buyurulmuştur

Arkadaşın ehemmiyetini en fazla vurgulayan hadislerden birisi:"Kişi sevdiği ile beraberdir." Yine: "Kişi dostunun dini üzeredir." Hadis-i Şerifleridir.

Arkadaşlık sadece bu dünyada beraberlik değildir. Çünkü ruh bedenden ayrılınca, dünyada beraber olan ruhlar öbür dünyada yine beraber olacaktır. Unutulmamalıdır ki iyi arkadaş insanı cennete götürür.

"Bostan ve Gülistan" adlı kitapta şöyle rivayet edilir: Bir gün avcılar bir karga topluluğunu yakalar. Karga topluluğunun içinde de o esnada bir bülbül bulunmaktadır. Hikaye bu ya. Avcılar bu kargaları tek-tek vurmaya başlarlar.Bülbül avcılara yalvarır: Ne olur beni bırakın. Ben bunlardan değilim, bunları tanımam bile." der. O zaman avcı: "Bunları tanımıyorsun da aralarında işin ne?" cevabını verir.

Bir insanın dostlarına karşı sadakati, onların acılarını vicdanında duyup, lezzetlerini kendi lezzetleri gibi bildiği ölçüdedir. Dostlarının ağlamasıyla ağlayamayan, onların gülmesiyle gülemeyen vefalı dost sayılmaz. Kötü günlerde ve tehlike anında, dostlarının yanında bulunmayan bir kişinin dostlukla alakası yoktur. Maneviyat deryasının, gönül incisi şu öğütleri de günlük hayat rotamızda, kendimize kılavuz kaptan yapalım sevgili çocuklar:

Cafer-i Sadık (ra.) diyor ki: 'Şu kimselerle arkadaşlık etme: 1-Yalancı ile,çünkü sen ona inanırsan aldanırsın. Zira o serap gibi uzağı yakın ve yakını uzak gösterir. 2-Ahmak ile, çünkü sana kârı dokunacak yerde zararı dokunur. 3- Cimri ile, çünkü o, mübrem ihtiyacını bile vermez. 4-Korkak ile, çünkü o, bir lokmaya ve hadda daha azına da seni satar. Bir lokmadan daha az ne olur? Diyenlere o bir lokmayı ümit ederek satar, sonra o lokmada eline geçmez .

Arkadaşlarımızın gıda gibi sürekli olması ve arkadaşlıkta da gıda gibi olmamız dileği ile, sizlere gönlünüzce eğleneceğiniz bir yaz tatili geçirmenizi temenni ediyorum.

ÇOCUKLAR İÇİN

- 1- Demir mıknatısa ne demiş?
- 2- En dertli ilçemiz hangisidir?
- 3- Dokunmadan tutabileceğimiz şey nedir?
- 4- Bilim adamları niçin uzaya inek yollamadı?

- 1- (Fek gëkkısın)
- 2- (Of)
- 3- (Nefes)
- 4- Saman yolunu korumak için

SINIFIN AKILLISI

Sınıfa giren müfettiş:
Eee söyleyin bakalım
çocuklar, dedi. İçinizde
en akıllı kim? Bütün
çocuklar hep bir ağızdan
cevap verdi.
Öğretmenimiz.

BEŞ ALMIŞ

Babası altıncı sınıfa giden oğluna:
Yavrucuğum, notların nasıl? demiş.
Oğlu cevap vermiş:
Babacığım 5 aldım.
Matematik 1, Türkçe 1, sosyal
bilgiler 1, fen bilgisi 1, iş eğitimi
1 Toplarsanız hepsi 5 eder

Ne Güzel Uymuş

- Levnî'ye-

Güzellere naz
Dervişe niyaz
Mümine namaz
Ne güzel uymuş

Dâvûd'a sadâ
Bilâl'e nidâ
Mecnun'a sevdâ
Ne güzel uymuş

Zengine şükür
Fakire sabır
Ölüye kabir
Ne güzel uymuş

Âlime bilgi
Tâlibe ilgi
Zamâna silgi
Ne güzel uymuş

Süvariye at
Kuşlara kanat
Cennet'e Sırat
Ne güzel uymuş

Şâire şiir
Nâsire fikir
Tekkeye zikir
Ne güzel uymuş

Kâğıda kalem
Hatibe kelâm
İnsana selâm
Ne güzel uymuş

Bekir
OĞUZBAŞARAN

Yaz

Yakınlaştı artık yaz
Yaza hiç doyum olmaz
Öpecek çiçekleri
Ağustos böcekleri
Ava çıkınca kazlar
Kalmayacak kurt böcek
Dere boyunca sazlar
Yerlere esilecek
Biçecek Ali Dayı Tarlada başakları
Süsleyecek tarlayı Beyaz kır zambakları
Köylü kız kucak kucak Sarı gül toplayacak
Ağaçlar altımıza Gölgesini yayacak.

İ.Bekir TEZ

Akın DİNDAR

Kanserden Korunmada Beslenme Tarzı

Yapılan araştırmalara göre, her üç kanser hastalığından birisi besinler yüzünden kaynaklanıyor. Bol sebze ve meyve yiyen kişiler; akciğer, bağırsak, göğüs, rahim ağzı, nefes borusu, ağız boşluğu, mide, mesane, pankreas ve yumurtalık kanseri gibi kanser hastalıklarına daha az yakalanıyor.

Bilim adamları, posalı gıdalardan yiyen kadınların, göğüs kanserine yakalanma ihtimalinin, az posalı gıda alan kadınlardan daha az olduğunu tespit etti.

Ayrıca, vejeteryenlerin diğer kişilere oranla kansere daha seyrek yakalandıklarını, az miktarda yağsız etin sağlıklı beslenmenin bir parçası olduğu ifade edildi.

Uzmanlara göre, kiloyu sağlıklı bir

düzeyde tutmak, kansere yakalanma riskini azaltıyor. Şişmanlık ise, göğüs kanseri, rahim ağzı kanseri ve kalın bağırsak kanseri riskini de artırıyor. Çok yağlı yiyecekler ise kalın bağırsak kanserine ve erkeklerde de prostat kanserine sebep olabiliyor.

Uzmanların kanserden korunma tavsiyeleri ise şöyle sıralanıyor:

- Değişik ve besleyici gıdalar yiyiniz. Bunun nedeni vücudumuzun kanserle savaşırken değişik gıdalardan gelen değişik maddelere ihtiyacı olduğuna bağlıdır.

- Her gün en az beş porsiyon sebze ve beş porsiyon meyve yiyin.

- Ekmek, makarna, kahvaltılık tahıllar,

pirinç, diğer tahıllar, patates, kuru bezelye ve fasulye gibi nişastalı ve yağ az besinlerden bol bol yiyin.

- Az yağlı ve bol posalı bir yemek rejimi ile düzenli egzersizi birleştirerek şişmanlığı önleyin.

- Balık, derisi çıkarılmış tavuk eti ve yağsız et yiyip, yemek rejimindeki yağ miktarını azaltın.

- Kızartmalar, "al-götür" türü yağlı gıdalar, sosis, salam, börek, hamur işi ve pastaları azaltın.

- Cips, tatlı bisküvi, yağlı kremalı pastalar ve şişmanlatıcı tatlıları özel günlere saklayın, her gün yemeyin.

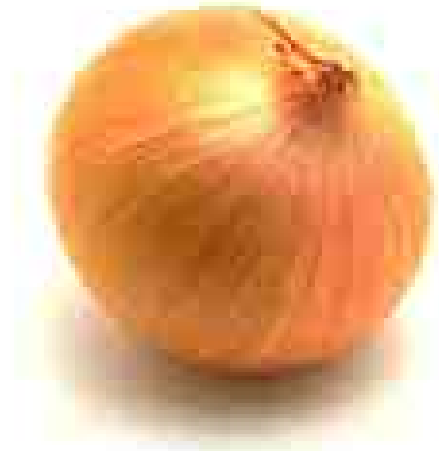
- Ekmeğin üzerine tekli-doymamış veya çoklu-doymamış yağlardan (kanola ve ayçiçeği yağı gibi) yapılan ezmeleri az

Mercimekler ayıklanıp yıkanır. Bir tencereye alınıp üzerini geçecek şekilde su ilave edilir. Mercimekler eriyene kadar pişirilir. Suyu çekilirse su ilave edilebilir. Pişen mercimeklere bulguru ilave edilip altı kapatılır. Soğanlar ince ince kıyılıp zeytin yağında iyice pişirilir. Salçası ve pul biberi de ilave edilir. Altı kapatılır. Pişen mercimek geniş bir leğene alınır. Pişirilen soğanlar da dökülüp elimizin yanmayacağı ısıda yoğurmaya başlanır. Kimyonda ilave edilir. Güzelce yoğrulmuş köfteye sıkılarak şekil verilip tabaklara dizilerek servis yapılır.

Not: Mercimekli köftenin tuzunu mercimek pişince atarsanız daha iyi olur.

Salatanın Yapılışı:

1 tane kuru soğan, 3 tane domates, 2 tane salatalık, 2 sivribiber maydanoz, kimyon, tuz, limon suyu. Tüm malzeme küçük küçük doğranır, maydanozlar da ince kıyılıp limon suyu, kimyon ve tuz ilave edilir.

Malzemeler

- Yarım kg. kırmızı mercimek
- Yarım kg. köftelik bulgur
- 4 orta boy kuru soğan
- 1 su bardağı zeytinyağı
- 2 çorba kaşığı biber salçası
- Tuz, kimyon, pul biber

miktarda olmak üzere sürünüz. Yemek yaparken zeytinyağı, kanola yağı, yerfıstığı yağı ve aspur yağı gibi tekli-doymamış ve çoklu doymamış yağlardan kullanın.

- Büyükler ve okula başladıktan sonra çocuklar için yağı azaltılmış veya az yağlı süt, yoğurt ve peynir kullanın, okula gitmeyen çocuklara normal süt ve yoğurt verin.

- Turşusu yapılmış veya füme edilmiş ve bu sebeple çok tuzlu olan gıdalardan uzak durmaya çalışın.

- İçki almayın. Alkol; ağız boşluğu kanseri, nefes borusu kanseri, gırtlak kanseri ve karaciğer kanseri riskini artırabilir. Sigarayla içki içmek kanser riskini artırır.

Kayısının İnsan Sağlığına Faydaları:

- Beynin düzenli çalışmasını sağlar, stresi önler.
- Karaciğerin düzenli çalışmasını sağlar.
- Kemikleri kuvvetlendirir.
- Dişlerin sağlam ve kuvvetli olmasını sağlar.
- Kan yapımını artırır.
- Mide ve onikiparmak ülserin iyileşmesini sağlar.
- Bağırsakların düzenli çalışmasını sağlar, kabızlığı önler.
- Böbreklerin taş oluşturmasını önler.
- Cilt güzelliğini sağlar.
- Kanseri oluşumunu önler.
- Kalp kaslarını güçlendirir, düzenli çalışmasını sağlar.

5. Darende

Somuncu Baba ve Hulûsi Efendi

Kültür Etkinlikleri

25 Haziran 2005 Tarihinde Darende'de Yapıldı

İnsanları aydınlığa ulaştırarak maneviyat erenleri arasında yer alan Somuncu Baba Hazretleri ile onun pâk neslinden gelenek, ömrünü, insanlığa hizmete adanmış yüzyılımızda yetişen mutasavvıf ve divan şairi Es-Seyyid Osman Hulûsi ATEŞ Efendi, 25 Haziran'da Darende'de anıldı.

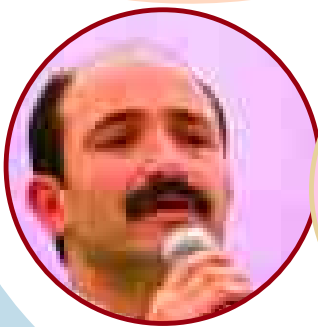
Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı ve Darende Belediyesinin ortaklaşa düzenlediği "5. Darende, Somuncu Baba ve Hulûsi Efendi Kültür Etkinlikleri" 25 Haziran 2005 Cumartesi günü yapıldı.

1991 yılından itibaren yedi yıl Sempozyum şeklinde ve dört yıl da Kültürel Etkinlik şeklinde yapılan faaliyet için Bakan, Milletvekilleri, bürokratlar ve on binlerce insan Darende'ye akın etti. Kültür Etkinliklerine, bu yıl da önemli isimler katıldı. Etkinliklere; Tarım ve Köy İşleri Bakanı Mehdi EKER, TBMM Çevre Komisyonu Başkanı, Malatya Milletvekili A.Münir ERKAL, Malatya Milletvekili A. Osman BAŞKURT, Malatya e. Milletvekili M. Bülent ÇAPAROĞLU, Malatya Valisi Osman D. KADIOĞLU, Malatya Belediye Başkanı Cemal AKIN, Malatyalı İşadamları, sanatçılar ve çok sayıda katılımcı iştirak etti.

Darende'de gelenek halini alan ve yıllardır düzenlenen Sempozyumlar ile Kültür Etkinliklerinin, millî ve manevî değerlerimizi öğrenmek, muhafaza etmek ve gelecek kuşaklara aktarmak için önemli bir adım olduğu bir gerçektir.

Darende Güreş Alanında, saat 09:00'da başlayan programda protokol konuşmalarından sonra, Münib Engin Noyan bir konferans verdi. Mehmet Kemiksiz'in Türk Tasavvuf Musikîsi Konseri gönülleri coşturdu. Akşam, aynı mekanda saat 20.30'da başlayan programın devamında ise; Dursun Ali ERZİNCANLI şiirler okudu, Mustafa Cihat ve Ömer KARAOĞLU'da ezgiler söyleyerek izleyenlere coşku ve duygu dolu anlar yaşattılar.

Darende Tanıtım Merkezi Açılışından sonra, "Darende'de Kültür Sanat ve Turizm" Konulu Forum Yapıldı.

Vakfımız tarafından Somuncu Baba Külliyesi içerisinde yeni kurulan "Darende Tanıtım Merkezi"nin açılışı, Tarım ve Köyşleri Bakanı Mehdi EKER, Malatya Valimiz ve Milletvekillerimizin katılımıyla yapıldı.

Darende'mizin kültüründe insanların hayatında var olan ancak zamanla kaybolmaya yüz tutan hayatın izleri büyüklerimizden bir hatıra olmak üzere el aletleri, mutfak malzemeleri, silahlar, müze tekniğine uygun bir şekilde hazırlanarak sergilenmektedir. Ayrıca, halı ve kilim dokumacılığında örnekler, tarihi eşyalar, paralar, kayısı ürünleri ve değişik malzemeler modern bir sunumla sergilenmektedir. Gerek yerli gerekse yabancı ziyaretçilerin en çok dikkatini çeken keyifle gezilen bir mekân olmuştur. Yeni lisanla bir nostalji yaşatılmaktadır.

Darende'nin, tarihi kültürel ve turistik değerlerinin böyle bir tanıtım merkezinde sergilenmesi,

yörenin turizm potansiyelini yükseltecek ve turist akışını sağlayacak önemli bir faaliyettir.

Etkinlik çerçevesinde ayrıca "Darende'de Kültür Sanat ve Turizm" konulu forum yapıldı. Forum Yöneticiliğini Sadık YALSIZUÇANLAR yaptı. Somuncu Baba ve Osman Hulûsi Efendi'nin bu yöreye çok önemli kültürel katkılarının olduğunu söyleyen YALSIZUÇANLAR, tasavvufi ağırlıklı değerlendirmelerde bulundu. Vakıf Genel Müdürü İsmail PALAKOĞLU ve Darende Belediye Başkanı Memduh ÖNAL, katılımcıların sorularını cevaplayıp, tekliflerini değerlendirdiler. Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ, Prof. Dr. Şevki SAKA, Prof. Dr. İdris ŞENGÜL, A. Süreyya DURNA, Hayrettin İVGİN, İsa KAYACAN, Abdullah SATOĞLU ise katılımcı olarak iştirak ettiler. Program içerisinde Koordinatörümüz Musa TEKTAŞ'da misafirlerin isminin geçtiği bir şiir okudu.